

Kedi ve Köpeklerde Doğum ve Jinekoloji Temel Uygulama Rehberi

Editörler

Prof. Dr. Cahit KALKAN

Prof. Dr. Murat FINDIK

Prof. Dr. Ali RİŞVANLI

Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN

Prof. Dr. Duygu KAYA

Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

"Bu kitabın bölümlerinde geçen fikir, düşünce ve bilgilerin sorumluluğu tamamen bölüm yazarlarına aittir".

ISBN 978-625-362-168-1	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Kedi ve Köpeklerde Doğum ve Jinekoloji Temel Uygulama Rehberi	Yayıncı Sertifika No 47518
Editörler Prof. Dr. Cahit KALKAN Prof. Dr. Murat FINDIK Prof. Dr. Ali RİŞVANLI Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN Prof. Dr. Duygu KAYA Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık Bisac Code MED089070 DOI 10.37609/akya.4029
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	

Kütüphane Kimlik Kartı
Kedi ve Köpeklerde Doğum ve Jinekoloji Temel Uygulama Rehberi / ed. Cahit Kalkan,
Murat Fındık, Ali Rıışvanlı ...[ve başkaları].
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
508 s. : resim, tablo. ; 120x210 mm.
Video erişimi için QR kod bulunmaktadır.
Kaynakça var.
ISBN 9786253621681

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Yayınevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TAKDİM

Veteriner hekimliğinde bilimsel bilginin klinik uygulamayla buluşması, nitelikli eğitimin ve başarılı hekimliğin temelini oluşturmaktadır. Özellikle kedi ve köpeklerde üreme sağlığı alanındaki hızlı gelişmeler, öğrencilerimizin ve meslektaşlarımızın güncel, anlaşılır ve uygulamaya dönük kaynaklara duyduğu gereksinimi her geçen gün artırmaktadır.

"Kedi ve Köpeklerde Doğum ve Jinekoloji Temel Uygulamalar Rehberi", bu gereksinim doğrultusunda hazırlanmış; temel bilgileri klinik deneyimle buluşturan, özgün görsel ve video içerikleriyle uygulamayı destekleyen değerli bir kaynak niteliğindedir. Eserin, veteriner hekimliği öğrencilerinin eğitimine katkı sağlamanın yanı sıra meslektaşlarımızın günlük klinik uygulamalarında da yararlı bir başvuru kaynağı olacağına inanılmaktadır.

Bu değerli eserin hazırlanmasına öncülük eden Prof. Dr. Cahit KALKAN hocamız başta olmak üzere, bilgi ve deneyimleriyle katkı sunan editörlerimize, yazarlarımıza ve emeği geçen tüm meslektaşlarımıza içten teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca, eserin yayımlanmasında gösterdikleri özenli çalışma ve destekleri için Akademisyen Yayınevine teşekkür eder; kitabın öğrencilerimize, meslektaşlarımıza ve veteriner hekimliği camiasına yararlı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Murat FINDIK
Türk Veteriner Jinekoloji Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

SUNUŞ

Veteriner doğum ve jinekoloji, küçük hayvan hekimliğinin bilimsel ve klinik açıdan en hızlı gelişen disiplinlerinden biridir. Kedi ve köpeklerde üreme sağlığına yönelik tanı ve sağaltım olanaklarının gelişmesi, yardımcı üreme tekniklerinin yaygınlaşması ve hayvan (sağlığı ve refahına) verilen önemin artması, bu alandaki güncel bilgi ve uygulamalara duyulan gereksinimi her zamankinden daha belirgin hale getirmiştir.

Kedi ve köpeklerde üreme fizyolojisinin doğru anlaşılması; fertilite yönetimi, gebelik takibi, doğum yönetimi, yenidoğan bakımı, jinekolojik hastalıkların tanı ve sağaltımında başarılı sonuçların elde edilmesinin temel şartıdır. Bu konulara ilişkin teorik bilginin günlük klinik uygulamalara aktarımını kolaylaştırmak için genç veteriner hekimlerin gereksinim duyduğu güncel, anlaşılır ve pratik kaynaklara olan gereksinim her geçen gün daha da artmaktadır.

"Kedi ve Köpeklerde Doğum ve Jinekoloji Temel Uygulamalar Rehberi", küçük hayvanlarda çalışan veteriner hekimler, lisans ve lisansüstü öğrencileri için temel bir başvuru kaynağı oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Daha önce hazırladığımız "Çiftlik Hayvanlarında Doğum ve Jinekolojide 100 Temel Uygulama Rehberi" kitabındaki benzer yaklaşımla; üreme fizyolojisinden başlayarak kızgınlık döngüsü, gebelik tanısı ve takibi, doğumun yönetimi, sezaryen operasyonları, neonatal bakım ve sık karşılaşılan jinekolojik sorunları içeren 94 temel konu, güncel bilimsel veriler ışığında ele alınmıştır. Veteriner fakültesi öğrencilerinin ve hekimlerin "bilmeden olmaz" diyebileceğimiz bu temel uygulamaları öğrenerek ve ustalıkla yerine getirmesi amaçlanmıştır.

Bu rehber hazırlanırken temel hedefimiz; teorik bilgi ile klinik uygulamalar arasında köprü kurabilecek, klinikte karşılaşılan sorunlara çözüm sunabilecek ve okuyucunun gereksinim duyduğu temel bilgileri kolay erişilebilir bir formatta sunabilecek bir eser ortaya koymaktır. Bu doğrultuda konuların açık, sistematik ve uygulama odaklı bir yaklaşımla işlenmesine özen gösterilmiştir. Bu bağlamda, telif hakları kendimize ait olan çok sayıda görsel ve video kullanılmıştır.

Bu kitabın veteriner hekimlik adaylarına, meslek pratiğini sürdüren veteriner hekimlere ve akademisyenlere yararlı olmasını; küçük hayvan doğum ve jinekolojisi alanındaki bilgi birikimine katkı sağlamasını diliyoruz. Eserin hazırlanmasına vesile olan Sayın Prof. Dr. Cengiz YAKINCI'ya, emeği geçen tüm bölüm yazarlarına, bilimsel katkı sunan meslektaşlarımıza ve yayın sürecinde destek veren herkese teşekkür ederiz.

Editöryal Komisyon

KISALTMALAR

A.	arter
ACTH	adrenokortikotropik hormon
ADF	asit deterjan fiber
ALP	alkalen fosfataz
ALT	alanin aminotransferaz
AMH	antimüllerian hormon
AST	aspartat aminotransferaz
Bas	bazofil
Base	baz
BHBA	beta hidroksi bütirik asit
BKSU	baş-kuyruk sokumu uzunluğu
BPD	transversal baş çapı
bpm	nabız hızı, kalp atım hızı
BT	bilgisayarlı tomografi
BUN	kan üre azot düzeyi
Ca	kalsiyum
CEH	kistik endometriyal hiperplazi
CK	kreatin kinaz
Cl	klor
cm	santimetre
cPL	<i>canine</i> pankreatik lipaz
CPR	kalp dolaşım ve solunum desteği
Cre	kreatinin
CRH	kortikotropin salgılatıcı hormon
CRL	baş-kuyruk sokumu uzunluğu
CTUP	uterus ve plasentanın toplam kalınlığı
Cu	bakır
DHP	dihidroprogesteron
dk.	dakika
dL	desilitre
E ₂	östradiol
ECP	östradiol sipionat
EDTA	etilendiamin tetraasetik asit
EKG	elektrokardiyogram
Eos	eozinofil
Fe	demir
FHR	kalp atım sayısı
fL	femtolitre
fPL	<i>feline</i> pankreatik lipaz
Fr	<i>French</i> birimi (1 Fr = 0,33 mm)

FSH	folikül uyarıcı hormon
FT ₄	serbest T ₄
G	<i>gauge</i>
g	gram
GÇ	gövde çapı
GÇÇ	göz çukuru çapı
GGT	gama-glutamil transferaz
gluc	glikoz
GnRH	gonadotropin salgılatıcı hormon
GSH-Px	plazma glutatyon peroksidaz
Hb	hemoglobin
HbA1c	hemoglobin A1c
hCG	insan koryonik gonadotropin
HCO ₃ ⁻	bikarbonat
HCl	hidroklorür
Hct	hematokrit
HES	hidroksietil nişasta
Hgb	hemoglobin
Hz	hertz
IU	internasyonal ünite
im	intramüsküler, kas içi
ip	periton içi
iv	intravenöz, damar içi
K	potasyum
KEH	kistik endometriyal hiperplazi
KL	korpus lüteum
Lact	laktat
LDH	laktat dehidrogenaz
LH	lüteinleştirici hormon
Lym	lenfosit
mcg	mikrogram
MCHC	ortalama eritrosit hemoglobin düzeyi
MCV	ortalama eritrosit hacmi
mEq	miliekivalen
Mg	magnezyum
MHz	megahertz
µL	mikrolitre
mL	mililitre
mm Hg	milimetre cıva
Mon	monosit
MR	magnetik rezonans
Na	sodyum

Neu	nötrofil
NFC	fibröz olmayan karbonhidrat
ng	nanogram
NSAI	nonsteroit antienflamatuvar ilaç
NSAID	nonsteroit antienflamatuvar ilaç
OD	göz çukuru çapı
P	fosfor
P ₄	progesteron
PaO ₂	parsiyel arteriyel oksijen basıncı
pCO ₂	parsiyel karbondioksit basıncı
PCR	polimeraz zincir reaksiyonu
PDO	polidioksanon
pg	pikogram
PGA	poliglikolik asit
PGCL	poliglekapron
PGF _{2α}	prostaglandin F ₂ alfa
PGLA	poligalaktin
PI	pulzatil indeks
PLA	poliglaktik asit
PLT	trombosit
PMN	polimorfonükleer nötrofilik
po	oral, ağızdan
pO ₂	parsiyel oksijen basıncı
PPA	fenilpropanolamin
PrI	prolaktin
PTH	parathormon
PVC	polivinil klorür
RBC	eritrosit
RDW	eritrosit dağılım genişliği varyasyonu
RI	rezistans indeksi
RIA	rahim içi araç
rpm	dakikadaki solunum hızı
sa.	saat
sc	subkütan, deri altı
SDMA	simetrik dimetilarginin
Se	selenyum
SF	serum fizyolojik
sn.	saniye
sO ₂	oksijen saturasyon düzeyi
SP	sitoplazmik partikül
T ₃	triiodotironin
T ₄	tiroksin
TBÇ	transversal baş çapı

Kısaltmalar

TD	gövde çapı
TSH	tiroit uyarıcı hormon
US	ultrasonografi
USP	dikiş ipliği numarası
USG	ultrasonografi
UV	ultraviyole, morötesi ışın
USMY	üretal sfinkter mekanizması yetmezliği
V.	vena
VKS	vücut kondisyon skoru
WBC	lökosit sayımı
Zn	çinko

BU KİTABI NASIL KULLANACAĞIM?

Araçlar*	Anlatılan uygulamalarda kullanılan araçlar bu bölümde belirtilmiştir.
Video	Bölümle ilgili videoların karekodları burada verilmiştir.
Basamak numarası	Basamaklar
1	Uygulamayı yapanın hangi konuları bilmesi gerektiği 1. basamakta verilmiştir.
2	Kitapta işlenen uygulamalar bir algoritma akışı içinde anlatıldığı bölümlerden oluşmaktadır.
3	Konu sıralaması konu başlığına göre A'dan Z'ye alfabetik olarak yapılmıştır.
a	
b	Bölümde alternatif uygulamalar farklı renkte ve a, b, c gibi harf başlıklarıyla basamaklandırılmıştır.
c	Uygulamaların görsel uygulamalarına ilgili konu içinde atıf yapılmıştır (Görsel 1).
4	Görsel ve videolar bölüm yazarı dışından temin edilmişse ilgilinin adı görsel altında verilmiştir.
5	Görsel ve videoların tamamı orijinaldir. Hiçbiri kitap, dergi, YouTube vb.lerinden alınmamıştır.
6	Basamaklarda açıklanması gereken bilgiler üst simge ile belirtilerek dipnot 1 olarak paylaşılmıştır.
7	İlgili bölümde ilaç kullanılmışsa “İlaçlarda on doğru ilkesi” açıklamalarda verilmiştir.
8	Uygulama anlatılırken ilgili başka uygulamalara “Bk.” ile atıflar yapılmıştır.

* Kullanılan araçlarla ilgili detaylar burada verilmiştir.

¹ Basamakla ilgili açıklayıcı bilgiler burada verilmiştir.

Tablolar: Uygulama konusuyla ilgili tablolar burada verilmiştir.

Görseller: Uygulama konusuyla ilgili görseller burada verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Abortusa Yaklaşım	1
	<i>Prof. Dr. Tayfur BEKYÜREK</i>	
BÖLÜM 2	Ameliyata Hayvanı Hazırlama	6
	<i>Prof. Dr. Mustafa KAYMAZ</i>	
BÖLÜM 3	Ameliyata Hazırlanma	11
	<i>Prof. Dr. Muhterem AYDIN</i>	
BÖLÜM 4	Anamnez Alma	19
	<i>Prof. Dr. Gökhan DOĞRUEK</i>	
BÖLÜM 5	Atrofik Vulvaya Yaklaşım	22
	<i>Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR</i>	
BÖLÜM 6	Damar Yolu Açma ve Damar İçi Uygulama	26
	<i>Doç. Dr. Ebru BİLEN</i>	
BÖLÜM 7	Deri Altı Enjeksiyon	31
	<i>Doç. Dr. Nevzat SAAT</i>	
BÖLÜM 8	Deri Altı Estetik Dikiş Atma	35
	<i>Prof. Dr. Ömer KORKMAZ</i>	
BÖLÜM 9	Deriye Dikiş Atma ve Dikiş Alma	38
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Ebubekir YAZICI</i>	
BÖLÜM 10	Eklampsie Yaklaşım	42
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KILINÇ</i>	
BÖLÜM 11	Elektrokoter Kullanımı	45
	<i>Doç. Dr. Halef DOĞAN</i>	
BÖLÜM 12	Endotrakeal Tüp/Yüz Maskesi Uygulaması	50
	<i>Doç. Dr. Hasan ALKAN</i>	
BÖLÜM 13	Enfeksiyöz İnfertiliteye Yaklaşım	57
	<i>Prof. Dr. Ali Reha AĞAOĞLU</i>	
BÖLÜM 14	Enjektabl İlaç Hazırlama	63
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Uğur KARA</i>	
BÖLÜM 15	Epizyoplasti	68
	<i>Prof. Dr. Kamil SEYREK İNTAŞ</i>	
BÖLÜM 16	Epizyotomi	73
	<i>Prof. Dr. Cahit KALKAN</i>	

BÖLÜM 17	Fetal İyilik Durumunu Belirleme	76
	<i>Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN</i>	
BÖLÜM 18	Fetal Yaş Tayini	86
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Aşkın KÖKER</i>	
BÖLÜM 19	Gebeliğin Sonlandırılması/Doğumun Uyarılması.....	95
	<i>Prof. Dr. Hayrettin ÇETİN</i>	
BÖLÜM 20	Gebelik Takibi.....	100
	<i>Prof. Dr. Murat FINDIK</i>	
BÖLÜM 21	Gebelik Tanısı	105
	<i>Prof. Dr. Çağatay TEK</i>	
BÖLÜM 22	Genel Anestezi Uygulamaları	111
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Damla Tuğçe OKUR</i>	
BÖLÜM 23	Genital Kanal Kanamalarına Yaklaşım.....	118
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali KARADAG</i>	
BÖLÜM 24	Genital Organ Muayenesi	125
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Onur BAHAN</i>	
BÖLÜM 25	Güç Doğuma Yaklaşım	130
	<i>Prof. Dr. Hatice Esra ÇOLAKOĞLU</i>	
BÖLÜM 26	Hemogram Değerlendirme	138
	<i>Doç. Dr. Murat ABAY</i>	
BÖLÜM 27	Homeopati Uygulamaları	146
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Esra CANOĞLU</i>	
BÖLÜM 28	İdrar Kesesi Sondalama	150
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan BAYKAL UĞUR</i>	
BÖLÜM 29	İdrar Tutamama	154
	<i>Prof. Dr. İsfendiyar DARBAZ</i>	
BÖLÜM 30	Juvenil Vajinitise Yaklaşım.....	158
	<i>Prof. Dr. Mushap KURU</i>	
BÖLÜM 31	Kan Alma, Serum ve Plazma Örneği Ayırıştırma	162
	<i>Prof. Dr. Hakan KALENDER</i>	
BÖLÜM 32	Kan Biyokimya Sonuçlarının Değerlendirilmesi	167
	<i>Doç. Dr. Kübra KARAKAŞ ALKAN</i>	
BÖLÜM 33	Kan Gazı Sonuçlarının Değerlendirilmesi	175
	<i>Doç. Dr. Fatma SATILMIŞ</i>	
BÖLÜM 34	Kan Hormon Sonuçlarının Değerlendirilmesi	178
	<i>Prof. Dr. Cihan KAÇAR</i>	
BÖLÜM 35	Kas İçi Enjeksiyon	182
	<i>Prof. Dr. Yaşar ERGÜN</i>	

BÖLÜM 36	Kemik İçi Sıvı ve İlaç Uygulama	185
	<i>Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR</i>	
BÖLÜM 37	Kemoterapi	190
	<i>Doç. Dr. Sakine Ülküm ÇİZMECİ</i>	
BÖLÜM 38	Kısırlaştırma	194
	<i>Prof. Dr. Hayri EKİCİ</i>	
BÖLÜM 39	Kistik Endometriyal Hiperplazi-Piyometraya Yaklaşım	201
	<i>Doç. Dr. Murat Onur YAZLIK</i>	
BÖLÜM 40	Laparoskopik Kısırlaştırma	208
	<i>Prof. Dr. Bülent POLAT</i>	
BÖLÜM 41	Lembert/Cushing Dikişi Atma	217
	<i>Prof. Dr. İlknur PİR YAĞCI</i>	
BÖLÜM 42	Lokal Anestezi Uygulamaları	219
	<i>Doç. Dr. Kudret YENİLMEZ</i>	
BÖLÜM 43	Lumpektomi	223
	<i>Prof. Dr. Ali RİŞVANLI</i>	
BÖLÜM 44	Mastektomi.....	226
	<i>Prof. Dr. Özge TURNA</i>	
BÖLÜM 45	Mastitise Medikal Yaklaşım.....	237
	<i>Prof. Dr. Erhan ÖZENÇ</i>	
BÖLÜM 46	Meme Hiperplazisine Yaklaşım	242
	<i>Doç. Dr. Barış GÜNER</i>	
BÖLÜM 47	Meme Muayenesi	246
	<i>Prof. Dr. Ahmet SABUNCU</i>	
BÖLÜM 48	Meme Tümörlerinde Biyopsi Alma	250
	<i>Prof. Dr. İbrahim KÜÇÜKASLAN</i>	
BÖLÜM 49	Meme Tümörlerinde Kemoterapi	255
	<i>Prof. Dr. Deniz NAK</i>	
BÖLÜM 50	Meme Tümörlerine Yaklaşım	259
	<i>Prof. Dr. Duygu KAYA</i>	
BÖLÜM 51	Nabız Ölçümü ve Değerlendirmesi	265
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Cevdet PEKER</i>	
BÖLÜM 52	Normal Doğum.....	268
	<i>Prof. Dr. Birten EMRE</i>	
BÖLÜM 53	Operasyonlarda Hastanın Monitörizasyonu	271
	<i>Prof. Dr. Oktay YILMAZ</i>	
BÖLÜM 54	Ovaryum Kalıntı Sendromuna Yaklaşım	277
	<i>Prof. Dr. Gülnaz MECİTOĞLU</i>	

BÖLÜM 55	Ovaryum ve Uterus Tümörlerine Yaklaşım	283
	<i>Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN</i>	
BÖLÜM 56	Perinatal Dönemde Anne Bakımı	288
	<i>Doç. Dr. Emsal Sinem ÖZDEMİR SALCI</i>	
BÖLÜM 57	Periton İçi Enjeksiyon	296
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Cevdet PEKER</i>	
BÖLÜM 58	Plasental Bölgelerin Subinvolyusyonuna Yaklaşım	300
	<i>Prof. Dr. M. Rifat VURAL</i>	
BÖLÜM 59	Postoperatif Bakım	305
	<i>Doç. Dr. Mehmet Buğra KIVRAK</i>	
BÖLÜM 60	Postoperatif Besleme	312
	<i>Doç. Dr. Mehmet Buğra KIVRAK</i>	
BÖLÜM 61	Postpartum Akut Metritise Yaklaşım	315
	<i>Prof. Dr. Örsan GÜNGÖR</i>	
BÖLÜM 62	Prolapsus Uteriye Yaklaşım.....	319
	<i>Prof. Dr. Yaşar AKAR</i>	
BÖLÜM 63	Reverdin Dikişi Atma	322
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖZER</i>	
BÖLÜM 64	Schmieden Dikişi Atma	324
	<i>Prof. Dr. Murat YÜKSEL</i>	
BÖLÜM 65	Seksüel Siklus Bozukluklarına Yaklaşım.....	327
	<i>Doç. Dr. Seçkin SALAR</i>	
BÖLÜM 66	Seksüel Siklus Evresinin ve Uygun Çiftleşme Zamanının Belirlenmesi	330
	<i>Doç. Dr. Seçkin SALAR</i>	
BÖLÜM 67	Seksüel Siklusların Baskılanması, Ertelenmesi ve Ovulasyonun Uyarılması	333
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Esra CANOĞLU</i>	
BÖLÜM 68	Sezaryen Operasyonu	340
	<i>Prof. Dr. Sait ŞENDAĞ</i>	
BÖLÜM 69	Sıvı Sağaltımı	346
	<i>Prof. Dr. Serhan Serhat AY</i>	
BÖLÜM 70	Sitolojik Örnek Alma	355
	<i>Prof. Dr. Semra KAYA</i>	
BÖLÜM 71	Sitolojik Örnek Boyama.....	360
	<i>Prof. Dr. Semra KAYA</i>	
BÖLÜM 72	Stump Piyometra	364
	<i>Prof. Dr. Murat FINDIK</i>	

BÖLÜM 73	Torsiyo Uteri	368
	<i>Prof. Dr. Ali RİŞVANLI</i>	
BÖLÜM 74	Transmissible Veneral Tümöre Yaklaşım.....	371
	<i>Doç. Dr. Tuğra AKKUŞ</i>	
BÖLÜM 75	Ultrasonografik Muayene	375
	<i>Prof. Dr. Ali RİŞVANLI</i>	
BÖLÜM 76	Uterus Fıtıklarına Yaklaşım.....	379
	<i>Prof. Dr. Serhan Serhat AY</i>	
BÖLÜM 77	Vajinal Hiperplazi ve Prolapsus Vajinaya Yaklaşım	387
	<i>Prof. Dr. Hasan Ceyhun MACUN</i>	
BÖLÜM 78	Vajinal İrigasyon.....	392
	<i>Prof. Dr. Mehmet KÖSE</i>	
BÖLÜM 79	Vajinal Muayene	396
	<i>Doç. Dr. Abdurrahman TAKCI</i>	
BÖLÜM 80	Vajinal Sitolojik Değerlendirme	403
	<i>Prof. Dr. Murat FINDIK</i>	
BÖLÜM 81	Vajinanın Ampütasyonu	413
	<i>Doç. Dr. Tarık ŞAFAK</i>	
BÖLÜM 82	Vajinanın Submukozal Rezeksiyonu.....	417
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Murat Can DEMİR</i>	
BÖLÜM 83	Vulva ve Vajina Tümörlerine Yaklaşım	421
	<i>Doç. Dr. Eyyüp Hakan UÇAR</i>	
BÖLÜM 84	Vücut Sıcaklığı Ölçme ve Değerlendirme.....	427
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak ELİFOĞLU</i>	
BÖLÜM 85	X (Sultan) Dikişi Atma.....	430
	<i>Doç. Dr. Gamze EVKURAN DAL</i>	
BÖLÜM 86	Yalancı Gebeliğe Yaklaşım	432
	<i>Prof. Dr. Halis ÖCAL</i>	
BÖLÜM 87	Yaşlı Hayvanlarda Jinekolojik Tarama Programı	437
	<i>Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN</i>	
BÖLÜM 88	Yatay ve Dikey U (Mattress) Dikişi Atma.....	442
	<i>Prof. Dr. Armağan ÇOLAK</i>	
BÖLÜM 89	Yavru ve Yavru Zarlarının Retensiyonu.....	444
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali KARADAĞ</i>	
BÖLÜM 90	Yenidoğan Bakımı.....	451
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Afşin KÖKER</i>	
BÖLÜM 91	Yenidoğan Besleme.....	458
	<i>Doç. Dr. İbrahim Mert POLAT</i>	

BÖLÜM 92	Yenidoğanda Yaşam Gücünün Değerlendirilmesi ve APGAR Puanlaması.....	462
	<i>Prof. Dr. Duygu KAYA</i>	
BÖLÜM 93	Yenidoğanı Hayata Döndürme	467
	<i>Prof. Dr. Hande GÜRLER</i>	
BÖLÜM 94	Zapturapta Alma	473
	<i>Doç. Dr. Ayşe Merve KÖSE</i>	

YAZARLAR

Doç. Dr. Murat ABAY

Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2457-1919

Prof. Dr. Tayfur BEKYÜREK

Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-3037-505X

Prof. Dr. Ali Reha AĞAOĞLU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-6545-8800

Doç. Dr. Ebru BİLEN

Çukurova Üniversitesi Ceyhan Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-4837-1858

Prof. Dr. Yaşar AKAR

Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-0205-493X

Dr. Öğr. Üyesi Esra CANOĞLU

Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-7881-9484

Doç. Dr. Tuğra AKKUŞ

Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-6002-5942

Prof. Dr. Hayrettin ÇETİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-9010-0993

Doç. Dr. Hasan ALKAN

Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-8332-5334

Doç. Dr. Sakine Ülküm ÇİZMECİ

Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2939-8019

Prof. Dr. Serhan Serhat AY

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2116-5149

Prof. Dr. Armağan ÇOLAK

Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-8314-6886

Prof. Dr. Muhterem AYDIN

Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-6494-9229

Prof. Dr. Hatice Esra ÇOLAKOĞLU

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-8217-5151

Dr. Öğr. Üyesi Onur BAHAN

Yozgat Bozok Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-0878-6338

Prof. Dr. İsfendiyar DARBAZ

Yakınadoğu Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-5141-8165

Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR

Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-6884-2621

Dr. Öğr. Üyesi Murat Can DEMİR

Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-3803-069X

Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan BAYKAL UĞUR

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-2107-1874

Doç. Dr. Halef DOĞAN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1365-1729

Prof. Dr. Gökhan DOĞRUER
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-8000-0646

Prof. Dr. Hayri EKİCİ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-7979-3995

Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak ELİFOĞLU
Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-2302-6321

Prof. Dr. Birten EMRE
Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-8785-417X

Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9807-810X

Prof. Dr. Yaşar ERGÜN
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1414-9100

Doç. Dr. Gamze EVKURAN DAL
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9996-3290

Prof. Dr. Murat FINDIK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1408-2548

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖZER
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-8658-5916

Doç. Dr. Barış GÜNER
Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-6414-6752

Prof. Dr. Örsan GÜNGÖR
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1564-957X

Prof. Dr. Hande GÜRLER
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-7239-5388

Prof. Dr. Cihan KAÇAR
Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-2642-697X

Prof. Dr. Hakan KALENDER
Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000 0002 8145 7330

Prof. Dr. Cahit KALKAN
Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-5627-3452

Dr. Öğr. Üyesi Uğur KARA
Çukurova Üniversitesi Ceyhan Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-7977-6826

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali KARADAĞ
Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1791-9588

Doç. Dr. Kübra KARAKAŞ ALKAN
Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-9177-9299

Prof. Dr. Duygu KAYA
Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-9052-5924

Prof. Dr. Semra KAYA
Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-7520-6631

Prof. Dr. Mustafa KAYMAZ
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-6981-0229

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KILINÇ
Bingöl Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1577-1556

Doç. Dr. Mehmet Buğra KIVRAK
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-4772-874X

Prof. Dr. Ömer KORKMAZ
Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-5179-2181

Dr. Öğr. Üyesi Afşin KÖKER
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-6580-1309

Prof. Dr. Mehmet KÖSE
Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-0070-8458

Doç. Dr. Ayşe Merve KÖSE
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1863-5955

Prof. Dr. Mushap KURU
Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-4409-251X

Prof. Dr. İbrahim KÜÇÜKASLAN
Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-3458-4409

Prof. Dr. Hasan Ceyhan MACUN
Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-5201-0943

Prof. Dr. Gülnaz MECİTOĞLU
Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2817-3221

Prof. Dr. Deniz NAK
Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-8908-5052

Dr. Öğr. Üyesi Damla Tuğçe OKUR
Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2733-2155

Prof. Dr. Halis ÖCAL
Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9885-6303

Doç. Dr. Emsal Sinem ÖZDEMİR SALCI
Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1751-2267

Prof. Dr. Erhan ÖZENÇ
Aydın Kocatepe Üniversitesi Veteriner
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9179-8796

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet PEKER
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-2150-0640

Prof. Dr. İlknur PİR YAĞCI
Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-4470-8639

Prof. Dr. Bülent POLAT
Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1790-6808

Doç. Dr. İbrahim Mert POLAT
Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-4029-1247

Prof. Dr. Ali RİŞVANLI
Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-5653-0025

Doç. Dr. Nevzat SAAT
Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-8135-6142

Prof. Dr. Ahmet SABUNCU
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9080-7056

Doç. Dr. Seçkin SALAR
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-9303-6253

Doç. Dr. Fatma SATILMIŞ
Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9877-8405

Prof. Dr. Kamil SEYREK İNTAŞ
Yakınođu Üniversitesi Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-3176-325X

Doç. Dr. Tarık ŞAFAK
Kastamonu Üniversitesi Veteriner
Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-6178-4641

Prof. Dr. Sait ŞENDAĞ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner
Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-0491-1800

Doç. Dr. Abdurrahman TAKCI
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner
Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-0569-7957

Prof. Dr. Çağatay TEK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-6429-658X

Prof. Dr. Özge TURNA
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-7638-0519

Doç. Dr. Eyyüp Hakan UÇAR
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-8988-3158

Prof. Dr. M. Rifat VURAL
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0001-7252-7977

Dr. Öğr. Üyesi Ebubekir YAZICI
Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner
Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-1219-4370

Doç. Dr. Murat Onur YAZLIK
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-0039-5597

Doç. Dr. Kudret YENİLMEZ
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-5532-0525

Prof. Dr. Oktay YILMAZ
Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner
Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0002-9722-5155

Prof. Dr. Murat YÜKSEL
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakóltesi
ORCID iD: 0000-0001-6634-0559

1. Abortusa Yaklaşım

Prof. Dr. Tayfur BEKYÜREK¹

Araçlar*	Cetvel, tartım aleti, bistüri, makas, forseps, kanül, enjektör, kan tüpleri, örnek toplama kapları, termometre, medikal gözlük, sempatomimetik ve tokolitik ilaçlar, antibiyotikler, progesteron, uterotonikler, lateks eldiven, %10'luk formalin çözeltisi.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Abortusun tanımını ¹ , etiyopatogenezisini ² , klinik bulgularını ³ , tanısını ⁴ , prognozunu ⁵ ve koruma-kontrol için yapılması gerekenleri ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Hayvan sahibini yapılacak muayene ve sağaltım girişimleri hakkında bilgilendirir, sözlü ve yazılı onamını alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Ellerini yıkar, muayene kıyafeti ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Gözlem	Hayvanın dış muayenesini yapar, genel durumunu ve atık yavru/yavruları inceler ⁹ .
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹⁰ .
10 Ultrasonografi	Ultrasonografik muayene ile uterusu fetüs kalıp kalmadığını kontrol eder ¹¹ .
11 Tanı	Abortus nedenini belirlemek için örnek alır ve laboratuvara gönderir ¹² .
12 Sağaltım	Taniye göre uygun sağaltım yöntemine başlar.
a	Belirgin veya şüpheli enfeksiyon durumlarında antibiyotik uygulamaları yapar ¹³ .
b	Gebeliğin 15-50. günleri arasında plazma progesteron değerleri 5 ng/mL'den düşükse progesteron enjeksiyonu yapar ¹⁴ .
c	Bazı durumlarda uterus kasılmalarını durdurarak abortusu önlemeye çalışır ¹⁵ .
d	Destekleyici ve semptomatik sağaltım yapar ¹⁶ .
e	Köpek brusellozisi olgularında sağaltım seçeneğini değerlendirir.

¹ Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, bekyurek@erciyes.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3037-505X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20167

2. Ameliyata Hayvanı Hazırlama

Prof. Dr. Mustafa KAYMAZ¹

Araçlar*	İntraket, kan alma ekipmanı, tıraş makinesi/bıçağı, antiseptik çözelti, sargı bezi, lateks eldiven, steril operasyon önlüğü, steril operasyon eldiveni, steril gazlı bez, steril havlu, steril serviyet, serviyet pensi, anestezi ilaçlar, sıvı elektrolit çözeltileri, idrar kateteri veya <i>Foley</i> kateteri.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Hayvanı ameliyata hazırlarken alanın hazırlanmasını ve operasyon hazırlık standartlarını bilir ¹ .
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3	Hayvanın anamnezini alır ² .
Anamnez	
4	Hayvan sahibisiyle fikirlerini paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır ³ .
5	Planlı veya acil ameliyat öncesi hasta sahibinden hayvanın yeme/içme durumu hakkında bilgi alır ⁴ .
6	Elektif operasyonlardan bir gün önce hastaya banyo yaptırılmasını önerir ⁵ .
7	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
Zapturapt	
8	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
9	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
10	Hasta ile iyi bir iletişim kurar ⁷ .
11	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .
Vital bulgular	
12	Hayvanın fiziksel durumunu değerlendirir, uygulanacak işlem ve laboratuvar analizlerinin kapsamını belirler ⁹ .
Laboratuvar analizleri	
13	Damar yolunu açar ¹⁰ , serum biyokimya ve tam kan analizleri için kan örneği alır ¹¹ (Görsel 1).
14	Cerrahi risk ve prognozu değerlendirir ¹² .
15	Gerekliyse sıvı eksikliklerini giderir, asit-baz ve elektrolit dengesizliklerini düzeltir ¹³ .
	Operasyon öncesi hazırlık ve operasyon bölgesinin hazırlanması

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mustafa.Kaymaz@ankara.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-6981-0229, DOI: 10.37609/akya.4029.c20168

3. Ameliyata Hazırlanma

Prof. Dr. Muhterem AYDIN¹

Araçlar*	Medikal forma, steril cerrahi önlük, galoş, maske, bone, steril cerrahi eldiven, cerrahi el temizleme çözeltisi (scrub), antiseptik çözelti, el yıkama fırçası.				
Video	1 	2 	3 	4 	5
	6 				
Basamak numarası	Basamaklar				
1	Ameliyata hazırlık sürecini ve dikkat edilmesi gerekenleri bilir ¹ .				
2	Medikal formasını giyer ² .				
3	Bone, maske ve galoş giyer ³ .				
	Cerrahi el yıkama (Video 1)				
4	Cerrahi el yıkama işleminin önemini ve yöntemini bilir ⁴ .				
5	El ve koldaki takı, saat vb. çıkarır, tırnakların kısa kesilmiş olmasına ve oje, takma tırnak olmamasına dikkat eder.				
6	El ve dirsekler kadar kollarını ılık su ile ıslatır ve sıvı sabun ile bir defa köpürterek yıkar.				
7	El ve kollarını ılık su ile durular.				
8	Yaklaşık 3-5 mL uygun antiseptikli çözeltiyi ⁵ avuç içine döker.				
9	Parmaklardan başlayarak dirseklerine kadar el ve kollarının tüm yüzeylerini ovalayarak en az 3 defa yıkar.				
10	El yıkama fırçası kullanacaksa, fırçayı su ile ıslatır. İlk olarak sünger yüzeyiyle el ve kolunu köpürtür. Ardından fırça yüzeyiyle tırnak altlarını ve çevresini fırçalayarak temizler. Tekrar el ve kollarını sünger yüzey ile ovalayarak yıkar (Görsel 1).				
11	El ve kollarını su ile durular ve steril bez/havlu ile kurular (Görsel 1).				
12	Yıkama ve kurulama sonrası hiçbir yere dokunmaz, ellerini göbük seviyesinin üzerinde tutar.				
	Steril cerrahi önlük giyme (Video 2)				
13	Steril cerrahi önlük giymenin önemini bilir ⁶ .				
14	Operasyon şartlarına ve ortama uygun steril cerrahi önlük giyer ⁷ .				
15	Steril pakette ise bir yardımcı önlüğün sterilitesini bozmadan açar. Tromelde steril edilmiş önlük ise yardımcı tromelin kapağını steriliteye dikkat ederek açar.				
16	Katlı haldeki önlüğü boyun bölgesinden tutar, silkelemeden alır (Görsel 2).				

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, muhteremac@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6494-9229, DOI: 10.37609/akya.4029.c20169

4. Anamnez Alma

Prof. Dr. Gökhan DOĞRUER¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, kalem, kayıt defteri, bilgisayar, tablet, mobil kayıt aracı, muayene ve anamnez formu, onam formu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Anamnezin tanımını ve anamnez almanın önemini bilir ¹ .
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder ² .
3	Anamnez veya muayeneye başlamadan önce hayvanın güvenli bir şekilde kontrol altında tutulmasını sağlar ³ .
4	Acil olgularda anamnezi, klinik muayene ve acil müdahale anında alır ⁴ .
5	Hayvanın türünü, ırkını, yaşını belirler. Hayvan Bilgi Sistemi (HBS – PETVET) kayıtlarını inceler ⁵ .
6	Anamneze genel ve açık uçlu sorularla başlar ⁶ (Görsel 1).
7	Hayvanın bakım koşulları hakkında bilgi sahibi olur ⁷ .
8	Reprodüktif geçmişini sorgular ⁸ .
9	Şikayetlerin şekillenme zamanı ve süreç hakkında bilgi sahibi olur ⁹ .
10	Herhangi bir müdahale veya ilaç uygulaması yapıp yapılmadığını, varsa şekillenen değişimleri sorgular ¹⁰ .
11	Kronik bir hastalığının olup olmadığını sorgular ¹¹ .
12	Bilinen bir alerjisinin olup olmadığını sorgular ¹² .
13	Anamnez bulgularını kaydeder ve gerekiyorsa hayvan sahibinden sözlü ve yazılı onam alır ¹³ .
14	Muayenesine devam eder, gerekirse muayene sırasında ilave sorular sorar.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir.

¹ Anamnez hastalık öyküsü anlamına gelmektedir. Veteriner hekimlikte hayvanın mevcut sorununun saptanması amacıyla şekillenen klinik bulguları, hayvan sahibinden kronolojik bir sırayla elde etmek olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede hayvan sahibine göre hayvanın tüm medical geçmişi, ilaçlar, operasyonlar, koruyucu hekimlik ve benzeri bilgiler sorularla öğrenilmeye çalışılır. Ayrıca hayvanın bakıldığı ortam ile ilgili veriler de burada elde edilir. Etkin tanıya ulaşmada değerli bir aşamadır. Anamnezde verilerin doğru bir şekilde elde edilebilmesi için soruların dikkatli, kronolojik düzende ve empatik bir yaklaşımla sorulması gerekir. Soruların sorgulama amaçlı değil bilgi alma amaçlı olduğu hasta sahibine hissettirilmeli, ikileme sebep olabilecek cevaplar çapraz sorularla doğrulanmalıdır.

² a) Etkili bir hekim-hayvan sahibi iletişimi hekim ile hayvan sahibi iş birliğini geliştirmekte, tanı ve sağaltım sürecinde başarıyı artırmaktadır. Hekim-hasta iletişimindeki başarısızlıklar ise hatalı tanımlara, yanlış sağaltıma, hayvan sahiplerinde memnuniyetsizliklere sebep olmasının yanında hekimlerde de tükenmişlik sendromu, karamsarlık ve duygusuzluk gibi durumlara yol açmaktadır. b) Etkin iletişim dış görünüşümüzün düzenlenmesi ile başlar.

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, gdogruer@mku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-8000-06461, DOI: 10.37609/akya.4029.c20170

5. Atrofik Vulvaya Yaklaşım

Prof. Dr. Duygu BAKİ ACAR ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, antiseptik çözelti, vajinal spekülüm, vajinal sitoloji malzemeleri, enjektör, kan tüpleri, kan alma iğnesi, tıraş makinesi veya bıçağı, lokal/genel anestezi ilaçlar, yumuşak doku cerrahi seti, cerrahi dikiş materyali.
Basamak numarası	Basamaklar
1	Atrofik vulva olgusunun nedenlerini ¹ ve etiopatogenezini ² bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ³ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁴ .
5	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
6	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu değerlendirir.
7	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
8	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁵ .
10	Perineal bölge ve vulvanın inspeksiyonunu yapar ⁶ .
11	Hasta muayene sırasında şiddetli ağrı yaşıyor veya aşırı reaksiyon gösteriyorsa sedasyon uygular.
12	Vajinanın dijital ⁷ , vajinoskopik ⁸ ve sitolojik ⁹ muayenelerini yapar.
13	Kan örneği alarak ¹⁰ hemogram, biyokimya ¹¹ ve hormon ¹² analizlerini yapar, sonuçları değerlendirir.
14	Gerekirse ultrasonografik muayene yapar ¹³ .
15	Gerekirse kesin tanı için vajinografi ve vajinal endoskopi yapar ¹⁴ .
16 Sağaltım	Olgunun şiddetine göre sağaltım seçeneklerini değerlendirir.
a	Tek klinik bulgu vulvanın normalden küçük boyutta olması ise sağaltım yapmaz, takip önerisinde bulunur ¹⁵ .
b	Medikal sağaltım
b1	Vulva atrofisine vajinal atrofi ve vajinitis eşlik ediyorsa perineal bölgeyi uygun antiseptik çözelti ile yıkar, vajinal irigasyon yapar, bölgenin sürekli kuru kalmasını önerir ¹⁶ .
b2	Kronik vajinitis ile birlikte seyrediyorsa intravajinal sağaltım seçeneklerini değerlendirir ¹⁷ .
c	Cerrahi sağaltım

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, dbakiacar@aku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-6884-2621, DOI: 10.37609/akya.4029.c20170

6. Damar Yolu Açma ve Damar İçi Uygulama

Doç. Dr. Ebru BİLEN¹

Araçlar*	Lateks eldiven, tıraş makinesi/bıçağı, %70'lik alkol, antiseptik çözelti, pamuk, elastik turnike materyali/lastiği, atık kutusu, kanül, intraket, plaster veya tıbbi bant, enjektör, serum seti ve uzatma seti.			
Video				
Basamak Numarası	Basamaklar			
1	Damar yolu açma ve damar içi uygulama yapmanın endikasyon ¹ , uygulama yolları ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.			
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .			
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .			
5	Ellerini yıkar ve lateks eldivenlerini giyer.			
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.			
7	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.			
a	Damar yolu açma (Görsel 1-3; Video 1-3)			
a1	Damar yolu açmak için anatomik olarak erişilebilir ve güvenli damarı tercih eder ⁶ .			
a2	Bölgedeki kılları tıraş eder ve bölgenin antiseptik çözeltilerle temizliğini yapar.			
a3	Hayvan türü, ırkı ve yaşına uygun kanülü (intraket) hazırlar ⁷ .			
a4	Plaster veya tıbbi bandı kullanmak için hazırlar.			
a5	Kan alma işlemi için kullanılacak uygun tüpleri hazırlar.			
a6	Turnike uygulaması yapar ⁸ .			
a7	Kanülü venaya yerleştirir ⁹ ve damar içerisine yerleştiğinden emin olur (Görsel 1).			
a8	Kanülü uygulandığı yere sabitler ¹⁰ (Görsel 1 ve 3).			
b	Damar içi uygulama (Görsel 4; Video 4)			
b1	Damar içi uygulanacak ilaç ya da sıvı elektroliti steriliteye dikkat ederek hazırlar ¹¹ .			
b2	Damar yolunda sabitlenmiş kanülden ilaç uygulaması yapmadan önce damar yolunun açık olup olmadığını kontrol eder ¹² .			
b3	Damar içi uygulanabilen ilaçları enjektör ile yavaşça enjekte eder.			

¹ Çukurova Üniversitesi Ceyhan Veteriner Fakültesi, ebilen@cu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-4837-1858, DOI: 10.37609/akya.4029.c20172

7. Deri Altı Enjeksiyon

Doç. Dr. Nevzat SAAT¹

Araçlar*	Muayene eldiveni, steril enjektör, kanül, antiseptik çözelti, mikroçip aplikatörü, pamuk veya gazlı bez, kedi tutma eldiveni, kedi enjeksiyon kafesi, köpek enjeksiyon kafesi, köpek yakalama aparatı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Deri altı enjeksiyonun endikasyonlarını ¹ , komplikasyonlarını ² ve enjeksiyon bölgelerini ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3	Hasta sahibine yapılacak uygulama hakkında bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.
4	Güvenli enjeksiyon uygulamaları, kişisel biyogüvenlik ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerini alır ⁴ .
5 Anamnez	Hayvanın anamnezini ⁵ alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
7	Ellerini yıkar ve muayene eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini okutur ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
a	Deri altı ilaç enjeksiyonu (Video 1).
a1	İlacı steril enjektöre çeker ⁷ .
a2	Enjeksiyon yapılacak bölgenin asepsi ve antisepsisini sağlar ⁸ .
a3	Baş ve işaret (hatta orta) parmağını kullanarak enjeksiyon yapılacak deriyi kaldırır (çadır oluşturma). Kanülü 30-45° açıyla deri altına yönlendirilir ve dikkatlice ilerletir (Görsel 1 ve 2).
a4	Enjektörü sağa-sola ve yukarı aşağı hareket ettirerek kanülün deri altı boşlukta olduğunu kesinleştirir (Görsel 1 ve 2).
a5	Pistonu geriye çekerek damarda olup olmadığını kontrol eder.
a6	Enjektörün pistonuna uygun basınç yaparak ilacı deri altına verir. İlacın tamamını uygulayana kadar deriyi bırakmaz (Görsel 1 ve 2).
a7	Enjektörü deriye girdiği açıyla çeker ve deriyi serbest bırakır. Bölgeye pamukla birkaç dakika bastırır ancak ovalamaz.
a8	Kullanılmış kanülü kapağını kapatmadan kesici-delici tıbbi atık kutusuna, pamuk ve enjektörü ise tıbbi atık kovasına atar.
b	Mikroçip veya implant uygulaması⁹ (Video 2).

¹ Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi, nevzatsaat@gmail.com
 ORCID iD: 0000-0002-8135-6142, DOI: 10.37609/akya.4029.c20173

8. Deri Altı Estetik Dikiş Atma

Prof. Dr. Ömer KORKMAZ¹

Araçlar*	Ameliyat önlüğü, maske, bone, steril serviyet, serviyet pensleri, steril cerrahi eldiven, portekü, makas, doku tutma pensi, cerrahi dikiş ipli, dişli pens, antiseptik çözelti, steril gazlı bez, cerrahi iğne, cerrahi iplik, ince noninvaziv pansuman bandı.			
Video				
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Deri altı estetik dikiş atılması gerektiren durumları ¹ bilir.			
2	Operasyonun deri dikişine kadar olan tüm süreçlerini tamamlar.			
3	Önce subdermal dikişle deri altı bağ dokuyu dikerek deriyi yaklaştırır.			
	Subdermal dikiş (Görsel 1; Video 1-3)			
4	Ensizyon başlangıç noktasında deri altı bağ dokuya düğümü atar, kısa ipin ucunu kesmez.			
5	Bağ dokuyu ensizyon hattı sonuna kadar sürekli dikişle diker ² ve düğümle sonlandırmaz.			
	Subkütiküler dikiş (Görsel 2; Video 3 ve 4)			
6	Subdermal dikişin bitiminde aynı iple bu kez geriye doğru ensizyon hattı boyunca derinin kütiküler kısmını kenardan 0,5 cm uzaklıkta <i>Cushing</i> dikişine benzer şekilde diker ³ .			
7	Subdermal dikişte bıraktığı kısa ipin ucuyla düğümleyerek subkütiküler dikiş sonlandırır.			
8	Düğümdeki ipin kısa ucunu 1 cm uzunlukta keser, diğer ucunu iğneyi 1-2 cm uzaklıkta deri altından geçirerek keser.			
9	Gerekliyorsa deriyi daha güvenli tutmak için dışarıdan birkaç basit dikişle sabitlet veya doku yapıştırıcısı kullanır.			
10	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna atar.			
11	Eldivenlerini ve koruyucu ekipmanlarını çıkarır ve ellerini yıkar.			
12	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.			
13	Ortamı temizletir ve toplatır.			
14	Hasta sahibini operasyon sonrası bakım ve besleme koşulları ile izleyen süreç hakkında bilgilendirir ⁴ .			
15	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.			

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir. Cerrahi dikiş iğnesi (1/4 çaplı ve ters keskin), cerrahi iplik (USP 4/0-3/0 monofilament ve emilebilir), antiseptik çözelti (povidon iyot, klorheksidin, hidrojen peroksit, alkol vb.). Tüm ekipmanların kullanım öncesi temizlik, dezenfeksiyon, sterilizasyon işlemlerini, tek kullanımlık malzemelerin ambalaj bütünlüğünü ve son kullanım tarihlerini kontrol eder.

¹ Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi, omerkorkmaz1978@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-5179-2181, DOI: 10.37609/akya.4029.c20174

9. Deriye Dikiş Atma ve Dikiş Alma

Dr. Öğr. Üyesi Ebubekir YAZICI ¹

Araçlar*	Emilebilir veya emilemeyen cerrahi iplik, cerrahi dikiş iğnesi, portekü, penset, makas, bistüri, steril örtü, antiseptik çözelti, lokal veya genel anestezi.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Deride kullanılabilecek dikiş yöntemlerini ¹ , endikasyonlarını ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.
	Deriye dikiş atma
2	Deri dikişine kadar olan operasyon basamaklarını tamamlar ⁴ .
3	Dikiş yöntemine karar verir.
4	Porteküye dikiş iğnesini yerleştirir ve yara kenarlarını anatomik pensle tutar.
5	Basit ayrı dikiş için iğneyi önce dışarıdan içeriye olacak şekilde yara kenarından 3-5 mm uzaklıktan, iğnenin kavisine uygun olarak derinin tüm katlarından geçirir (Görsel 1).
6	Karşı taraftaki deriyi pensetle tutarak aynı hizada ve yara dudağına eşit mesafeden, içeriden dışarıya doğru iğneyi geçirerek aynı işlemleri tekrarlar (Görsel 2).
7	Düğümü ensizyon hattına temas etmeyecek şekilde atar ve ipliğin uçlarını yeterli uzunlukta (0,5-1 cm) keser (Görsel 3).
8	Dikişleri yara dudaklarını uç uca getirecek kadar gergin ancak bu bölgede iskemi oluşturmayacak kadar gevşek atar.
9	Yeterli sayıda dikiş atar ⁵ .
10	Yarayı povidon iyot çözeltisiyle temizler (Görsel 3).
11	Yarayı steril tampon ve plaster ile kapatır veya hayvana koruyucu kıyafet giydirir.
12	Gerekli görürse bandaja alır.
13	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
14	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir ⁶ .
15	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplar.
16	Ortamı temizletir ve atıkları biyogüvenlik kurallarına göre atar.
17	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını alır.
	Dikiş alma
1	Emilmeyen dikiş ipliği kullanıldığında ortalama 1-2 hafta içinde alınacağını bilir.
2	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, eyazici@aku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1219-4370, DOI: 10.37609/akya.4029.c20175

10. Eklampsiye Yaklaşım

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KILINÇ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, stetoskop, termometre, tıraş makinası/bıçağı, intraket, serum seti, serum askısı, %10'luk kalsiyum glukonat, prednizolon, hidrokortizon, dekstroz, D vitamini, plaster, pamuk, atık kutusu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Eklampsiyi ¹ , etiopatogenezini ² ve klinik bulgularını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer, gerekli malzemeleri hazırlar.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Gözlem	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁶ .
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
9	Kan alır ve biyokimyasal analizini yapar ⁸ .
10 Tanı	Biyokimyasal analiz sonucunu değerlendirir ⁹ .
11 Sağaltım	İntravenöz olarak kalsiyum verir ¹⁰ .
12	Sağaltım sırasında hastayı gözlemler, nabız ve solunum takibi yapar.
13	Hipoglisemi sağaltımı için dekstroz verir.
14	Klinik bulgular düzeldiğinde kalsiyum vermeyi bırakır.
15	Gerekirse D vitamini verir.
16	Sağaltımı tamamlanan hastanın intraketini çıkarır ve kanama olmaması için bölgeye pamuk ve plaster ile tampon yapar.
17	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna atar.
18	Eldivenlerini çıkarır, atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve kurular.
19	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir ¹¹ ve prognoz hakkında kanaatini paylaşır.
20	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.
21	Ortamı temizletir.
22	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

¹ Bingöl Üniversitesi Veteriner Fakültesi, makilinc@bingol.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0003-1577-1556, DOI: 10.37609/akya.4029.c20176

11. Elektrokoter Kullanımı

Doç. Dr. Halef DOĞAN ¹

Araçlar*	Elektrokoter cihazı, topraklama plağı, elektrotlar, nokta dağ (koagülasyon ucu), kesme ve halka uçlar, el ya da pedal tipi kumandalar, steril cerrahi eldiven, serviyet, jinekolojik operasyon seti, dikiş materyali, operasyon sarf malzemeleri, antiseptik çözelti, endoskop.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Elektrokoteri ¹ , türlerini ² , hangi bileşenlerden oluştuğunu ³ , endikasyonlarını ⁴ , uygulama yollarını ⁵ , kullanım tekniğini ⁶ ve komplikasyonlarını ⁷ bilir.
2	Operasyonla ilgili hazırlıkları yapar ⁸ .
3	Elektrokoter ve bileşenlerini hazırlar ⁹ (Görsel 1).
4	Cihaza uygun elektrotları bağlar ¹⁰ .
5	Hastayı yapılacak işlem için uygun şekilde hazırlar ¹¹ .
6	Topraklama plaklarını hayvana sabitler ¹² .
7	Operasyonda kullanılacak uygun çalışma tipini ayarlar ¹³ .
8	Elektrokoter fonksiyonunu (kesme, koagülasyon) ayarlar ¹⁴ .
9	Uygun çıkış dozunu (watt) ayarlar ¹⁵ .
10	İlgili operasyonun elektrokoter kullanılıncaya kadar olan işlemlerini tamamlar.
11	Yapılacak işlemi kontrollü bir şekilde gerçekleştirir ¹⁶ .
a	Monopolar elektrokoter (Video 1)
a1	Yapılacak işleme göre kesme ya da koagülasyon ucunu elektrotla takar.
a2	Deriyi bistüri ile ensize ettikten sonra elektrotun üstünde bulunan koagülasyon düğmesine basarak ve dokuya temas ettirerek kanamayı durdurur.
a3	Deri altı bağ doku, yağ doku ve kas dokuları elektrotun üstünde bulunan kesme düğmesine basarak ve kesilecek doku boyunca temas ettirerek keser.
a4	Tümöral dokuların eksizyonu, vajinanın ampütasyonu ve papillomların alınmasında da kesme işlemine benzer şekilde dokuları minimum kanama ile uzaklaştırır.
b	Bipolar/kesme elektrokoter (Video 1)
b1	Kesme işlemi için kalem şeklindeki elektrodla kesme ucunu takar.
b2	Ana cihaz ünitesinde bipolar kısımdan kesme işlemini seçerek çıkış dozunu ayarlar.

¹ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, halefdogan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-1365-1729, DOI: 10.37609/akya.4029.c20177

12. Endotrakeal Tüp/Yüz Maskesi Uygulaması

Doç. Dr. Hasan ALKAN¹

Araçlar*	Tek kullanımlık eldiven, intraket, plaster, ışık kaynağı, sargı bezi, lokal anestezi, preanestezi, genel anestezi ve anestezi cihazı, larengoskop, endotrakeal tüp, yüz maskesi, enjektör, ambu, acil durum ilaçları, stetoskop.		
Video			
Basamak numarası	Basamaklar		
1	Farengolarengeal bölge anatomisini ¹ , endotrakeal tüp uygulamasının önemi ve gerekliliğini ² , endotrakeal tüpün özellik ve tiplerini ³ bilir.		
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.		
3 Anamnez	Uygulama öncesi hayvanın anamnezini alır ⁴ .		
4	Hayvan sahibinden yapılacak işlemler için sözlü ve yazılı onam alır.		
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .		
6	Ellerini yıkar ve lateks eldivenlerini giyer.		
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.		
8 Kan analizi	Hayvana operasyon amacıyla endotrakeal tüp uygulanıyorsa operasyon öncesi hemogram ⁶ , kan gazı ⁷ ve kan serum biyokimya ⁸ analizlerini yapar.		
9	Entübasyon öncesi uygun endotrakeal tüp seçimi yapar ⁹ .		
10 Damar yolu	Endotrakeal tüp uygulaması öncesi damar yolu açar ¹⁰ .		
a	Yüz maskesi uygulaması¹¹		
a1	Hayvana uygun maskeyi seçer ve bağlantı aparatına anestezi cihazı hortumunu takar ¹² .		
a2	Maskeyi hayvanın burnuna yerleştirir (Görsel 1; Video 1).		
a3	Anestezi cihazını açarak anestezi madde vermeye başlar.		
a4	Uygulama bittiğinde anestezi vanasını kapatır ve oksijeni bir süre daha verir.		
a5	Hayvan uyandığında oksijeni keser, maskeyi çıkarır.		
b	Endotrakeal tüp uygulaması (Görsel 2 ve 3; Video 2 ve 3)		
b1	Damar içi preanestezi ilaç uygulaması yapar ¹³ .		
b2	Hayvanı sternal pozisyona alır ¹⁴ .		

¹ Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hasanalkan@selcuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8332-5334, DOI: 10.37609/akya.4029.c20178

13. Enfeksiyöz İnfertiliteye Yaklaşım

Prof. Dr. Ali Reha AĞAOĞLU ¹

Araçlar*	Tek kullanımlık su geçirmez önlük, medikal gözlük, lateks eldiven, stetoskop, termometre, ultrasonografi cihazı ve jeli, steril numune saklama kabı, steril enjektör, kapaklı plastik tüp, kan alma tüpü, antibiyotik, lam/lamel, vajinal spekülüm, pamuklu örnek alma çubuğu, ışık kaynağı, formalin çözeltisi, kesici/delici atık kutusu, tıbbi atık kutusu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Enfeksiyöz infertilitenin nedenleri ¹ , klinik bulguları ² , tanısı ³ ve prognozunu ⁴ bilir.
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hastanın anamnezini alır ⁵ .
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hastanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
6	Uygun kıyafetlerini giyer, ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
8 Vital bulgular	Hayvanın genel durumu, nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
9	Semptom ve klinik bulguları kaydeder.
10	Ultrasonografik muayene yapar ⁸ .
11	Vajinal muayene yapar, sürüntü, kan örneği ve mikrobiyolojik örnek alır ⁹ .
12	Anamnez bilgileri, muayene bulguları ve yapılan analiz sonuçlarına göre değerlendirme yapar ¹⁰ (Görsel 1).
13 Tanı	Diğer infertilite nedenlerini elimine ettikten sonra hastayı enfeksiyöz infertilite yönünden değerlendirir.
14	Hasta gebe kalıyor ancak gebelik abortus ile sonuçlanıyorsa gerekli muayene ve analizleri yapar ¹¹ .
15	Hasta gebe kalamıyorsa enfeksiyöz infertilite etkeninin belirlenebilmesi için gerekli analizleri yapar (Tablo 1).
16 Sağaltım	Analizler sonucunda enfeksiyonlara yol açan mikroorganizmalar tespit edilmişse uygun sağaltım veya koruma yöntemlerini uygular ¹² (Tablo 2).
17	Enfeksiyöz olmayan nedenler varsa ilgili sağaltımı yapar ¹³ .
18	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna atar.

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, rehaagaoglu@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6545-8800, DOI: 10.37609/akya.4029.c20179

14. Enjektabl İlaç Hazırlama

Dr. Öğr. Üyesi Uğur KARA ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, flakon ve ampul formunda ilaçlar, uygun hacimde steril enjektör, kanül, %70'lik alkol, pamuk, gazlı bez, kesici ve delici atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Hasta ile ilgili kayıtları, reçetesini kontrol eder ve alerji öyküsünü sorgular.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hastanın ve sahibinin ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3	İlaç uygulanmasındaki “on doğru” kuralını ¹ bilir (Görsel 1c ve 2b).
4	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.
5	Enjektör ve kanül seçimini yapar ² .
a	Ampul formundaki ilaçların hazırlanması (Görsel 1; Video 1).
a1	İlacı kutusundan çıkarır, görünümünü ve yüzeyinde partikül olup olmadığını kontrol eder (Görsel 1c).
a2	Ampülü baş ve işaret parmaklarının arasına alır, baş kısmında kalan ilaç varsa doz kaybını önlemek amacıyla tırnakla vurarak aşağı indirir (Görsel 1d).
a3	Ampülün boyun kısmını alkolle siler. Ampülü gövde kısmından tutup boyun kısmındaki çizgiden veya nokta işaretli bölgeden gazlı bezle destek vererek vücuttan uzağa doğru hareketle kırar ³ (Görsel 1e-g).
a4	Bir eline enjektörü alır ve kanülün kapağını çıkarır. Açılmış olan ampülü diğer elin işaret ve baş parmakları arasına alıp kanülü ampülün boyun kısmı ve iç kenarlarına değdirmeden zemine dik olacak şekilde ampülün içine yerleştirir. Enjektörün pistonunu geri çekerek ilacı enjektöre çeker ⁴ (Görsel 1g).
a5	Kanülün ucu yukarı bakacak şekilde enjektördeki havayı boşaltır ve kanülün ucuna temas ettirmeden kapağını takar. Gerekli ise üzerini etiketler (Görsel 1i ve j).
a6	Ampülü kesici ve delici atık kutusuna atar (Görsel 1k).
b	Flakon formundaki ilaçların hazırlanması (Görsel 2; Video 1)
b1	Flakonun tepesinde bulunan metal ya da plastik kapağı çıkarır, kapağın altındaki kauçuk tıpanın üzerini alkolü pamuk ile siler ve kurumasını bekler (Görsel 2a ve c)

¹ Çukurova Üniversitesi Ceyhan Veteriner Fakültesi, ukara@cu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-7977-6826, DOI: 10.37609/akya.4029.c20180

15. Epizyoplasti

Prof. Dr. Kamil SEYREK İNTAŞ¹

Araçlar*	Yumuşak doku operasyon seti, koter, tıraş makinesi/bıçağı, operasyon önlüğü, serviyetler, lateks eldiven, steril eldiven, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, kanül, kanama durdurucu ilaçlar, genel/lokal anestezi ve/veya inhalasyon anestezisi için anestezi cihazı, steroid olmayan antienflamatuar ilaçlar (NSAİ), endotrakeal tüpler, kafein, atropin, termometre, stetoskop.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Epizyoplasti operasyonunun endikasyon ¹ , avantaj ² , komplikasyon ³ ve kontrendikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4	Hayvanın genel durumu ve getirilme sebebi hakkında değerlendirme yapar ⁶ .
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6 Zapturapt	Muayene için hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .
10	Perineal, perivulvar ve perianal bölgenin operasyon öncesi değerlendirmesini yapar.
11 Anestezi	Hayvanı anestezide alır ⁹ .
12	Gerekliyse rektumu boşaltır.
13	Kuyruğu sargı bezi ile sararak operasyon bölgesinden uzaklaştırır.
14	Hastanın arka bacaklarını operasyon masasının kenarından sarkıtarak karın üzerinde masaya yatırır.
15	Ensizyon hattını belirler, işaretler veya çizer.
16	Operasyon bölgesinin hazırlığı, tıraş ve dezenfeksiyonunu yapar ¹⁰ .

¹ Yakındoğu Üniversitesi Veteriner Fakültesi, kamil.seyrekitas@neu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3176-325X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20181

16. Epizyotomi

Prof. Dr. Cahit KALKAN¹

Araçlar*	Operasyon önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, bistüri, makas, anatomik pens, uzun hemostatik pens veya bağırsak pensi, cerrahi set, cerrahi dikiş malzemesi, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, genel anestezi, antibiyotik, enjektör, kanül.			
Video				
				
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Epizyotominin endikasyon ¹ ve komplikasyonlarını ² bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.			
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ³ .			
4	Hayvanın genel durumu ve getirilme nedeni hakkında değerlendirme yapar.			
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.			
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁴ .			
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.			
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.			
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁵ .			
10	Vulva ve çevresini tıraş ve dezenfekte eder (Video 1).			
11	Hayvanı ameliyata hazırlar ⁶ .			
12 Anestezi	Hayvanı anesteziye alır ⁷ .			
13	Eldivenlerini çıkarır ve ameliyata hazırlanır ⁸ .			
14	Gerekliyse anüse gazlı bez yerleştirir veya tütün kesesi ağzı dikiş atar.			
15	İdrar sondası veya <i>Foley</i> kateterini uygulama süresince idrar kesesine aseptik olarak yerleştirir ⁹ .			

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ckalkan@firat.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0001-5627-3452, DOI: 10.37609/akya.4029.c20182

17. Fetal İyilik Durumunu Belirleme

Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, atık kutusu, ultrason jeli, antiseptik çözelti, sabun/sıvı sabun, tıraş makinesi/bıçağı, termometre, stetoskop, ultrason cihazı, röntgen cihazı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1 Temel bilgiler	Kedi ve köpeklerde ultrasonografik yöntemle gebelik tanısı ¹ , fetal canlılık ² , yaş tayini ³ , B-mod ve <i>Doppler</i> ultrasonografinin uygulama yöntemlerini ve olası risklerini ⁴ bilir. B-mod ve <i>Doppler</i> ultrasonografi ile fetüsün metabolik durumu hakkında tahminler ⁵ yapabilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini ⁶ alır ve geçmiş fertilitite kayıtlarını inceler.
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, önlük ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Gözlem	Hayvanın genel durumunu değerlendirir, abdominal ve perineal inspeksiyon yapar ⁸ .
8	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .
10	Ellerini yıkar, lateks eldivenlerini giyer ve baskın olmayan elinin olduğu tarafa ultrason cihazını konumlandırarak cihazın kontrolünü kolaylaştırır. Karın altındaki tüylerin tıraşını yapar.
11 Ön muayene	Ultrason ile gözlenebilen tüm fetüslerde fetal canlılığı kesinleştirir ¹⁰ .
12	Gebelik dönemine göre röntgen ve ultrason yardımı ile fetal sayım yapar ¹¹ .
13 Ön tanı	Ön tanısını kesinleştirir.
a	Fetüs ölü
a1	Hasta sahibini bilgilendirir.
a2	Eldivenlerini çıkarır, atık kutusuna atar ve ellerini yıkar. Vajinal muayene için tekrar temiz eldivenlerini giyer.
a3	Vajinal muayene yapar ¹² .
a4	Hasta sahibini prognoz konusunda bilgilendirir, abortus yönetimi ¹³ hakkında sözlü ve yazılı onam alır.
a5	Eldivenlerini çıkarır, atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, gerdogan@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9807-810X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20183

18. Fetal Yaş Tayini

Dr. Öğr. Üyesi Afşin KÖKER¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, ultrasonografi cihazı ve jeli, muayene masası, tıraş makinesi/bıçağı, kâğıt havlu, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Ultrasonografik yöntemle gebelik tanısını ¹ , fetal yapıların ultrasonografik görünümünü ² , fetal yaş tayininde nelerin esas alınacağını ³ ve ilgili formülleri ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4	Yapılacak işlem hakkında sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
6	Ellerini yıkar, önlük ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini okutur ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Meme bölgesini tıraş eder.
9	Hafif nemli bir bez ya da kâğıt havlu ile tıraşlanan bölgeyi temizler.
10	Tıraşlanmış orta karın hattına ultrasonografi jeli uygular.
11	Jel üzerine yerleştirdiği probu tüm abdominal ve inguinal bölgeyi tarar.
12	Seçtiği fetüs üzerinde yapılacak ölçüme en uygun kesitte görüntüyü dondurur ⁷ (Video 1).
a	Gebelik kesesi çapı
a1	Ultrason probunu karın duvarına yerleştirir.
a2	Uterus kornuları boyunca embriyonik keseleri tarar.
a3	Gebelik kesesini en iyi görüldüğü kesitte değerlendirir.
a4	Kesenin iç ya da dış sınırlarını belirler ⁸ .
a5	Dikey ve yatay çap ölçümlerini yapar (Görsel 1).
a6	Bu değerleri gebelik kesesi çapı olarak kaydeder.
b	Baş-sağrı uzunluğu
b1	Fetüsün longitudinal görüntüsünü dondurur.
b2	Fetüsün baş kısmı ile sağrı başlangıcının aynı kesitte görüntülenmesine dikkat eder.

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, afsinkoker@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6580-1309, DOI: 10.37609/akya.4029.c20184

19. Gebeliğin Sonlandırılması/Doğumun Uyarılması

Prof. Dr. Hayrettin ÇETİN¹

Araçlar*	Muayeneye uygun kıyafet, lateks eldiven, alkol, enjektör, ultrasonografi cihazı ve jeli, hormon preparatları, sezaryen operasyon seti.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Gebeliğin endokrin düzenini ¹ , doğumun mekanizmasını ² , gebeliğin sonlandırılmasının/doğumun uyarılmasının endikasyonlarını ³ , kontrendikasyonlarını ⁴ ve komplikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın çiftleşip çiftleşmediğini araştırır ⁸ .
8	Gebelik tanısı amacıyla ultrasonografi yapar ⁹ .
a	Köpeklerde gebelik dönemine göre uygulanacak gebelik sonlandırma/doğumu uyarma girişimine karar verir¹⁰.
a1	İmplantasyonun engellenmesi için gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹¹ .
a2	Gebeliğinin 0-40. günleri arasındaki köpeklerde gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹² .
a3	Gebeliğinin 40-55. günleri arasındaki köpeklerde endikasyon zorunluluğunu bilerek gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹³ .
a4	Doğumun uyarılması (55. günden sonra) için gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹⁴ .
b	Kedilerde gebelik dönemine göre uygulanacak gebelik sonlandırma/doğumu uyarma girişimine karar verir¹⁵.
b1	İmplantasyonun engellenmesi için gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹⁶ .
b2	Gebeliğinin 0-40. günleri arasındaki kedilerde gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹⁷ .
b3	Gebeliğinin 40-55. günleri arasındaki kedilerde endikasyon zorunluluğunu bilerek gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹⁸ .
b4	Doğumun uyarılması (55. günden sonra) için gerekli ilaçları hazırlar ve uygular ¹⁹ .

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hccetin@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9010-0993, DOI: 10.37609/akya.4029.c20185

20. Gebelik Takibi

Prof. Dr. Murat FINDIK ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, kanül, elastik turnike materyali/lastiği, dijital termometre, stetoskop, doğum kutusu, ısıtıcı, tartı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Gebelik sürelerini ¹ , fizyolojik değişimleri ² , gebelik takibinin önemini ³ , öncesinde ve sırasında yapılması gerekenleri ⁴ , gebelik tanı ve izleminde kullanılan yöntemleri ⁵ , gebelerin beslenmesinde dikkat edilecek konuları ⁶ , gebelik sırasında karşılaşılabilecek sorunları ⁷ , ilaç kullanımında dikkat edilmesi gerekenleri ⁸ ve gebeliğin sonlandırılması gereken durumları ⁹ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ¹⁰ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹¹ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa "Hayvan Bilgi Sistemi" (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7	Hayvan sahibini yapılacaklar hakkında bilgilendirir, sözlü ve yazılı onam alır.
8	Genel ve sistemik muayeneler yapar ¹² .
9	Kan alarak gerekli laboratuvar incelemelerini yapar ¹³ .
10	Gebelik dönemine göre kontrol muayenelerini yapar ¹⁴ .
a	Erken dönem (0-30 gün)
a1	Genel sağlık durumunu değerlendirir ¹⁵ .
a2	Gebeliği doğrular ¹⁶ .
a3	Takip planı oluşturur ¹⁷ .
b	Orta dönem (30-45 gün)
b1	Genel sağlık durumunu değerlendirir.
b2	Gebeliği ultrasonografi ile değerlendirir ¹⁸ .
b3	Kilo ölçümü ve beslenme düzenlenmesi yapar ¹⁹ .
c	Son dönem (45 gün-doğum)
c1	Genel sağlık durumunu değerlendirir.
c2	Fetal canlılığı ve gelişimi değerlendirir ²⁰ .
c3	Gerekirse radyografi ile fetüs sayısını belirler ²¹ .
c4	Doğum hazırlıklarını değerlendirir ²² .
11	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna atar.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mfindik@omu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-1408-2548, DOI: 10.37609/akya.4029.c20186

21. Gebelik Tanısı

Prof. Dr. Çağatay TEK¹

Araçlar*	Röntgen cihazı, ultrasonografi cihazı, konveks/mikro konveks prop, ultrason jeli, muayene masası, muayene örtüsü, kan alma tüpü, pamuk, steril iğne, tıraş makinası.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Gebeliğin hayvanda meydana getirdiği davranışsal ¹ ve morfolojik değişimleri ² , kedi ve köpeklerde gebelik tanısında kullanılacak muayene yöntemlerini ³ bilir.
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Genel muayene	Hayvanın genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁵ .
5 Zapturapt	Hayvanın muayene masası üzerinde güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Hayvan sahibinden yapılacak işlemler hakkında sözlü ve yazılı onam alır.
a	Abdominal muayene ile gebelik tanısı
a1	Muayene masası üzerinde ayakta duran hayvanın abdomen bölgesine hayvanın büyüklüğüne göre iki veya tek el ile palpasyon yapar ⁷ .
b	Ultrasonografik muayene ile gebelik tanısı⁸.
b1	Ultrasonografi cihazının prop seçimi ve ayarlarını yapar ⁹ .
b2	Hayvanın abdomen bölgesini tıraş eder.
b3	Bölgeye jel döker.
b4	Probu abdomen üzerine koyarak muayeneye başlar.
b5	Elde ettiği görüntüleri yorumlar. Gebeliği ve yavru sayısını belirler ¹⁰ (Görsel 2-7; Video 1-5).

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, cagataytek@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6429-658X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20187

22. Genel Anestezi Uygulamaları

Dr. Öğr. Üyesi Damla Tuğçe OKUR¹

Araçlar*	Anestezik ilaçlar, serum ve serum seti, oksijen tüpü, uygun boyda kateter, anestezi cihazı, ambu, uygun maske, aspirasyon kateteri, makas, endotrakeal tüp, laringoskop palası, kaf enjektörü, plaster, eldiven, dezenfektan ve monitörizasyon cihazları.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Genel anestezinin tanımını, yöntemlerini, kullanılan ilaçları ve komplikasyonlarını bilir.
2	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.
3	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü onam alır.
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar.
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir.
8	Serum biyokimyası, hemogram, göğüs radyografisi, EKG vb. muayeneleri yapar.
9	Laboratuvar sonuçlarını içeren kapsamlı bir preanestezik değerlendirme yapar.
10	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
11	Alet, ekipman ve anestezi hazırlık listesini kontrol eder.
12	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve steril eldivenlerini giyer.
13	Premedikasyon amacıyla preanestezik ilaçları kullanır.
14	Sıcaklık probunu rektuma yerleştirir, ilk ölçümü yaparak anestezi formuna kaydeder ve ölçüm aralıklarını belirler.
15	Yaklaşık 10 dk. sonra hafif sedasyonu takiben <i>V. cephalica</i> 'ya kateter uygular (Görsel 1).
16	Genel anestezi indüksiyonu için ilaç uygular.
17	Anesteziye giren hayvanı ventrodorsal pozisyona alarak entübe eder (Görsel 2).
18	Endotrakeal entübasyon veya maske ile hava yolunu kontrol altına alır (Görsel 3).

¹ Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, damla.tugce.okur@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-2733-2155, DOI: 10.37609/akya.4029.c20188

23. Genital Kanal Kanamalarına Yaklaşım

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali KARADAĞ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, antiseptik çözelti, vajinoskopi seti, böbrek küvet, pamuk, iv kateterler ve kanül, plaster, serum seti, serum ve plazma tüpleri, ultrasonografi cihazı ve jeli, laparoskopik görüntüleme cihazı, aspirasyon cihazı, koter, steril yumuşak doku operasyon seti, steril cerrahi dikiş materyali, steril gazlı bez, steril enjektör, serum, uterotonikler, kalsiyum glukonat, kanama durdurucu ilaçlar, geniş spektrumlu antibiyotik, sedatif ilaçlar, anestezi ilaçları, kemoterapötik ilaçlar, hormonlar.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Genital kanal kanamalarının tanımı, sınıflandırılması ¹ , etiyolojisi ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hastanın ve sahibinin ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4	Muayene için gerekli alet, ekipman ve ortam hazırlığını yapar.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
6	Ellerini yıkar ve muayene eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar.
9	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
10	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .
11	Damar yolunu açar ⁷ .
12	Vajinoskopik muayene ⁸ ve sitoloji yapar ⁹ .
13	Ultrasonografik muayene yapar ¹⁰ .
14	Kan örneği alarak ¹¹ tam kan sayımı ¹² ve serum biyokimyasal parametrelerini ¹³ değerlendirir ¹⁴ .
15	Gerekliyse laparoskopik muayene yapar ¹⁵ .
16	Hayvanın tüm muayene sonuçlarını değerlendirir ¹⁶ .

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner Fakültesi, m.ali.krdg@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1791-9588, DOI: 10.37609/akya.4029.c20189

24. Genital Organ Muayenesi

Dr. Öğr. Üyesi Onur BAHAN ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks ve steril eldiven, termometre, stetoskop, elastik turnike materyali/lastiği, kan alma iğnesi, vakumlu kan alma tüpleri, kâğıt havlu, antiseptik çözelti, kayganlaştırıcı, sabun, ılık su, tas, vajinal spekülüm/endoskop, ışık kaynağı, steril svab, serum fizyolojik, lam, sitolojik boyalar, ışık mikroskobu, tıraş bıçağı/makinesi, ultrasonografi cihazı, jeli ve probu, röntgen cihazı.		
Video			
Basamak numarası	Basamaklar		
1	Dişi kedi ve köpeklerde genital organların anatomisini ¹ ve muayenesini gerektiren durumları ² bilir.		
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.		
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ³ .		
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁴ .		
5	Muayene önlüğünü ve lateks eldivenlerini giyer.		
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.		
7 Genel muayene	Genel muayene kapsamındaki gerekli bütün muayeneleri yapar ve değerlendirir ⁵ .		
a	Dış genital organların inspeksiyonunu yapar ⁶ .		
b	Gerekli durumlarda abdomenin palpasyonunu yapar ⁷ .		
c	Vajinal muayene ve vajinoskopi yapar ⁸ (Görsel 1-4).		
d	Sitolojik muayene yapar ⁹ .		
e	Ultrasonografik muayene ¹⁰ .		
e1	Uterus ve ovaryumların ultrasonografik muayenesini yapar ¹¹ (Görsel 5-8).		
f	Radyolojik muayene		
f1	Radyoloji görüntüsünü ve raporunu değerlendirir ¹² .		
g	Kan hormon ölçüm sonuçlarını değerlendirir ¹³ .		
h	Endoskopik muayene yapar ¹⁴ .		
8	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.		
9	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.		
10	Ortamı temizletir.		

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi Veteriner Fakültesi, onur.bahan@bozok.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-0878-6338, DOI: 10.37609/akya.4029.c20191

25. Güç Doğuma Yaklaşım

Prof. Dr. Hatice Esra ÇOLAKOĞLU ¹

Araçlar*	Steril önlük, lateks eldiven, steril eldiven, antibiyotik, kayganlaştırıcı, antiseptik çözelti, termometre, stetoskop, jel, steril enjektör, kalsiyum, oksitosin, dekstroz çözeltisi, ultrasonografi cihazı, vajinal spekülüm, forseps, cerrahi iplik, cerrahi iğne.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde normal doğumun aşamalarını, sürelerini, bulgularını ¹ , güç doğum nedenlerini ² , duyarlı ırkları ³ ve güç doğumun türlerini ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnez bilgilerini alır ⁵ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Ellerini yıkar, kıyafetini ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
8	Vulva muayenesi yapar ve bulguları değerlendirir ⁸ .
9	Vajinal muayene yapar ve bulguları değerlendirir ⁹ .
10	Ultrasonografik muayene yapar ve bulguları değerlendirir ¹⁰ .
11	Radyografik muayene yapar ve bulguları değerlendirir ¹¹ .
12	Meme bezi gelişimi ile süt varlığını kontrol eder.
13	Damar yolu açar.
14	Tam kan, glikoz, kalsiyum, biyokimya, gerekiyorsa kan gazları ölçümü yapar ¹² .
16	Tanı için bulguları değerlendirir ¹³ .
16 Sağaltım	Güç doğum nedenine göre uygun sağaltım yöntemine karar verir ¹⁴ .
17	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar.
18	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
a	Konservatif sağaltım
a1	Hayvanı yakından izler ¹⁵ .
b	Medikal sağaltım ¹⁶
b1	Medikal sağaltım için şartların uygun olup olmadığını değerlendirir ¹⁷ .

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, canatan@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8217-5151, DOI: 10.37609/akya.4029.c20192

26. Hemogram Değerlendirme

Doç. Dr. Murat ABAY¹

Araçlar*	Konu ile ilgili kitaplar, bilgisayar programları, çevrim içi kaynaklar.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Hemogram parametrelerini ve klinik önemini bilir ¹ .
2	Hasta bilgilerini kontrol eder ² .
3	Hemogramdaki parametrelerin türlere göre normal değerlerini bilir (Tablo 1 ve 2).
4 Uygulama	Uygun damardan EDTA'lı tüpe kan örneğini alır ³ .
5	Hemogram cihazına örneği yerleştirir ve analizi başlatır.
6	Hemoglobin (Hb, Hgb) ve hematokrit (Hct) düzeyi üzerinden varsa anemiyi belirler ve nedenlerini bilir ⁴ .
7	Hb ve Hct düzeyi üzerinden varsa polisitemiyi belirler ve nedenlerini bilir ⁵ .
8	Ortalama eritrosit hacmindeki (MCV) değişimleri tanımlar ve bu değişimlerin olası sebeplerini bilir ⁶ .
9	Ortalama eritrosit hemoglobin miktarı (MCH) ile ortalama eritrosit hemoglobin yoğunluğunun (MCHC) normal sınırlarını bilir; bu değerlerin normalin altında ya da üstünde olmasının nedenlerini yorumlayabilir ⁷ .
10	Eritrosit sayısı (RBC) ve dağılım genişliği (RDW) değerlerindeki değişimi tespit eder ve nedenlerini bilir ⁸ .
11	Lenfositozu tanır ve nedenlerini bilir ⁹ .
12	Nötrofiliyi tanır ve nedenlerini bilir ¹⁰ .
13	Nötropeniyi tanır ve nedenlerini bilir ¹¹ .
14	Lökositozu tanır ve nedenlerini bilir ¹² .
15	Lökopeniyi tanır ve nedenlerini bilir ¹³ .
16	Monositozu tanır ve nedenlerini bilir ¹⁴ .
17	Trombositozu tanır ve nedenlerini bilir ¹⁵ .
18	Trombositopeniyi tanır ve nedenlerini bilir ¹⁶ .
19	Eozinofiliyi tanır ve nedenlerini bilir ¹⁷ .
20	Bazofiliyi tanır ve nedenlerini bilir ¹⁸ .
21	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
22	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Referans değerler her zaman akılda tutulamayacağı için kullanılacak araç ve kaynakları kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir ve güncel tutar.

¹ Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mabay@erciyes.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0003-2457-1919, DOI: 10.37609/akya.4029.c20193

27. Homeopati Uygulamaları

Dr. Öğr. Üyesi Esra CANOĞLU ¹

Araçlar*	Homeopatik remedi çantası, farklı homeopatik remediler, repertorium (homeopati indeksi), materia medica (homeopatik madde rehberi), steril enjektör, kanül, damlalık, cam şişeler, eldiven, muayene önlüğü, dezenfektan, hasta kayıt formları, stetoskop, termometre.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Homeopatik sağaltımın temel ilkelerini ¹ , akut ve kronik hastalıklar kavramını ² , iyileşme krizlerini ³ , endikasyon ⁴ , avantaj ⁵ , dezavantaj ⁶ , komplikasyon ⁷ ve kontrendikasyonlarını ⁸ ve materia medica'yı ⁹ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ¹⁰ .
4	Homeopati hakkında genel bilgi verir, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Muayene için hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹¹ .
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Klinik muayene için hazırlıklarını tamamlar.
9 Muayene	Genel muayene yapar ve lokal bulguları gözlemler ¹² .
10	Gerekli hallerde laboratuvar tanı yöntemlerine başvurur.
11	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
12 Repertorizasyon	Repertorizasyon yapar ¹³ .
13 Materia medica	Repertorizasyon sonucunda çıkan ilk 5-10 remediye materia medica'dan araştırır ¹⁴ .
14 Remedi seçimi	Semptomlarla örtüşen remedileri seçer, en uygun remediye belirler.
15	Homeopatik maddenin sulandırma oranına ve ne sıklıkta kullanacağına karar verir ¹⁵ .
16	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
17	Remediye uygular ¹⁶ .
18	Sağaltım sonlandırma kriterlerini değerlendirir ¹⁷ .
19 Homeopatik takip	Acil durum kriterlerini açıklar. Takip edilmesi gereken olgularda bir sonraki muayene tarihini belirler.

¹ Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ecanooglu@erciyes.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7881-9484, DOI: 10.37609/akya.4029.c20194

28. İdrar Kesesi Sondalama

Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan BAYKAL UĞUR¹

Araçlar*	Üriner kateter, eldiven, kayganlaştırıcı, antiseptik çözelti, steril serum fizyolojik, ışık kaynağı, vajinal spekülüm, enjektör, steril idrar örneği kabı (Görsel 1).
Video	
Basamak Numarası	Basamaklar
1	Üriner sistem anatomisini ¹ , uygulamanın endikasyonlarını ² , komplikasyonlarını ³ , kontrendikasyonlarını ⁴ ve üriner kateterin çeşitlerini ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Yapılacak işlem hakkında bilgi verir.
5 Zaptırap	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
6	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Genel Muayene	Hayvanın muayenesini yapar, genel durumunu gözlemler ⁸ .
9	Gerekirse transabdominal ultrasonografi ile idrar kesesinin dolu olup olmadığını kontrol eder ⁹ .
10	Vajinal spekülüm için antiseptikli çözelti hazırlar ve spekülümü hazırlanan çözelti içinde bekletir ¹⁰ (Görsel 2).
11	Vulva ve çevresini antiseptikli çözeltiyle temizler.
12	Antiseptik kalıntılarını steril serum fizyolojik ile durular.
13	Hayvanı sternal/lateral ¹¹ pozisyona alır.
14	Vajinal spekülümün ucunu kayganlaştırır.
a	Geçici sonda uygulaması
a1	Metal kateter kullanıyorsa kateterin yönünü kontrol eder.
a2	Kateterin ucuna steril kayganlaştırıcı sürer.
a3	Spekülümü rima vulvadan dorsal yönde 45° açı ile ilerletir ve yatay olarak vajinaya yerleştirir.
a4	Spekülümü tutma kısmı yukarıda kalacak şekilde çevirir (Görsel 3).
a5	Spekülümü açarak ışık kaynağı ile vajinayı aydınlatır.
a6	<i>Ostium urethrae externum</i> 'u tespit eder (Görsel 4; Video 1).

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, aslihan.baykal@iuc.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-2107-1874, DOI: 10.37609/akya.4029.c20195

29. İdrar Tutamama

Prof. Dr. İsfendiyar DARBAZ¹

Araçlar*	Muayene giysileri, lateks eldiven, spekülüm, otoskop, pediyatrik proktoskop, ağız maskesi, ışık kaynağı, alkol, pamuk, ultrasonografi cihazı, röntgen cihazı, idrar numunesi alma kapları, α-adrenerjik agonist, östrojen, uzun salınımlı GnRH analogu, antidepresan, ürolojik cerrahi set.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	İdrar tutamamanın tanımını ¹ , etiopatogenezini ² ve tanı yöntemlerini ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Hayvan sahibini bilgilendirir, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Gözlem	Genel sağlık durumunu değerlendirir ⁶ .
9	İdrar örneği alır ve analiz için laboratuvara gönderir ⁷ .
10	Radyografik ve ultrasonografik muayene yapar ⁸ .
11	Gerektiğinde üretral basınç profil ölçümü ve ürodinamik testler yapar ⁹ .
12	Gerektiğinde sistoskopi yapar ¹⁰ .
13 Tanı	Muayene ve analiz sonuçlarını değerlendirir ¹¹ , tanısını kesinleştirir.
14 Sağaltım	Medikal ¹² ve cerrahi sağaltım ¹³ seçeneklerini bilir. Uygun olan sağaltıma karar verir.
15	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
16	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.
17	Ortamı temizletir.
18	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir ¹⁴ .
19	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir. Transabdominal 6-15 MHz aralığındaki lineer, konveks, mikrokonveks proplar, B-mod ultrasonografi cihazı, α-adrenerjik agonisti (fenilpropanolamin), östrojenler (estriol ve dietilstilbestrol),

¹ Yakındoğu Üniversitesi Veteriner Fakültesi, isfendiyar.darbaz@neu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5141-8165, DOI: 10.37609/akya.4029.c20196

30. Juvenil Vajinitise Yaklaşım

Prof. Dr. Mushap KURU¹

Araçlar*	Muayene giysileri, lateks eldiven, spekülüm, otoskop, pediyatrik proktoskop, ağız maskesi, ışık kaynağı, stetoskop, termometre, mikrobiyolojik analiz ve sitoloji için gerekli malzemeler, distile su veya serum fizyolojik, vakumlu kan alma tüpleri, kan alma iğnesi, hemogram ve rutin biyokimya cihazı, santrifüj, alkol, pamuk, tıraş makinesi veya bıçağı, <i>Elizabeth</i> yakalığı/boyun yastığı antibiyotik, probiyotik ve diğer ilaçlar.
Basamak numarası	Basamaklar
1	Juvenil vajinitisin etiyopatogenezi ¹ , klinik bulguları ² ve kullanılan ilaçların kontrendikasyonlarını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır. Hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar ve muayene eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar.
8	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .
10 Muayene	Vajinal ⁷ , vajinoskopik ⁸ ve vajinal sitolojik ⁹ muayeneler yapar.
11	Kan örneği alarak ¹⁰ tam kan sayımı ¹¹ ve serum biyokimyasal değerlerini ¹² belirler ve sonuçları değerlendirir.
12 Değerlendirme	Ayırıcı tanı ile ilgili gerekli değerlendirmelerini yapar ¹³ .
13	Gerekirse kesin tanı için vajinografi yapar ¹⁴ .
14	Gerekirse vajinal kültür ¹⁵ yapar.
15 Sağaltım	Sağaltım için seçenekleri değerlendirir.
a	Medikal sağaltım ¹⁶
a1	Perivulvar bölgeyi temizler ¹⁷ .
a2	Gerektiğinde antibiyotik, antifungal ve probiyotik kullanır ¹⁸ .
a3	İdrar çıkışını düzenleyecek uygulamalar yapar ¹⁹ .
a4	Atopik dermatitis varsa buna yönelik sağaltım yapar ²⁰ .

¹ Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mushapkuru@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0003-4409-251X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20197

31. Kan Alma, Serum ve Plazma Örneği Ayırıştırma

Prof. Dr. Hakan KALENDER¹

Araçlar*	Alkol, pamuk, lateks eldiven, enjektör iğnesi, intraket, kan tüpü, tıraş makinesi/bıçağı, ılık sabunlu su, santrifüj cihazı, serum saklama tüpleri, portüp, pipet.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kan almak için hangi damarları tercih edeceğini ¹ , damara girmek için uygun olan kanülü ² , kan almak için kullanacağı tüpleri ³ ve karşılaşılabileceği sorunları ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4	Yapılacak işlem hakkında bilgilendirme yapar, hasta sahibinin sözlü onamını alır.
5	Hayvanın genel durumu ve getirilme sebebi hakkında değerlendirme yaparak hangi amaçla kan alacağına karar verir ve buna uygun tüpleri hazırlar ⁶ (Görsel 1).
6 Zaptırap	Hayvanı muayene masasına aldırarak güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9 Kan alma	Kan alacağı damarın bulunduğu bölgenin tıraşını yapar (Video 1 ve 2)
10	Derinin dezenfeksiyonunu sağlar.
11	Damarın bulunduğu bölgenin üst tarafından elle kavrar ve hafif sıkarak ya da garo uygulayarak damarı belirginleştirir ⁸ .
12	Sol elle deriyi gerdirecek şekilde hayvanın dirsek eklemine alt kısmından bacağı kavrayarak damarın deri altında hareketini kısıtlar.
13	Sağ eline amaç doğrultusunda tutmuş olduğu enjektör iğnesi, intraket veya özel iğnesi takılan holderi damara paralel şekilde batırarak ilerletir ⁹ .

¹ Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hakankalender@gmail.com
 ORCID iD: 0000 0002 8145 7330, DOI: 10.37609/akya.4029.c20198

32. Kan Biyokimya Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Kübra KARAKAŞ ALKAN ¹

Araçlar*	Kan biyokimya analiz cihazı, antikoagülsüz tüp ve enjektör.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kan örneklerinde, kan biyokimya analiz sonuçlarını etkileyen faktörleri bilir ¹ .
2	Kan örneğinin alınmasını bilir ² .
3	Kan örneklerinin taşınması sırasında analizi olumsuz etkileyecek faktörleri bilir ³ .
4	Kan örneği alınan hastanın bilgilerini kontrol eder ⁴ .
5	ALT enzim aktivitesini değerlendirir ⁵ .
6	AST enzim aktivitesini değerlendirir ⁶ .
7	ALP enzim aktivitesini değerlendirir ⁷ .
8	GGT enzim aktivitesini değerlendirir ⁸ .
9	Bilirubin düzeyini değerlendirir ⁹ .
10	Trigliserit düzeyini değerlendirir ¹⁰ .
11	Kolesterol düzeyini değerlendirir ¹¹ .
12	Amilaz enzim aktivitesini değerlendirir ¹² .
13	Lipaz enzim aktivitesini değerlendirir ¹³ .
14	cPL enzim aktivitesini değerlendirir ¹⁴ .
15	fPL enzim aktivitesini değerlendirir ¹⁵ .
16	CK enzim aktivitesini değerlendirir ¹⁶ .
17	LDH enzim aktivitesini değerlendirir ¹⁷ .
18	SDMA düzeyini değerlendirir ¹⁸ .
19	BUN düzeyini değerlendirir ¹⁹ .
20	Cre düzeyini değerlendirir ²⁰ .
21	Fosfor düzeyini değerlendirir ²¹ .
22	Kalsiyum düzeyini değerlendirir ²² .
23	Magnezyum düzeyini değerlendirir ²³ .
24	Total protein düzeyini değerlendirir ²⁴ .
25	Albümin düzeyini değerlendirir ²⁵ .
26	Glikoz düzeyini değerlendirir ²⁶ .
27	Fruktozamin düzeyini değerlendirir ²⁷ .
28	HbA1c düzeyini değerlendirir ²⁸ .
29	TSH düzeyini değerlendirir ²⁹ .
30	T4 düzeyini değerlendirir ³⁰ .

¹ Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, kubrakarakas@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9177-9299, DOI: 10.37609/akya.4029.c20199

33. Kan Gazı Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Fatma SATILMIŞ¹

Araçlar*	Kan gazı analiz cihazı, heparinli tüp ve/veya heparinli enjektör, konu ile ilgili temel kitap ve makaleler, bilgisayar programları ve çevrimiçi kaynaklar.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kan örneklerinde kan gazı analiz sonuçlarını etkileyen faktörleri bilir ¹ .
2	Kan örneğinin alınmasını bilir ² .
3	Kan örneklerinin taşınması sırasında analizi olumsuz etkileyecek faktörleri bilir ³ .
4	Kan örneği alınan hastanın bilgilerini kontrol eder ⁴ .
5	Kan pH parametresinin normal değerlerini bilir. Asidozis ve alkalozisi tespit eder ve nedenlerini bilir ⁵ .
6	Kısmi (parsiyel) karbondioksit basıncı (pCO ₂) parametresinin normal değerlerini bilir ⁶ .
7	Kısmi (parsiyel) oksijen basıncı (pO ₂) parametresinin normal değerlerini bilir ⁷ .
8	Oksijen saturasyon (sO ₂) parametresinin normal değerlerini bilir ⁸ .
9	Hipokalemi ve hiperkalemiyi tespit eder, nedenlerini bilir ⁹ .
10	Hiponatremi ve hipernatremiyi tespit eder, nedenlerini bilir ¹⁰ .
11	Hipokloremi ve hiperkloremiyi tespit eder, nedenlerini bilir ¹¹ .
12	Hipoglisemi ve hiperglisemiyi tespit eder, nedenlerini bilir ¹² .
13	Hiperlaktatemiyi tespit eder ve nedenlerini bilir ¹³ .
14	Baz fazlalığı veya baz açığını tespit eder ¹⁴ .
15	Bikarbonat düzeyini tespit eder ¹⁵ .
16	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
17	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşabilecek bir yere yerleştirir.

¹ Kan örneklerinde bakılan parametrelerin referans aralıkları yaş, stres, coğrafi yerleşim bölgesi, bakım ve besleme, reproduktif durum, laboratuvarında kullanılan metot ve özellikle de hayvan türüne göre değişiklik göstermektedir.

² Bk. **Kan Alma, Serum ve Plazma Örneği Ayrıştırma**.

³ Toplanan kan örneklerinin taşınması ve hızlı bir şekilde ölçümünün yapılması sağlıklı ve güvenilir laboratuvar sonuçlarının elde edilebilmesi açısından önemlidir. Örneklerin çok hızlı alınması, çalkalanması, dondurulması veya yüksek ısıya maruz bırakılması kan gazı parametrelerinin hatalı yorumlanmasına neden olabilir. Özellikle kan gazı analizlerinde örnek alımı ya da taşınması sırasında tüp içerisine hava aspirasyonu yapılmamasına dikkat edilmelidir.

¹ Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, fatmasatilmis@selcuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9877-8405, DOI: 10.37609/akya.4029.c20200

34. Kan Hormon Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Cihan KAÇAR¹

Araçlar*	Konu ile ilgili temel kitap ve makaleler, bilgisayar programları, çevrim içi kaynaklar.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Köpek ve kedilerde seksüel siklusun ¹ ve gebeliğin ² hormonal mekanizmasını bilir.
2	Seksuêl siklusun ve gebeliğin ³ hormonal mekanizmasını olumsuz etkileyen faktörleri bilir.
3	Hayvanlarda kan hormon sonuçlarını etkileyen faktörleri bilir ⁵ .
4	Kan örneklerinin taşınması sürecinde analiz sonuçlarını etkileyebilecek faktörleri bilir ⁶ .
5	Örnek alınan hastanın bilgilerini kontrol eder ⁷ .
6	Seksuêl siklusun evrelerine göre üreme hormonlarının normal düzeylerini bilir (Tablo 1-3).
7	Gebelik sürecinde ve doğum sırasında hormonların normal düzeylerini bilir (Tablo 4 ve 5).
8	Hayvan sahibini tanı ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
9	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Referans değerler her zaman akılda tutulamayacağı için kullanılacak araçları kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir ve güncel tutar.

¹ **Köpeklerde seksüel siklusun endokrinolojisi:** Köpeklerde siklik değişiklikler hipotalamus, hipofiz ve ovaryumlar tarafından salınan hormonlarla kontrol edilir. Hipofiz gonadotropinleri olan FSH ve LH, hipotalamustan salınan GnRH tarafından uyarılır. FSH, LH ovaryum steroidleri olan östrojen ve progesteron hormonlarının salınımını, üreme kanalındaki siklik değişiklikleri, meme bezlerini ve seksüel davranışları kontrol eder. Proöstrüsten 2-3 hafta önce salgılanmaya başlayan FSH folikülerin gelişmesini sağlar. Proöstrüs başlangıcında 1-1,5 mm çapında olan foliküller, proöstrüs sonunda 1,5-5 mm'ye ulaşır. Östrojenin en yüksek düzeye ulaşmasından 0,5-3 gün sonra preovulatr LH piki şekillenir ve çiftleşmeye izin verir. Östrojenin artması sonucunda inhibin aracılığıyla FSH salınımı baskılanır ve LH salınımı başlar. LH proöstrüsün son iki ve östrüsün ilk iki gününde zirveye ulaşır. LH östrüste foliküler lüteinizasyona neden olarak progesteron salınımına yol açar. Serum progesteron değeri LH artışına paralel olarak artar. Östrüste vajina mukozasında gerçekleşen krenülasyon (angulasyon), östrojen-progesteron oranındaki ani değişim sonucunda oluşur. Progesteron artışını izleyen 2 gün içerisinde ovulasyon şekillenir. Östrüs ilerledikçe östrojen düşer progesteron yükselir, vulva ve vajinada ödem azalır, kanlı akıntı 3 gün daha devam eder. Östradiol düzeyi proöstrüsün son dönemlerinde 10-20 pg/mL'ye düşer. Serum progesteron düzeyi LH salgısı sırasında 1-3 ng/mL'ye çıkar, östrüsün bitimine yakın dönemde 10-25 ng/mL'ye ulaşır. Ovulasyon östrüsün başlangıcından sonra 5 gün içinde, LH zirvesinden 2-3 gün sonra gerçekleşir. Progesteron düzeyi 2 ng/mL'nin üstüne çıktığında ovulasyonun 24-48 saat içerisinde olacağı tahmin edilir. Diöstrüs evresi progesteron etkisi altındadır. Korpus luteum ovulasyondan sonra 50-70. güne kadar gebelik olsun veya olmasın.

¹ Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi, cihan3000@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2642-697X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20201

35. Kas İçi Enjeksiyon

Prof. Dr. Yaşar ERGÜN¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, atık kutusu, enjektör ve kanülü, ilaçlar, antiseptik çözelti, pamuk.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kas içi enjeksiyon yapılacak vücut bölgelerini ¹ , enjeksiyonun endikasyon ² , kontrendikasyon ³ ve komplikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
Anamnez	
4	Hayvan sahibinden yapılacak enjeksiyon konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5	Hayvanın güvenli bir şekilde zapturaptını sağlar ⁶ .
Zapturapt	
6	Lateks eldiven giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Uygulanacak ilacın son kullanma tarihine bakar ve ilaç uygulamasındaki “10 doğru” ⁷ kuralını bilir.
9	Uygun enjektör ve kanülü seçer ⁸ .
10	Enjektabl olan ilacı tekniğine uygun şekilde hazırlar ⁹ .
11	Enjeksiyon yerini alkol ya da povidon iyot çözeltisi ile dezenfekte eder ¹⁰ .
12	Kanülün renkli olan kısımını başparmak ve işaret parmağıyla kavrar. Enjektöre takar.
13	Enjektöre takılı kanülü uygulama noktasına 90° açı ile batırır (Video 1 ve 2).
14	Enjektörün pistonunu geri çekerek kanülün damara girip girmediğini kontrol eder ¹¹ ve enjeksiyonu yapar.
15	Kuru pamuk ile kanülün deriye girdiği noktaya hafif basınç yaparak kanülü çeker ve bölgeye kısa süreli basınç uygular.
16	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna, kesici ve deliciyi de uygun atık kutularına atar.
17	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
18	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplar.
19	Ortamı temizletir.
20	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
21	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, yasarergun27@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1414-9100, DOI: 10.37609/akya.4029.c20202

36. Kemik İçi Sıvı ve İlaç Uygulama

Prof. Dr. Duygu BAKI ACAR ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, lokal anestezi, genel anestezi, bistüri, enjektör, kanül, hipodermik iğne, kemik iliği aspirasyon iğnesi, spinal iğne, tıraş makinesi, dikiş materyali, intraosseöz matkap seti, heparinli salin çözeltisi, sıvı-elektrolit çözeltisi, enfüzyon seti, plaster, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kemik içi sıvı ve ilaç uygulamasının ¹ endikasyon ² , avantaj ³ , dezavantaj ⁴ , komplikasyon ⁵ ve kontrendikasyonlarını ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Hayvanın genel durumu ve getirilme sebebi hakkında değerlendirme yapar.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
7 Hazırlık	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Hastanın türü, boyutu, klinik durumu, uygulanacak kateterin kalış süresi vb. durumları değerlendirir ve doğru uygulama alanını seçer ⁹ .
9	Hayvan uygulamaya izin vermiyorsa ya da çok hareketli ise genel anesteziye alır ¹⁰ .
10	Kateterizasyon bölgesini genişçe tıraş eder, dezenfeksiyonunu sağlar.
11	Uygulama bölgesine deri ve periost seviyesine kadar lokal anestezi yapar ¹¹ .
12	Bölgenin dezenfeksiyonunu tekrarlar, operasyon protokolüne uygun olarak aseptik şartları oluşturur ¹² .
13 Uygulama	Eldivenini çıkarır ve steril eldiven giyer.
14	Belirlenen kateterizasyon noktasında deriye küçük bir ensizyon yapar.
a	Kateterin elle yerleştirilmesi (Video 1)

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, dbakiacar@aku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-6884-2621, DOI: 10.37609/akya.4029.c20203

37. Kemoterapi

Doç. Dr. Sakine Ülküm ÇİZMECİ¹

Araçlar*	Kemoterapi eldiven, maske ve kıyafeti, lateks eldiven, koruyucu gözlük, ağızlık, kedi tutma eldiveni, enjektör, kanül, intraket, serum seti, serum, kemoterapötik ilaç, plaster.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Uygulanacak kemoterapinin endikasyon ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ , komplikasyon ⁴ ve kontrendikasyonlarını ⁵ ve kemoterapinin genel özelliklerini ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Hayvanın genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁸ .
5	Hayvan sahibiyile fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁹ .
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır
8	Eldivenlerini ve kıyafetini giyer.
9	Tümörün yeri ve yerleşiminin belirlenmesi amacıyla genital organları ve her iki meme zincirini ¹⁰ muayene eder.
10	Kan örneği alır ¹¹ ve sonuçları değerlendirir ¹² .
11 Sağaltım	Patoloji, hemogram ve biyokimya sonuçlarına göre uygun kemoterapötik ilaç ve dozu belirler ¹³ .
12	Verilecek ilacı uygulanma biçimine göre hazırlar ¹⁴ .
13	Damar yolunu açar ¹⁵ ve ilacı uygulama biçimine göre hayvana enjekte eder ¹⁶ (Görsel 1; Video 1).
14	Sıvı sağaltımını tamamlar ve damar yolundaki kateteri çıkarır.
15	Kemoterapötik ilaç ve uygulamada kullanılan malzemeleri tıbbi atık kutusuna atar.
16	Eldivenlerini ve koruyucu ekipmanlarını çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
17	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplar.
18	Ortamı temizletir.
19	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir, prognoz hakkındaki kanaatini paylaşır ¹⁷ .
20	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar ¹⁸ .

¹ Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ulkum@selcuk.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0003-2939-8019, DOI: 10.37609/akya.4029.c20204

38. Kısırlaştırma

Prof. Dr. Hayri EKİCİ¹

Araçlar*	Steril operasyon kıyafeti, steril eldiven, operasyon seti, uterus yakalama pensi, serviyet bezleri, anestezi cihazı, entübasyon tüpü, oksijen tüpü, preanestezik, genel anestezik, antisedatif, antikoagülan, sıvı elektrolit çözeltileri, antibiyotik, hasta altı bezi, dikiş materyali, tıraş makinesi/bıçağı, antiseptik çözelti, kan tüpleri, enjektör.		
Video			
Basamak numarası	Basamaklar		
1	Kısırlaştırma yöntemlerini ¹ , endikasyonlarını ² , ideal zamanını ³ , komplikasyonlarını ⁴ ve kontrendikasyonlarını ⁵ bilir.		
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.		
3 Anamnez	Hayvanın anemnezi alınır ⁶ .		
4	Hayvan sahibine izlenecek yöntem, operasyon öncesi ve sonrasında yapılacaklar hakkında bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.		
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .		
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.		
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.		
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .		
9	Hayvanın damar yolunu açar ⁹ , kan alarak operasyon öncesinde gerekli olan kan analizlerinin yapılmasını sağlar ¹⁰ .		
10 Operasyona hazırlık	Hayvanı operasyona hazırlar ¹¹ ve operasyon masasına alır.		
11	Hayvanı anesteziye alır ¹² .		
12	Hayvana uygun pozisyon vererek sabitler ¹³ .		
13	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve operasyona hazırlanır ¹⁴ .		
14	Steril serviyeti operasyon bölgesini açıkta bırakacak şekilde örter ¹⁵ (Görsel 1; Video 1).		
15 Operasyon	Operasyon için tercih ettiği bölgede (mediyan/sağ veya sol fossa paralumbal bölge) deriyi bistüri ile yeterli uzunlukta ensize eder ¹⁶ (Görsel 2).		

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, ekici@istanbul.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7979-3995, DOI: 10.37609/akya.4029.c20205

39. Kistik Endometriyal Hiperplazi-Piyometraya Yaklaşım

Doç. Dr. Murat Onur YAZLIK¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, intraket, serum seti, operasyon seti, PGF _{2α} , progesteron antagonisti, antiprolaktin ilaçlar, antibiyotik, ultrasonografi cihazı ve jeli, antiseptikli çözelti, genel anestezi, vajinoskop, pamuk, kâğıt havlu, steril eküvyon çubuğu, enjektör, kanül.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kistik endometriyal hiperplazi-piyometra olgularının etiopatogenezi ¹ , klinik bulguları ² , tanı ³ , komplikasyonları ⁴ ve prognozunu ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Yapılacak uygulama hakkında bilgi verir ve uygulamalar için sözlü ve yazılı onam alır.
5	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
6	Ellerini yıkar ve muayene eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini okutur ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Hayvanın dış muayenesini yaparak genel durumunu değerlendirir ⁸ .
9	Abdominal muayene yapar ⁹ .
10	Vajinal muayene ¹⁰ ve vajinal sitoloji ¹¹ yapar.
11	Ultrasonografi ile genital organ muayenesi yapar ¹² (Video1 ve 2).
12	Abdominal bölgenin radyografik incelemesini yapar ¹³ .
13	Serum biyokimya ve tam kan analizleri için kan örneği alır ¹⁴ .
14	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
15	Anamnez, klinik muayene ve kan analiz sonuçlarını değerlendirilerek tanıyı kesinleştirir ¹⁵ .
16	Sağaltım konusunda tekrar onam alır.
17	Aşağıdaki sağaltım seçeneklerinden uygun olanını seçer.

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, yazlik@ankara.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-0039-5597, DOI: 10.37609/akya.4029.c20206

40. Laparoskopik Kısırlaştırma

Prof. Dr. Bülent POLAT¹

Araçlar*	Ameliyat önlüğü, steril eldiven, serviyet, bistüri, inhalasyon anestezi cihazı, anestezi ilaçlar, laparoskopi ünitesi, otomatik insüflatör, monitör, trokarlar, tutma forsepsi, mühürleme ve kesme forsepsi, Veress iğnesi, serviyet pensi, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, kanül, hasta başı monitörü, V tipi masa, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Köpeklerde kısırlaştırma için uygun zamanı ¹ , laparoskopik kısırlaştırma operasyonunun endikasyonlarını ² , avantajlarını ³ , dezavantajlarını ⁴ ve komplikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini ⁶ alır.
4 Zaptırap	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, kıyafetini ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hasta sahibine laparoskopik kısırlaştırma operasyonlarının avantaj, dezavantaj ve komplikasyonları hakkında bilgi verir, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
8	Vajinal sitoloji ile siklusun dönemini belirler ⁸ .
9	Ultrasonografi ile genital organların muayenesini yapar ⁹ .
10	Hemogram ve kan biyokimya sonuçlarını değerlendirir ¹⁰ .
11	Preoperatif hazırlığı yapar ¹¹ .
12	Operasyona hazırlanır ¹² .
13	Hayvanı genel anesteziye alır ¹³ .
14	Vital bulguları değerlendirmek için hayvanı monitörize eder ¹⁴ .
a	Tek port tekniği
a1	Hastayı V tipi masaya dorsoventral pozisyonda yatırır (Görsel 1).
a2	Göbek deliğinin 1-2 cm kaudale yerleştirilen Veress iğnesi (Görsel 2) vasıtasıyla otomatik insüflatör tarafından (karın boşluğunun medikal CO ₂ ile şişirilmesi, pnömoperiton) (Görsel 3) insüflasyonu gerçekleştirdikten sonra (Görsel 4), aynı yerde yaklaşık 10 mm'lik bir deri ensizyonu oluşturur.

¹ Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, bpolat@atauni.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-1790-6808, DOI: 10.37609/akya.4029.c20207

41. *Lembert/Cushing* Dikişı Atma

Prof. Dr. İlknur PİR YAĞCI¹

Araçlar*	Ameliyat önlüğü, maske, bone, steril serviyet, steril cerrahi eldiven, portekü, makas, dişsiz pens, cerrahi dikiş ipi, steril gazlı bez.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	<i>Lembert/Cushing</i> dikişi gerektiren durumları bilir ¹ .
2	Yapılan operasyonun prosedürlerini ² tamamlar, uterusu ilk olarak basit sürekli dikiş ya da <i>Schmieden dikişi</i> ³ ile kapatır.
3	Dikiş ipinin iğnesini portekü ile tutar ⁴ , <i>Lembert</i> ⁵ ya da <i>Cushing</i> ⁶ dikişine geçer.
a	<i>Lembert dikişi</i> (Görsel 1; Video 1)
a1	İşleme ensizyon hattının başlangıç noktasının 1-2 cm daha gerisinden başlar. İğneyi yara dudağından yaklaşık 8 mm lateralinden geçirir ve aynı yara dudağına ensizyon hattının üstünden ve 2 mm lateralinden çıkarır.
a2	Ardından karşı taraftaki yara dudağına üstünden 2 mm lateralinden tekrar girer. Aynı katmanları geçer, iğneyi aynı hattın 8 mm uzağından çıkarır ve düğümünü atar.
a3	İpin kısa olan iğnesiz ucunu keser.
a4	İpliği kesmeden bir köprü gibi karşı yara dudağına ulaştırır, daha önce anlatıldığı şekilde dikiş ensizyon hattının sonuna kadar devam ettirir.
a5	Yara hattını tamamen kapatıp 1-2 cm daha ilerledikten sonra düğümleyerek dikiş sonlandırır.
b	<i>Cushing dikişi</i> (Görsel 2; Video 2)
b1	Başlangıç olarak yara hattının hemen 1-2 cm üstüne düğümünü yerleştirir.
b2	İpin kısa olan iğnesiz ucunu keser. Diğer ucunu kesmeden iğnesini yara hattına paralel olarak submukozaya kadar batırır ve 1-2 cm ilerleterek dışarı çıkarır.
b3	Ardından yara hattının diğer tarafına geçer ve karşı tarafta çıkılan nokta hizasından iğnesini batırarak işlemi tekrarlar.
b4	Bu şekilde yara hattı kapatılana kadar devam eder ve en sonunda düğümleyerek dikiş sonlandırır.
4	Ameliyatın bir sonraki kısmına geçer.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder; tüm malzemelerin steril olduklarından ve tek kullanımlık olanların da son kullanıma tarihlerinin geçmediğinden emin olur. Emilebilen dikiş materyali [poliglaktik asit türevleri (PGA), poliglaktik asit türevleri (PLA), polidioksanon,

¹ Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ilknurpiryagci@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4470-8639, DOI: 10.37609/akya.4029.c20208

42. Lokal Anestezi Uygulamaları

Doç. Dr. Kudret YENİLMEZ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, lokal anestezi, enjektör, kanül, termometre, stetoskop, tıraş makinesi/bıçağı.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Lokal anestezinin tanımını ¹ , çeşitlerini ² , endikasyon ³ , uygulama yerlerini ⁴ , avantaj ⁵ , dezavantaj ⁶ , komplikasyon ⁷ ve kontrendikasyonlarını ⁸ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁹ .
4	Hayvan sahibinden yapılacak enjeksiyon konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹⁰ .
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Hayvanın dış muayenesini yapar.
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹¹ .
10	Anestezi yapılacak bölge üstte kalacak şekilde yatırılmasını sağlar.
11	Uygulanacak yerdeki kılları tıraş eder ve bölgenin dezenfeksiyonunu yapar.
12	Lokal anesteziği enjektöre çeker ¹² .
a	İnfiltrasyon anestezisi
a1	Kanülü enjeksiyon geçecek hat boyunca veya çepeçevre bölgenin kenarlarından (1-2 cm uzaklıkta) deri altında ilerletir (Görsel 1).
a2	Damara girilmediğini kontrol eder ¹³ .
a3	Kanülü yavaş yavaş geri çekerken lokal anestezi maddeyi (%2'lik lidokain, 2-5 mg/kg dozunda) dokular arasına azar azar bırakır ¹⁴ .
a4	Aynı işlemi (a1-a3 basamaklar) seçim alanı etrafında çepeçevre (Görsel 1) veya belirlenen uzunluğa ulaşınca kadar tekrarlar.
a5	5-10 dk. sonra anestezinin gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol eder ¹⁵ .

¹ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, kyenilmez@nku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5532-0525, DOI: 10.37609/akya.4029.c20209

43. Lumpektomi

Prof. Dr. Ali RİŞVANLI¹

Araçlar*	Operasyon giysileri, lateks eldiven, atık kutusu, sargı bezi, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, intraket, serum, kanama durdurucu ilaçlar, antibiyotik, genel anestezi, termometre, stetoskop, yumuşak doku seti, cerrahi dikiş iğneleri, cerrahi iplik, %10'luk formaldehit çözeltisi.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde lumpektominin tanımını ¹ , endikasyonlarını ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .
9	Metastaz olup olmadığını değerlendirmek için ayrıntılı muayeneleri yapar ⁷ .
10	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
11	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
12	Tekrar eldivenlerini giyer.
13	Sıvı elektrolit uygulamasına başlamak ve kan analizleri ⁸ için damar yolu açar.
14	Kitlenin bulunduğu bölgenin tıraşını yapar.
15	Bölgenin antiseptikle son temizliğini yapar.
16 Anestezi	Genel anestezi yapar ⁹ .
17	Hayvanı ameliyata hazırlar ¹⁰ .
18 Operasyon	Tümörlü meme lobunun derisini kitleyi içine alacak şekilde ve kitlenin en az 5 mm uzağından mekik (kavun dilimi) şeklinde ensize eder (Görsel 1; Video 1).

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, arisvanli@firat.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-5653-0025, DOI: 10.37609/akya.4029.c20210

44. Mastektomi

Prof. Dr. Özge TURNA¹

Araçlar*	Cerrahi kalem, steril yumuşak doku operasyon seti, emilebilir iplik, emilemeyen iplik, steril gazlı bez, elektrokoter cihazı, steril koter ucu, antiseptik çözelti, alkol, ılık steril serum fizyolojik ve laktatlı <i>Ringer</i> çözeltisi, infiltrasyon seti, enjektör, kanül, analjezik, antibiyotik, steril stapler, delici-kesici atık kutusu, tıbbi atık kutusu, dren malzemesi, patoloji örnek kabı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Meme anatomisini ¹ , mastektominin endikasyonlarını ² , komplikasyonlarını ³ , kontrendikasyonlarını ⁴ ve prognozunu ⁵ bilir.
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4 Zaptırap	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.
8 Meme muayenesi	Memeleri ve kitleyi ayrıntılı muayene eder ⁸ .
9	Meme bezlerinin ve bölgesel (aksiller ve inguinal) lenf yumrularının muayenesinin ardından operasyon tekniğine karar verir ⁹ .
10 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹⁰ .
11	Metastaz varlığını değerlendirmek için ayrıntılı muayeneleri yapar ¹¹ .
12	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
13	Hasta yakınına, uygulanacak operasyon, operasyon sonrası bakım süreci ve karşılaşılabilecek komplikasyonlar hakkında bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.
14	Tekrar eldivenlerini giyer.
15	Sıvı elektrolit uygulamasına başlamak ve kan analizleri ¹² için damar yolu açar.

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, turnao@iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7638-0519, DOI: 10.37609/akya.4029.c20211

45. Mastitise Medikal Yaklaşım

Prof. Dr. Erhan ÖZENÇ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, atık kutusu, serum seti, enjektör, termometre, stetoskop, kan tüpleri, intraket, sürüntü çubuğu, lam, mikroskop, antibiyotik, mide koruyucu ilaçlar, steroid olmayan antiinflamatuvar ilaçlar, prolaktin inhibitörleri, yara merhemleri, serum, antiseptik çözelti, Elizabeth yakalığı.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde mastitisin etiyopatogenezi ¹ , klinik bulguları ² , prognozu ³ ve komplikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5	Hayvanın güvenli şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
6	Eldivenlerini ve kıyafetini giyer.
7 Zapturapt	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
8 Gözlem	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁷ .
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .
10 Meme muayenesi	Hayvanın meme ve meme başlarını palpasyon ile muayene eder ⁹ .
11	Hayvan doğum yaptıysa yavruların sağlık ve emme durumunu inceler.
12	Süt analizi ve süt sürüntü testi uygular ¹⁰ .
13	Kan alarak sonuçlarını değerlendirir ¹¹ .
14 Ultrasonografik muayene	Memenin ultrasonografik muayenesini yapar ¹² .
15 Tanı	Laboratuvar sonuçları ve muayene bulgularını değerlendirerek subklinik ¹³ , akut ¹⁴ , kangrenöz ¹⁵ veya kronik mastitis ¹⁶ tanısı koyar.
16	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, eozenc@aku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9179-8796, DOI: 10.37609/akya.4029.c20212

46. Meme Hiperplazisine Yaklaşım

Doç. Dr. Barış GÜNER¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, stetoskop, termometre, antiseptik çözelti, %70'lik alkol, enjektör, ultrason cihazı, progesteron reseptör antagonisti, analjezik ilaçlar, antibiyotikler, epitelizan merhemler, kan tüpleri, intraket, serum seti ve serum, cerrahi maske ve bone, steril eldiven, steril serviyet, yumuşak doku operasyon seti, bistüri ucu, atravmatik iğneli emilebilir dikiş materyali, steril gazlı bez, sedatif ilaçlar, anestezi ilaçları, anestezi cihazı, monitörizasyon cihazları, <i>Elizabeth</i> yakalığı/boyun yastığı, formalin, etiketli patoloji kabı, hasta muayene formu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedilerde meme hiperplazisinin etiyopatogenizini ¹ , klinik bulgularını ² ve ayırıcı tanısını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibi ile hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar ve lateks eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa "Hayvan Bilgi Sistemi" (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7 Vital bulgular	Genel sistemik muayeneyle birlikte rektal sıcaklık, nabız ve solunum parametrelerini kontrol eder.
8	Meme bezlerindeki büyüme, simetri, ödem, ağrı, sıcaklık ve ülserasyon açısından fiziksel değerlendirme yapar (Görsel 1-3; Video 1).
9	Gebeliğin olmadığını kesinleştirir ⁶ .
10 Ultrasonografik muayene	Memenin ultrasonografik muayenesini yapar ⁷ .
11	Kan progesteron ölçümü için kan örneği alır ve progesteron düzeyini değerlendirerek tanıyı destekler ⁸ .
12 Ayırıcı tanı	Ayırıcı tanıda mastitis ve meme neoplazileri gibi durumları göz önünde bulundurur.
13	Hayvan sahibine hastalığın prognozu ve önerilen sağaltım seçenekleri hakkında ayrıntılı bilgi verir. Planlanan medikal veya cerrahi müdahaleler için sözlü ve yazılı onam alır ⁹ .

¹ Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi, baris.guner@balikesir.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-6414-6752, DOI: 10.37609/akya.4029.c20213

47. Meme Muayenesi

Prof. Dr. Ahmet SABUNCU ¹

Araçlar*	Steril eldiven, lateks eldiven, antiseptik çözelti, steril gazlı bez, kumpas, enjektör, lam-lamel, ultrasonografi cihazı, röntgen cihazı.		
Video			
Basamak numarası	Basamaklar		
1	Kedi ve köpeklerde meme anatomisini ¹ , normal ve patolojik yapıları ² ve meme muayenesini ³ bilir.		
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.		
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .		
4	Yapılacak işlem hakkında hasta yakınına bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.		
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .		
6	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.		
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.		
8 Gözlem	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirmeye yapar.		
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .		
10 Hazırlık	Gerekirse meme bölgesindeki tüyleri tıraş eder.		
11	Hayvanı tercihen dorsal veya lateral pozisyonda yatırır ⁷ ve hareketlerini kısıtlar.		
12	İnspeksiyon yapar ⁸ .		
13	Palpasyon yapar ⁹ (Görsel 1; Video 1 ve 2).		
14	Bölgesel lenf bezlerini değerlendirir ¹⁰ (Video 3).		
15	Şüpheli kitle saptarsa kumpas ile boyutunu ölçer.		
16 Tanı	Klinik tanıyı yapar ¹¹ .		
17 Ultrasonografi	Gerekirse ultrasonografi ile kitlenin yapısını ve içeriğini (solit/kistik), çevre dokularla ilişkisini ve vaskülarizasyonunu değerlendirir.		
18 Sitoloji	Şüpheli durumlarda ince iğne aspirasyonu için steril iğne ve enjektör ile örnek alır, lam üzerine yayar ve sitolojik değerlendirmeye hazırlar ¹² .		

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, ahmetsabuncu1968@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-9080-7056, DOI: 10.37609/akya.4029.c20214

48. Meme Tümörlerinde Biyopsi Alma

Prof. Dr. İbrahim KÜÇÜKASLAN¹

Araçlar*	Lateks eldiven, lokal anestezi, sedatif, alkol, enjektör, kanül, pamuk, serum fizyolojik, kanama durdurucu ilaç, antiseptik, steril pamuklu svap, biyopsi punch, <i>tru-cut</i> (kor) biyopsi iğnesi, steril tampon, steril penset, steril portekü, cerrahi iplik, lam, formaldehit, biyopsi materyali taşıma kabı.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Meme tümörlerinde biyopsi almanın endikasyon ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ , komplikasyon ⁴ ve kontrendikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Hayvanın genel durumu ve getirilme sebebi hakkında değerlendirme yapar ⁷ .
5 Zaptırap	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Ellerini yıkar ve eldivenini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Gerekliyse hayvanın sedasyonunu sağlar ⁹ .
9	Bölgenin lokal anestezisini sağlar ¹⁰ .
10	Biyopsi alınacak bölgenin antisepsisini sağlar ¹¹ (Görsel 1).
11	Uygulanacak tekniğe göre biyopsi alma materyalini seçer ¹² .
12	Biyopsi alınacak kitleyi iki parmak arasında nazikçe sıkıştırır (Görsel 2).
13	Uygun bir teknikte biyopsi örneği alır (Video 1).
a	Tuşe biyopsi
a1	Serum fizyolojik ile ıslatılmış steril pamuklu svabı kitle üzerine birkaç kez dokundurur (Görsel 3).
a2	Svabı lam üzerinde yuvarlayarak alınan örneği lama yayar (Görsel 4).
a3	Uygun bir teknikte boyayarak değerlendirir ¹³ .
b	İnce iğne aspirasyon biyopsisi (FNA)
b1	20 mL'lik steril enjektöre 22-23G kanül takarak kitleye nazikçe batırır (Görsel 5).
b2	Enjektörün pistolesi ile negatif basınç oluşturur kitleden biyopsi örneği alır.

¹ Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi, i.kucukaslan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3458-4409, DOI: 10.37609/akya.4029.c20215

49. Meme Tümörlerinde Kemoterapi

Prof. Dr. Deniz NAK¹

Araçlar*	Termometre, stetoskop, kemoterapi önlüğü, maskesi ve eldiveni, serum, steril enjektör, kanül, anjiyokat, hematoloji analiz cihazı, ultrasonografi cihazı ve jeli, premedikasyon ilaçları, kemoterapötik ilaçlar, hormonal ilaçlar.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Meme tümörlerinde sınıflandırmayı ¹ , kemoterapinin endikasyon ² , avantaj ³ ve komplikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır. Hayvan sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
8	Tümörün TNM sınıflandırmasına göre klinik evresini belirler ⁸ .
9	Meme biyopsisi ⁹ sonucuna göre kötüçül (<i>malign</i>) meme tümörü tanısı konan hastalarda kemoterapiye karar verir.
10	Tümörün klinik evresine göre kemoterapinin neoadjuvan veya adjuvan olarak mı uygulanacağını belirler ¹⁰ .
11	Kemoterapi sağaltımı hakkında hayvan sahibini bilgilendirir, sözlü ve yazılı onam alır.
12	Her kemoterapi öncesinde hastanın hemogram sonuçlarını değerlendirir ¹¹ .
13	Kemoterapiye başlamadan önce gerekiyorsa premedikasyon yapar ¹² .
14	Hastaya uygulanacak kemoterapi protokolüne ve hormonal sağaltıma karar verir ¹³ .
15	Kemoterapötik ilaç hastanın canlı ağırlığına göre mg/m ² hesabı ile hazırlanır ¹⁴ .
16	Neoadjuvan kemoterapi uygulanacak ise her kemoterapi öncesi ultrasonografi ile kitlelerin çaplarını ölçer ve sağaltıma verilen klinik yanıtı değerlendirir ¹⁵ .
17	Adjuvan kemoterapi uygulanacak ise operasyondan 4 hafta sonra kemoterapiye başlar.
18	Damar yolu açar ¹⁶ ve kemoterapötik ilacı uygular.

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi, dnak@uludag.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-8908-5052, DOI: 10.37609/akya.4029.c20216

50. Meme Tümörlerine Yaklaşım

Prof. Dr. Duygu KAYA ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, antiseptik çözelti, sedatif ve anestezi ilaçlar, temel biyopsi ekipmanı, ultrasonografi cihazı ve jeli, röntgen cihazı, tıraş makinesi/bıçağı, patoloji örnek kabı, formaldehit çözeltisi, damar içi kateter ve kanül, kan alma tüpü, enjektör, holder, kanül, pamuk, eppendorf tüpü, santrifüj, mikropipet, mikropipet ucu, kayıt formu, yumuşak doku operasyon seti, emilebilen dikiş materyali, atravmatik iğne, kanama durdurucu ilaçlar, sedatif ilaçlar, tıbbi atık kutusu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Meme dokusunun anatomisini ¹ , tümör patofizyolojisini, risk faktörlerini ² , meme tümörü olgularının sınıflandırmasını ³ , tümör sınıflandırmasını ⁴ , histolojik derecelendirmesini ve sağkalımının hangi klinik bulgularla yorumlanacağını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4 Zaptırap	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, muayene kıyafeti ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Anamnez ve hasta kabul bulguları ile olgu hakkında ön değerlendirme yapar.
8	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9	Hayvanın genel muayenesini yapar ⁸ .
10	Meme bezlerinin muayenesini yapar ⁹ .
11	Kan örneği alır ¹⁰ , tam kan sayımı ¹¹ yapar, serum biyokimyasal parametrelerini ¹² ve mümkünse tümör spesifik faktörleri ¹³ değerlendirir.
12 Tanı	Uygun görüntüleme yöntemini (ultrasonografi, radyografi, BT, MR) kullanarak değerlendirme yapar ¹⁴ .
13	Histopatolojik tanı için biyopsi alır ¹⁵ .
14	Biyokimyasal ve hematolojik bulguları değerlendirerek tanıyı destekler ve klinik süreci yönlendirir ¹⁶ .
15	Tanıyı kesinleştirir ¹⁷ .
16	Hayvan sahibine yapılan işlemler, prognoz ve sağaltım seçenekleri hakkında bilgi verir. Sağaltım seçenekleri için tekrar onam alır.
17 Sağaltım	Sağaltım stratejisini belirler ¹⁸ .

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner Fakültesi, dygkaya@gmail.com
ORCID iD: 0000-0001-9052-5924, DOI: 10.37609/akya.4029.c20217

51. Nabız Ölçümü ve Değerlendirmesi

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet PEKER¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, stetoskop, saat, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde nabız ölçümü yapılacak yüzeysel arterin yerleşimini ¹ , kalbin anatomik yerleşimini ² , kalbin oskültasyonu ile nabız ölçümünü ³ ve normal nabız değerlerini ⁴ bilir.
2 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
3	Nabız ölçümü öncesinde hayvanın bir süre dinlenmesini ve sakinleşmesini sağlar.
4	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
5 Nabız ölçümü	Ölçüm yapacağı <i>A. femoralis</i> 'i tespit eder ⁶ .
6	2 parmağını (işaret ve orta parmaklar) çok bastırmadan hafifçe damarın üzerine yerleştirir.
7	Bir dakika süresince nabızı sayar.
8	Gerekiyorsa nabız ölçümünü kalbi oskulte ederek tekrarlar ⁷ .
9	Nabız frekansı, ritmi ve kalitesini değerlendirir ⁸ .
10	Kalp frekansı, ritmi ve kalitesini değerlendirir ⁹ .
11	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
12	Kullanılan alet ve malzemeleri toplar, temizler.
13	Ortamı temizler.
14	Elde ettiği bulguları kayıt altına alır.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek yere yerleştirir.

¹ Kedi ve köpeklerin nabızı arka bacağın iç yüzünde uyluk bölgesinde seyreden *A. femoralis*'ten alınmalıdır. Nabız kalbin sol ventrikülünden çıkan kanın arteriyel sistemde olduğu basınçtır. Ölçüm yapılacak arter yeterli kalınlıkta olmalı ve kemik gibi sert bir yüzeyde seyretilmelidir.

² **Kalbin anatomik yerleşimi:** Kalp, anatomik olarak göğüs boşluğunun ventralinde ve kosterların alt üçte biri seviyesinde bulunur. Köpeklerde 3-7, kedilerde ise 3-6. kosterler arasında büyük bir bölümü vücudun sol tarafında yerleşim gösterir. Kalp normalde sol taraftan dinlenmelidir. Soldan muayene yapılamadığında ya da kalp büyümesi, vücut sıcaklığının aşırı yükselmesi ve taşikardi durumlarında sağ taraftan da dinleme yapılabilir.

³ **Nabız ölçümü:** Normalde nabız ve kalp frekansı birbirile uyumludur. Sağlıklı hayvanlarda kalbin oskültasyonu sırasında birbirini takip eden sistolik ve diastolik sesler algılanmalıdır.

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, cevdet.peker@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2150-0640, DOI: 10.37609/akya.4029.c20218

52. Normal Doğum

Prof. Dr. Birten EMRE ¹

Araçlar*	Termometre, eldiven, saat, kalem, not defteri, yenidoğan ilk yardım malzemeleri.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Normal doğumu ¹ , endokrinolojik mekanizmasını ² , doğum sırasındaki geliş, pozisyon ve duruşu ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hastanın ve sahibinin ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar, kurular ve eldiven giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Gözlem	Hayvanın genel durumunu ⁶ ve genital bölgenin dış görünümünü ⁷ değerlendirir.
8 Genel muayene	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .
9	Anne için bir doğum kutusu hazırlar veya yuva yapmasına izin verir ⁹ .
10	Doğum belirtileri ¹⁰ yönünden hayvanı gözlem altına alır.
11	Hayvanı strese sokmadan doğum aşamalarını ¹¹ takip eder ve süreleri not eder.
12	Doğum başladığında gözlem sıklığını artırır. Abdominal kasılmaları ve vulvadan yavru sularının boşalmasını izler.
13	Vulvadan çıkan yavru keselerini ve amniyon kesesi içerisindeki yavruyu gözlemler.
14	Fetüsün geliş ve pozisyonunu baş ve ekstremitelere göre belirler.
15	Fetüsün çıkışını izler.
16	Hangi aşamada doğuma yardım girişiminde bulunacağını bilir ¹² .
17	Normal doğumun herhangi bir sürecinde güç doğum gelişebileceğini bilir ve yardım için gerekli hazırlıkları yapar.
18	Son yavru ve plasenta çıkarılıncaya kadar anneyi ve yavruları izler, gerekiyorsa müdahale eder ¹³ .
19	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
20	Doğum sonrası hayvan sahibini yavru bakım ve beslenmesi hakkında bilgilendirir ¹⁴ .
21	Gerekli doğum kayıtlarını yapar.

¹ Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi, birten@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0001-8785-417X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20219

53. Operasyonlarda Hastanın Monitörizasyonu

Prof. Dr. Oktay YILMAZ ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, atık kutusu, enjektör, kanül, elastik turnike materyali/lastiği, alkol, ultrason jeli, lokal ve genel anestezi, analjezik, elektrokardiyografi (EKG) monitörü ve elektrotları, ultrasonografik <i>Doppler</i> kan akım dedektörü, arteriyel basınç ölçüm kateteri, osilometrik kan basıncı ölçüm aleti (sfigmomanometre), kan gazı cihazı, pulse oksimetre cihazı, <i>Foley</i> kateteri, steril idrar toplama kabı, termometre, stetoskop, hasta başı monitörü, inhalasyon anestezi cihazı, oksijen maskesi, medikal oksijen, endotrakeal tüp.
Video	
Basamak Numarası	Basamaklar
1	Cerrahi girişim sırasında hastanın anestezi sürecinin takibinin endikasyon ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ , komplikasyon ⁴ ve kontrendikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvanın ve sahibinin ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Hayvanın genel durumu ve şikayetleri hakkında değerlendirme yapar ⁷ .
5	Hayvan sahibini yapılacaklar ve anestezinin riskleri hakkında bilgilendirir, sözlü ve yazılı onam alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9	Hayvanın hematolojik ve biyokimyasal analizlerini değerlendirir ve yorumlar ⁹ .
10	Anestezi ve analjezik ajanların olası yan etkilerini bilir ¹⁰ .
11	Hayvanı ameliyata hazırlar ve anestezisini sağlar ¹¹ .
12	Anestezi monitörizasyonun temel prensiplerini takip eder ¹² .
13	EKG monitörünün hayvan ile bağlantısını cihazın elektrotları aracılığıyla gerçekleştirir ¹³ (Görsel 1).
14	Siyah ucu sol ön bacağa tutturur.
15	Beyaz ucu sağ ön bacağa tutturur.
16	Kırmızı ucu sol arka bacağa tutturur.
17	Yeşil ucu sağ arka bacağa tutturur.
18	Kan basıncı ölçümü için manşonu A. <i>brachialis</i> veya A. <i>femoralis</i> üzerine yerleştirir ¹⁴ (Görsel 2).

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, medvetoktayyilmaz@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-9722-5155, DOI: 10.37609/akya.4029.c20220

54. Ovaryum Kalıntı Sendromuna Yaklaşım

Prof. Dr. Gülnaz MECİTOĞLU ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, steril eldiven, ameliyat kıyafetleri, spekülüm, svap, lam, preparat boyama malzemeleri, mikroskop, kan alma ekipmanı, ultrasonografi cihazı ve jeli, antiseptik çözelti, antibiyotik, hormon, genel anestezi ilaçları, steril cerrahi seti, cerrahi dikiş iplikleri, gazlı bez.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Ovaryum kalıntı sendromunu ¹ , etiyolojisi ² , klinik bulguları ³ , tanısı ⁴ ve sağaltımını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Ayrıntılı bir anamnez alır ⁶ .
4	Hayvan sahibine yapacağı işlemler konusunda bilgi verir, sözlü onamını alır.
5 Zapturapt	Hayvanın zapturapta alınmasını sağlar ⁷ .
6	Önlüğünü ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
8 Genel muayene	Hastanın genel fiziki muayenesini yapar ⁸ .
9	Meme muayenesi yapar ⁹ .
10	Vulva ve vajina muayenelerini yapar ¹⁰ .
11	Vajinal sitoloji muayenesi yapar ¹¹ .
12	Ultrasonografik muayene yapar ¹² .
13	Uygun gördüğü kan hormon (östradiol, progesteron, AMH gibi) ölçümlerini yapar ¹³ .
14	Gerektiğinde östrüs stimülasyon testi yapar ¹⁴ .
15	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar, kurular.
16	Hasta sahibini yapılan işlemler ve muayene sonuçları ile ilgili bilgilendirir.
17	Sağaltım amacıyla kalıntı ovaryum dokusunun operatif olarak uzaklaştırılması için sözlü ve yazılı onamını alır, ameliyat randevusu oluşturur.
18	Hastayı ameliyat için hazırlar ¹⁵ .

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi, gulnazy@uludag.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-2817-3221, DOI: 10.37609/akya.4029.c20221

55. Ovaryum ve Uterus Tümörlerine Yaklaşım

Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, atık kutusu, ultrason jeli, antiseptik çözelti, sabun/sıvı sabun, tıraş makinesi/bıçağı, termometre, stetoskop, kan alma tüpü, steril enjektör, holder, kanül, pamuk, eppendorf tüpü, santrifüj, mikropipet, mikropipet ucu, derin dondurucu, ultrason cihazı, röntgen cihazı, %10'luk formaldehit çözeltisi, örnek kabı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde görülen ovaryum ve uterus tümörlerinin etiyolojisini ¹ , klinik bulguları ² , tanı ³ , sağaltım ⁴ ve prognozunu ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini ⁶ alır.
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Gözlem	Hayvanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁸ .
8	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .
10	Hemogram ve steroit hormon değerleri yönünden inceler ¹⁰ .
11	Eldivenlerini değiştirir.
12 Ultrasonografi	Kısırlaştırılmamış hayvanlarda ultrasonografi (USG) ile genital organ muayenesi yapar. Kısırlaştırılmış ise abdomeni kalıntı ya da kitle yönünden değerlendirir ¹¹ .
13	Varsa vajinal akıntıları değerlendirir ¹² .
14 Vajinal sitoloji	Vajinal <i>smear</i> (yayma) örneği alır ve değerlendirir ¹³ .
15 Radyografi	Gerekli durumlarda abdomenin iki yönlü radyografisini alır ve metastaz açısından batin değerlendirmesi yapar ¹⁴ .
16	Eldivenlerini çıkarır, tıbbi atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
17 Ön tanı	Muayene bulguları eşliğinde belirlenen kitlenin genel özelliklerini ve olgu hakkındaki görüşlerini paylaşır. Kitlenin cerrahi yolla uzaklaştırılması konusunda sözlü ve/veya yazılı onam alır.

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, gerdogan@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9807-810X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20222

56. Perinatal Dönemde Anne Bakımı

Doç. Dr. Emsal Sinem ÖZDEMİR SALCI¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, kanül, elastik turnike materyali/lastiği, kanama durdurucu ilaçlar, kafein, atropin, termometre, stetoskop, doğum kutusu, ısıtıcı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde fizyolojik gebelik süresini ¹ , perinatal dönemin hangi süreci kapsadığını ² , perinatal dönemin önemini ³ , bu dönemde gözlenen problemleri ⁴ ve gebelikte ilaç kullanım kurallarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Hayvanın genel durumu ve şikayetlerini değerlendirir ⁷ .
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
7	Uygun kıyafetlerini giyer, ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
9	Genel ve sistemik muayene yapar ⁹ .
10	Abdominal ultrasonografi ile uterusun durumunu, fetal kalp atımı ve yavru canlılığını değerlendirir ¹⁰ (Görsel 1; Video 1).
11	Kan alarak gerekli laboratuvar incelemelerini yapar ¹¹ .
a	Gebeliğin son döneminde dikkat edilmesi gerekenler
a1	Beslemenin nasıl olması gerektiği konusunda hayvan sahibini bilgilendirir ¹² .
a2	Aktivite ve sınırlamalar konusunda hayvan sahibini bilgilendirir ¹³ .
a3	Belirli aralıklarla kontrole çağırır ¹⁴ .
a4	Gerekli aşıları yapar ve tekrarlar ¹⁵ .
a5	Olası parazitlere karşı önlem alır, hastaysa sağaltım yapar ¹⁶ .
b	Doğum alanının hazırlığı
b1	Temiz, sessiz, güvenli ve izole bir alan sağlar.
b2	Uygun bir doğum kutusu ya da doğum bölgesi hazırlar ¹⁷ .
c	Doğumun takibi edilmesi ¹⁸

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ssalci@uludag.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-1751-2267, DOI: 10.37609/akya.4029.c20223

57. Periton İçi Enjeksiyon

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet PEKER¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, tıraş makinası, steril enjektör, steril kanül, intravenöz kateter, antiseptik çözelti, pamuk, uygulanacak ilaç, ultrasonografi cihazı, atık kutuları.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Periton içi enjeksiyonun endikasyonlarını ¹ , uygulamada dikkat edilecek noktaları ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁴ .
4	Yapılacak işlem hakkında bilgilendirme yaparak hasta sahibinin sözlü ve yazılı onamını alır.
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7	İlacı enjektöre çeker ⁵ .
8	Enjeksiyon bölgesini belirler ve hayvanın uygun pozisyonda tutulmasını sağlar ⁶ (Görsel 1A).
9	Bölgenin tıraşını yapar, asepsi ve antisepsisini sağlar ⁷ (Görsel 1B).
a	Klasik periton içi enjeksiyon (Video 1)
a1	İlacın çekili olduğu enjektörü kanülüyle birlikte alır.
a2	İğneyi kraniyal yöne bakacak ve vücutla 30-45 derece açı oluşturacak şekilde yavaşça batırır (Görsel 1C).
a3	Deri, deri altı bağ doku, kaslar ve peritonun parietal yaprağını geçerek karın boşluğuna ulaşır.
a4	Kanülü sabit tutarak enjektörün pistonunu geriye çeker ve kan, idrar veya bağırsak içeriği gelip gelmediğini kontrol eder (Görsel 1D).
a5	Herhangi bir içerik gelmiyorsa yavaşça enjeksiyonu yapar ⁸ (Görsel 1E).
a6	Enjektörü vücuda giriş açısıyla geri çeker ve bölgeye kuru pamukla 2-3 dk. basınç uygular (Görsel 1F).
b	Ultrason rehberliğinde periton içi enjeksiyon⁹ (Video 2)
b1	B-mod ultrasonografik görüntüleme rehberliğinde abdominal organlar zarar görmeyecek şekilde bir enjeksiyon alanı belirler (Görsel 2A ve B).

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, cevdet.peker@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2150-0640, DOI: 10.37609/akya.4029.c20224

58. Plasental Bölgelerin Subinvolüsyonuna Yaklaşım

Prof. Dr. M. Rifat VURAL¹

Araçlar*	Lateks eldiven, tıbbi atık kutusu, kayganlaştırıcı, antiseptik çözelti, steril enjektör, intraket, stetoskop, termometre, kâğıt havlu, pamuk, progesteron tablet, antibiyotik, ultrasonografi cihazı ve jeli, vajinal spekülüm/vajinoskop, röntgen cihazı, vajinal svap, vajinal sitoloji seti, kan örnek alma tüpleri, serum biyokimya örnek alma tüpleri, koagülasyon profil test tüpleri.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Köpeklerde doğum sonrası plasental bölgelerin subinvolüsyonunun etiolojisini ¹ , klinik bulgularını ² , tanı ³ ve prognozunu ⁴ bilir.
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hasta hakkında sahibinden tıbbi öyküsünü alır ⁵ .
4	Hayvan sahibiyle fikirlerini paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hastanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
6	Uygun kıyafetlerini giyer, ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Muayene	Hastanın dış muayenesini yapar ve vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
9	Hemogram, serum biyokimya, koagülasyon profili, serum-plazma progesteron ve <i>Brucella canis</i> seroloji bulgularını değerlendirmek üzere örnekler alır ⁸ .
10	Vajinal muayene yapar ⁹ .
11	Vajinal sitoloji yapar ¹⁰ .
12	Ultrasonografik muayene yapar ¹¹ .
13	Abdominal radyografi alır ve değerlendirir ¹² .
14	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
15 Tanı	Tanıyı kesinleştirir, hasta sahibi ile bulgularını ve olgunun geleceğine yönelik görüşlerini paylaşır. Yapılacaklar konusunda sözlü ve/veya yazılı onam alır.
16 Sağaltım	Aşağıdaki sağaltım seçeneklerinden birini uygular.
a	Hastada genel durum iyi ve yaşamsal bulgular referans değerler aralığında ise aylık takip muayeneleri yapar ¹³ .

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, vural@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7252-7977, DOI: 10.37609/akya.4029.c20225

59. Postoperatif Bakım

Doç. Dr. Mehmet Buğra KIVRAK ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, steril eldiven, atık kutusu, steril gazlı bez, plaster, sargı bezi, antiseptik çözelti, pamuk, lokal anestezi, enjektör, kanül, hasta başı monitörü, oksijen maskesi, oksijen tüpü, dren, analjezik, antibiyotik, termometre, stetoskop, yoğun bakım kabini, sıcak su torbası, <i>Elizabeth</i> yakalığı, boyun yastığı, koruyucu elbise.			
Video	 1	 2	 3	 4
	 5	 6		
Basamak Numarası	Basamaklar			
1	Yapılan operasyonun olası komplikasyonlarını ¹ , kedi ve köpeklerde vital bulguları ² , primer yara iyileşmesini ³ , yara bakımını ⁴ ve ağrı yönetimini ⁵ bilir.			
2	Eldivenlerini giyer.			
3	Operasyon sonrası hastanın vital bulguları normal ise hastanın bağlı cihazlardan (anestezi cihazı, hasta başı monitörü vb.) ayrılarak sessiz ve konforlu bir reanimasyon (yeniden canlandırma) odasına/ünitesine taşımalarını sağlar.			
4	Geriatrik, zayıf, genel durumu bozuk hastalar veya uzun cerrahi prosedürler sonrasında hayvan oral beslenebilecek duruma gelene kadar sıvı desteği sağlar ⁶ .			
5	Vital bulguların izlenmesi için reanimasyon ünitesinde hastayı monitörize eder (Görsel 1; Video 1).			
	0-1 saat			
6	Operasyon sonrasında sedatif/anestezik etkileri kaldırmak için uygun ilaç verir ⁷ .			
7	Entübe edilmiş hastalarda yutkunma refleksi başladığında ekstübasyon yapar.			
8	Hastanın vital bulgularını 15 dk.'da bir kez (kritik olgularda daha sık) gözler ve kaydeder ⁸ .			
9	Palpebral, pedal, ağız açmaya direnme vb. refleksleri değerlendirir (Görsel 2; Video 2).			
10	Dehidrasyon varsa uygun sıvı sağaltımı yapar ⁹ (Görsel 3).			
11	Hipotermi varsa müdahale eder ¹⁰ .			
12	Hipoksik hastalarda ($\text{PaO}_2 < 80$ mm Hg) oksijen desteği sağlar ¹¹ .			

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mbkivrak@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4772-874X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20226

60. Postoperatif Besleme

Doç. Dr. Mehmet Buğra KIVRAK¹

Araçlar*	Besleme sondası, termometre, iştah artırıcı, kusma önleyici ilaçlar, prokinetik ilaç, intraket, stetoskop, ultrasonografi cihazı ve jeli, kristaloit, nazogastrik sonda, enjektör, mama kabı, mama, yumuşak gıdalar.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde sindirim sistemi anatomisini ve fizyolojisini ¹ , anestezi sonrası güvenli oral besleme zamanını ² , preoperatif ve postoperatif açlık süresine bağlı olarak hastanın enerji ihtiyacını bilir ³ .
2	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
3	Uyanan hastanın vital bulgularını ⁴ kontrol ederek uygun olan hastaları taburcu eder.
4	Uyanma sonrası ilk 3 saat içerisinde oral besleme yapmaz ve kusma yönünden izler.
	0-3. saat
5	Uyanma sonrası ilk 3 saatlik dilimde hastaya sadece paranteral olarak sıvı verir ⁵ (Görsel 1).
	3-15. saat
6	Kusmanın olmadığını teyit eder.
7	Vital bulgulara ve davranış aktivitelerine bakarak oral beslemeye uygun olup olmadığını değerlendirir.
8	Yumuşak gıdalar ile hastanın kendiliğinden yeme durumunu değerlendirir ⁶ .
9	İştahın olduğu durumda hastanın küçük porsiyonlar halinde gıda almasına izin verir.
10	Kendiliğinden besin alımı yoksa az miktarda yardımcı besleme yapar ⁷ .
	15-24. saat
11	Kendiliğinden besin alımını değerlendirir.
12	Yumuşak gıdalarla beslemeye devam eder ⁸ (Görsel 2).
13	Hastanın gastrointestinal sistem (GİS) motilitesini değerlendirir.
14	Kendiliğinden besin alımının olmadığı durumda iştah açıcı ilaçlar uygular ⁹ .
	24-72. saat
15	Dışkı çıkışını ve GİS motilitesini kontrol eder, gerektiğinde GİS motilitesini artırıcı prokinetik ilaçlar uygular ¹⁰ .
16	GİS motilitesini artırıcı ilaçlarla sonuç alınamadığında yardımcı besleme yapar ¹¹ .
17	Kusma varsa antiemetik verir ve besin madde ihtiyaçlarını karşılamak için damar içi sıvı uygular.

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mbkivrak@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4772-874X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20227

61. Postpartum Akut Metritise Yaklaşım

Prof. Dr. Örsan GÜNGÖR¹

Araçlar*	Ultrasonografi cihazı, kayganlaştırıcı jel, termometre, stetoskop, pamuklu svab, hücre boyama çözeltileri, mikroskop, lam, lamel, antibiyogram diskleri, hemogram cihazı, biyokimya cihazı, kan tüpü, intraket, radyografi cihazı, enjektör, serum seti, serum fizyolojik, %5'lik dekstroz, laktatlı <i>Ringer</i> çözeltisi, anestezikler, yumuşak doku cerrahi seti, lateks eldiven, steril eldiven, antibiyotik, analjezik ilaç, uterotonik ilaçlar.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Akut metritisin etiopatogenezini ¹ , risk faktörlerini ² , tanısını ³ ve prognozunu ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hastanın anamnezini ⁵ alır.
4 Zapturapt	Hastanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Gözlem	Hastanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler ⁷ .
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .
10	Ultrasonografik muayene yapar ⁹ .
11	Gerekirse radyografik muayene yapar ¹⁰ .
12	Hemogram ve biyokimyasal muayene için kan örnekleri alır ¹¹ .
13	Vajinal sitolojik muayene için örnek alır ¹² .
14	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
15	Klinik tanıyı kesinleştirir, hayvan sahibiyile bulgularını, fikirlerini paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
16	Uygun eldivenlerini giyerek sağaltım seçeneklerinden birini uygular.
a	Medikal sağaltım ¹³
a1	Antibiyotik sağaltımı yapar ¹⁴ .
a2	Analjezik ilaçlar verir ¹⁵ .
a3	Sıvı sağaltımı yapar ¹⁶ .
a4	Uterotonik ilaçlar verir ¹⁷ .

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, orsangungor@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1564-957X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20229

62. Prolapsus Uteriye Yaklaşım

Prof. Dr. Yaşar AKAR ¹

Araçlar*	Operasyon önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, ultrasonografi cihazı, dekstroz, sargı bezi, antiseptik çözelti, buz paketi, antibiyotik, kayganlaştırıcı, küçük hayvan operasyon seti.
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde prolapsus uterinin tanımını ¹ , nedenlerini ² , klinik bulgularını ³ , tanısını ⁴ , prognozunu ⁵ ve komplikasyonlarını ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anemnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Ellerini yıkar, eldivenlerini ve önlüğünü giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Gözlem	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler ⁹ .
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹⁰ .
10	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü onam alır.
11	Ultrasonografi muayenesini yapar ¹¹ .
12 Tanı	Sarkan kitlenin (Görsel 1) detaylı inspeksiyon ve palpasyonunu yaparak tanıyı kesinleştirir.
13 Sağaltım	Uygun sağaltım seçeneğini belirler, hasta sahibinden yazılı onam alır.
14	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, temiz eldiven giyer.
15	Hayvanı anestezieye alır ¹² .
16	Dışarı çıkmış olan uterusu ılık antiseptikli su ile temizler.
17	İdrar kesesini boşaltır ¹³ .
18	Uterusun ödemi azaltır ve kayganlaştırır ¹⁴ .
a	Laparotomi eşliğinde uterusu karın boşluğuna çeker.
a1	Uterusu bir eliyle karın boşluğuna çekerken diğer eliyle de dıştan iter (Görsel 2).
a2	Uterus zarar görmemişse yerine yerleştirir.
a3	Karın boşluğunu kapatır.

¹ Kayseri Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, yasakar@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0002-0205-493X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20230

63. Reverdin Dikişı Atma

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖZER ¹

Araçlar*	Ameliyat önlüğü, maske, bone, steril cerrahi eldiven, emilebilen dikiş materyali, cerrahi dikiş iğnesi, dişsiz pens, portekü, makas, povidon iyot, steril serviyet, steril gazlı bez.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Reverdin dikişi ile ilgili endikasyon ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ ve komplikasyonları ⁴ bilir.
2	Yapılan operasyonun dikişe kadar olan işlemlerini tamamlar ⁵ .
3	İlk olarak ensizyon hattının başlangıcına tespit düğümü atar (Görsel 1a; Video 1).
4	İkinci olarak ipliği tam çekmeden iğneyi oluşan ilmeğin içinden geçirir (Görsel 1b).
5	Dikişi kilitlet (Görsel 2a).
6	Aynı işlemi iki dikiş arasındaki mesafe 0,5-1,0 cm olacak şekilde ensizyon hattı kapatılıncaya kadar tekrarlar (Görsel 2b).
7	Ensizyon hattı boyunca dikiş attıktan sonra cerrahi düğüm atar (Görsel 3a).
8	İpliklerin fazlasını keserek dikişi tamamlar (Görsel 3b).
9	Ameliyatın bir sonraki kısmına geçer.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder; tüm malzemelerin steril olduklarından ve tek kullanımlık olanların da son kullanıma tarihlerinin geçmediğinden emin olur. Emilebilen dikiş materyali [poliglaktik asit türevleri (PGA), poliglaktik asit türevleri (PLA), polidioksanon, poliglekapron 25, poliglikonat], dikiş iğnesi konik şekilli ve 3/8, 1/2 veya 5/8 numaralı. Uterus dikişlerinde, uterusun boyut ve kalınlığına göre genellikle 2/0, 3/0 numara emilebilir (absorbe olan), 3/8 veya 1/2 iğneli cerrahi iplikler tercih edilmektedir. Tüm ekipmanların kullanım öncesi temizlik, dezenfeksiyon ve gerekli durumlarda uygun sterilizasyon işlemlerini gerçekleştirir. Tek kullanımlık malzemelerin ambalaj bütünlüğünü ve son kullanım tarihlerini kontrol eder.

¹ **Endikasyonları:** Bu dikiş tekniği çeşitli jinekolojik operasyonlarda periton, kas katmanları, deri altı bağ dokusu ve deride kullanılabilir.

² **Avantajları:** Uygulaması hızlı ve kolaydır, deride ensizyon hatlarını birbirine yakınlıktırma da daha etkilidir ve yeterli sıklıkta bir dikiş oluşturur.

³ **Dezavantajları:** Çok fazla dikiş ipliği kullanılır, basınç nekrozuna neden olabilir ve aşırı gerildiğinde doku içine gömülebilir, sadece gerilimi düşük dokularda uygulanabilir, basit ayrı dikiş tekniğine oranla daha dayanıksızdır.

⁴ **Komplikasyonları:** Dikişlerin açılması, enfeksiyon gelişmesi ve reaksiyonlara bağlı olarak çeşitli komplikasyonlar görülebilir. Hatalı dikiş ve düğüm tekniği, deride dikişlerin erken

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ahmetgozer@mku.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-8658-5916, DOI: 10.37609/akya.4029.c20231

64. Schmieden Dikişı Atma

Prof. Dr. Murat YÜKSEL¹

Araçlar*	Steril cerrahi eldiven, steril önlük, operasyon maskesi ve binesi, uterus pensi, portekü, doku pensi, emilebilen dikiş ipi, atravmatik iğne, makas, povidon iyot çözeltisi, steril serviyet, steril gazlı bez.
Video	
Basamak Numarası	Basamaklar
1	<i>Schmieden</i> dikişinin endikasyonlarını ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ , komplikasyonlarını ⁴ ve sezaryen operasyonu ⁵ yapmayı bilir.
2	Yapılan operasyona ilişkin basamakları tamamlar ⁶ , <i>Schmieden</i> dikişine geçer.
3	Kornu veya korpus uteriye açılan ensizyonun iki ucunu penslerle tutturur (Görsel 1; Video 1).
4	Dikiş iğnesini 2/3'lük bölümü tutulacak şekilde porteküye yerleştirir.
5	Öncelikle ensizyon hattının ortalama 0,5 cm uzağından bir tespit düğümü atar (Görsel 1; Video 1).
6	Daha sonra dikiş iğnesini, yara dudaklarından yaklaşık 0,5 cm uzağından endometriyumdan perimetriyuma (içten dışa) doğru batırarak, uterusun tüm katmanlarını (mukoza, kas tabakası, seroza) içine alacak şekilde geçirir (Görsel 2; Video 1).
7	Aynı işlemi karşı taraftaki yara dudağında da yapar.
8	Tüm ensizyon hattı kapanana dek karşılıklı bir şekilde dikiş işlemine devam eder.
9	Ensizyon hattının sonuna geldiğinde bitiş düğümü atar ve dikiş işlemini tamamlar.
10	Uterusun kapatılması için ikinci aşama olan <i>Lembert</i> ya da <i>Cushing</i> tekniğine geçer ⁷ .

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir. Doku pensi (penset, anatomik pens), atravmatik iğne (dikiş ipi iğneli değil ise), emilebilen dikiş materyali (kedilerde daha çok 2/0-3/0 USP ve köpeklerde büyüklüğe göre 2/0, 0 veya 1 USP kalınlığındaki, katgüt, poliglukolik asit türevleri-PGA, poliglaktik asit türevleri-PLA, polidioksanon, poliglekapon 25, poliglukonat vb., atravmatik iğneli). Tüm ekipmanların kullanım öncesi temizlik, dezenfeksiyon, sterilizasyon işlemlerini, tek kullanımlık malzemelerin ambalaj bütünlüğünü ve son kullanım tarihlerini kontrol eder.

¹ **Endikasyonları:** *Schmieden* dikiş tekniği başlıca sezaryen operasyonunda uterus ensizyonunun kapatılmasında ilk kat dikişi olarak ve piyometra olgularında cerrahi girişim (ovariyohisterekтоми, histerekтоми) sonrasında uterus ensizyonunun kapatılması amacıyla kullanılmaktadır.

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, muyuksel@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0001-6634-0559, DOI: 10.37609/akya.4029.c20232

65. Seksüel Siklus Bozukluklarına Yaklaşım

Doç. Dr. Seçkin SALAR¹

Araçlar*	Lateks eldiven, vajinal spekülüm/vajinoskop, sitoloji için gerekli malzemeler, enjektör, kan tüpü, ultrasonografi cihazı ve jeli, tiroit hormonu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Genital organların anatomisini ¹ , seksüel siklusun dönemine göre inspeksiyon ² , vajinal muayene, vajinal sitoloji, ultrasonografik muayene ³ ve hormon analizi ⁴ bulgularını, seksüel siklus bozukluklarının nedenlerini ⁵ , tanısını ve yaklaşım şeklini bilir ⁶ .
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hastanın anamnezini alır ⁷ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Ön değerlendirme	Hasta sahibinden alınan anamnez bilgileri doğrultusunda hastaya ilişkin ön değerlendirme yapar ⁹ .
8	Hayvanın dış muayenesini yapar ve bulguları değerlendirir.
9	Vajinal muayene yapar ¹⁰ .
10	Vajinal sitoloji yapar ¹¹ .
11	Ultrasonografik muayene yapar ve özellikle ovaryum üzerindeki yapıları değerlendirir ¹² .
12	Kan alarak ¹³ hemogram ¹⁴ , biyokimya ¹⁵ ve hormon analizi ¹⁶ yapar.
13	Anamnez bilgileri, muayene bulguları ve analiz sonuçlarına göre tanıyı kesinleştirir.
14	Uygun sağaltım yöntemini belirler ¹⁷ .
15	Hasta sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir ¹⁸ .
16	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve kurular.
17	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir, toplatır.
18	Ortamı temizletir.
19	Yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşabilecek bir yere yerleştirir. Steril enjektör (2-10 mL, 17G), kan alma tüpü (sarı ve mor kapaklı), sitoloji için gerekli malzemeler (pamuk uçlu swap, lam, boyalar, boyama gereçleri vb.), tiroit hormonu (levotiroksin). Tüm

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ssalar@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9303-6253, DOI: 10.37609/akya.4029.c20233

66. Seksüel Siklus Evresinin ve Uygun Çiftleşme Zamanının Belirlenmesi

Doç. Dr. Seçkin SALAR¹

Araçlar*	Lateks eldiven, vajinal spekülüm, sitoloji için gerekli malzemeler, ultrasonografi cihazı ve jeli, enjektör, kan alma tüpleri, kanül, mikroskop.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Genital organların anatomisini ¹ , çiftleşme zamanını belirlemenin endikasyonlarını ² , seksüel siklusun dönemine göre inspeksiyon ³ , vajinal muayene ⁴ , vajinal sitoloji ⁵ , ultrasonografik muayene ⁶ ve hormon analizi ⁷ bulgularını bilir.
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hastanın anamnezini alır ⁸ .
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁹ .
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Gözlem	İnspeksiyon ile östrüs belirtilerine ilişkin değerlendirme yapar.
9 Vajinal muayene	Vajinal muayene yaparak östrüs belirtilerini araştırır ¹⁰ .
10 Vajinal sitoloji	Vajinal sitoloji yaparak siklus dönemini belirler ¹¹ .
11 Ultrasonografi	Ultrasonografik muayene ile ovaryumları inceler ¹² .
12	Kan örneği alır ¹³ , hormon analizi yapar ve sonuçlarını değerlendirir ¹⁴ .
13	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
14	Seksüel siklus evresini ve en uygun çiftleştirme/tohumlama zamanını belirler ¹⁵ .
15	Hasta sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
16	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir, toplatır.
17	Ortamı temizletir.
18	Yapılan işlemlerin kaydını yapar.

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ssalar@ankara.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9303-6253, DOI: 10.37609/akya.4029.c20234

67. Seksüel Siklusların Baskılanması, Ertelenmesi ve Ovulasyonun Uyarılması

Dr. Öğr. Üyesi Esra CANOOĞLU¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, antiseptik çözelti, enjektör, kan alma ekipmanı, dijital termometre, stetoskop, vajinoskop, vajinal sitoloji seti, mikroskop, ultrasonografi cihazı ve jeli, hormonlar, implant aplikatörü, cam baget, atık kutuları.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde seksüel siklus fizyolojisini ¹ , genital organ ² ve memelerin muayenesini ³ , hormon analiz sonuçlarının değerlendirilmesini ⁴ , vajinal sitolojiyi ⁵ , kullanılacak hormonlar ⁶ ile dozlarını (Tablo 1), kedilerde ovulasyonun vajinal indüksiyonu ⁷ ve akupunktur noktasının uyarımı girişimlerini ⁸ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3	Anamnez alır ⁹ .
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
5	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹⁰ .
Zapturapt	
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Genel muayene ve meme muayenesini yapar ¹¹ .
9	Ultrasonografik muayene yapar ¹² .
10	Vajinal sitoloji yapar ¹³ .
11	Gerekliyse hormon testleri yapar ¹⁴ .
12	Muayene bulgularını değerlendirir ve yapılabilecekleri belirler ¹⁵ .
13	Hayvan sahibini komplikasyonlar ve ilaçların olası yan etkileri hakkında bilgilendirir ¹⁶ .
14	Östrüsü baskılar, erteler ya da ovulasyonu uyarır ¹⁷ .
Girişimler	
a	Östrüs baskılama, erteleme
a1	GnRH agonistini implant olarak uygular ¹⁸ .
a2	Progestajen uygular ¹⁹ .
a3	Melatonin uygular ²⁰ .
b	Ovulasyonu uyarma
b1	Hormonlarla ovulasyonu uyarır ²¹ .
b2	Kedide fiziki olarak ovulasyonu uyarır ²² (Video 1).

¹ Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ecanooglu@erciyes.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-7881-9484, DOI: 10.37609/akya.4029.c20235

68. Sezaryen Operasyonu

Prof. Dr. Sait ŞENDAG¹

Araçlar*	Sezaryen seti, anestezi cihazı, hasta monitörü, aspiratör, steril operasyon önlüğü, steril eldiven, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, antibiyotik, antiseptik çözelti, genel anestezi ilaçları, sedatif ilaçlar, sıvı elektrolit çözelti, enjektör, kanül, elastik turnike materyali/lastiği, kanama durdurucu ilaçlar, kafein, atropin, termometre, stetoskop, tıraş malzemesi, cerrahi dikiş iplikleri, kordon klemp, solunum ve dolaşım uyarıcıları, biberon, havlu ve ısıtıcı, atık kutusu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Sezaryen operasyonunun endikasyon ¹ , avantaj ² , dezavantaj ³ , komplikasyon ⁴ ve kontrendikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa "Hayvan Bilgi Sistemi" (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7	Hayvanın genel durumu ve getirilme nedeni hakkında değerlendirme yapar ⁸ .
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .
9	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
10	Yardımcılarını seçer, operasyon hakkında bilgilendirir ve hazırlıklarına rehberlik eder ¹⁰ .
11	Hayvanı operasyona hazırlar ¹¹ (Video 1).
12	Hayvanın damar yolunu açar ¹² .
13	Hayvanı anesteziye alır ¹³ .
14	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve operasyona hazırlanır ¹⁴ .
15	Steril serviyeti bölgeyi ve hayvanı kapatacak şekilde örter ¹⁵ .
16	Deriyi bistüri ile yeterli uzunlukta ensize eder ¹⁶ (Video 2).
17	Yağ tabakası ve fasyayı bir makasla keserek kaslara kadar iner.

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi, ssendag@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0491-1800, DOI: 10.37609/akya.4029.c20236

69. Sıvı Sağaltımı

Prof. Dr. Serhan Serhat AY ¹

Araçlar*	Tıbbi önlük/cerrahi takım (<i>scrubs</i>), maske, bone, lateks ve steril eldiven, stetoskop, farklı ebatlarda intraket, serum çözeltileleri, serum setleri, enfüzyon/perfüzyon pompası, su banyosu, alkol, tıraş makinesi/bıçağı, atık kutusu, enjektör, kanül, dikiş iplikleri, pamuk, üç yollu musluk, plaster.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Sıvı sağaltımının önemini ve amacını ¹ , vücutta sıvı dağılımını ve sıvı kayıp şekillerini ² , sağaltımda kullanılan sıvı türlerini ve özelliklerini ³ , sıvı sağaltımının genel ⁴ /doğum ve jinekoloji alanındaki ⁵ özel endikasyonlarını, sepsis, sepsisemi, sistemik yangısal cevap sendromu (SIRS) arasındaki farkları ⁶ , şokun tanımını, türlerini ve patofizyolojisini ⁷ , sıvıların uygulama yollarını ⁸ , sıvı dozlarını ⁹ ve sıvı sağaltım komplikasyonlarını ¹⁰ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır, varsa kayıtları inceler ¹¹ .
4 Gözlem	Hayvanı görsel olarak inceler, genel durumu ve şikayetlerini değerlendirir ¹² .
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹³ .
7	Ellerini yıkar, kurular ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹⁴ .
10	Deri elastikiyetini elle muayene eder ¹⁵ .
11	Göz ve orbitayı muayene eder ¹⁶ .
12	Damar yolunu açarak daha önce alınmadıysa kan alır, hemogram ile biyokimya testleri yaparak sonuçlarını değerlendirir ¹⁷ .
13	Gerekliyse idrar alır ve testlerini yaparak sonuçlarını değerlendirir ¹⁸ .
14	Eldivenleri çıkarır, tıbbi atık kutusuna atar ve yenilerini giyer.
15 Ultrasonografik muayene	Gerekliyse abdomeni ultrasonografi ile inceler ¹⁹ .

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, serhan.ay@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2116-5149, DOI: 10.37609/akya.4029.c20237

70. Sitolojik Örnek Alma

Prof. Dr. Semra KAYA ¹

Araçlar*	Örnekleme aplikatörü, yuvarlak uçlu ince cam çubuk, spekülüm, otoskop, büyük otoskop konisi, pediatrik proktoskop, plastik kateter, lateks eldiven, serum fizyolojik, distile su, su, ultrasonografi cihazı, bistüri ucu, enjektör, ticari aspirasyon tabancası, lam, kurşun kalem.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Sitolojik örnek almanın endikasyonlarını ¹ , yetersiz kaldığı durumları ² ve dikkat edilmesi gereken konuları ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3	Hayvanın anamnezini ⁴ alır.
4	Hayvanın genel durumu hakkında değerlendirme yapar.
5	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
8	Yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
a	Vajinal örnek alma (Görsel 1; Video 1 ve 2)
a1	Eldivenlerini değiştirir (Görsel 1A).
a2	İki adet lam alarak kenarlarına hayvanın adı ve protokol numarasını yazar ⁶ (Görsel 1B).
a3	Pamuk uçlu swap çubuğunu serum fizyolojik veya distile su ile nemlendirir ⁷ (Görsel 1C).
a4	Gerekirse alınacak sürüntünün vestibülüm vajina veya deri ile temasını engellemek ve aplikatörün engelsiz olarak geçişine izin vermek amacıyla spekülüm, proktoskop veya otoskop konisi kullanabilir ⁸ .
a5	Pamuk uçlu swap çubuğunu vulvanın dorsal komissüra hizasına yerleştirir ve uzunluğunun yaklaşık yarısı (5-10 cm) kadar 45°'lik bir açıyla kraniodorsal yönde vajinaya ilerletir (Görsel 1D-F).
a6	Swap çubuğunu vajinal mukoza üzerinde yuvarlar (Görsel 1G).
a7	Swap çubuğunu düz bir şekilde dışarı çeker (Görsel 1H).

¹ Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi, semra-kafkas@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7520-6631, DOI: 10.37609/akya.4029.c20238

71. Sitolojik Örnek Boyama

Prof. Dr. Semra KAYA ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, şale, boyanacak örneği içeren lam, lamel, boyama seti.			
Video				
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Sitolojik boyama yöntemlerinin kullanım alanlarını ¹ , boyamada nelere dikkat etmesi gerektiğini ² ve hangi boyama yönteminin kullanılacağını ³ bilir.			
2	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.			
3	Malzemeleri hazırlar ve kontrol eder.			
4	Aşağıdaki yöntemlerden uygun olan birini seçer.			
a	Papanicolaou boyama (Görsel 1A; Video 1)			
a1	Eter-etanol (1:1)'de 20 dk. tespit eder.			
a2	%80'lik alkole daldırır.			
a3	%70'lik alkole daldırır.			
a4	%50'lik alkole daldırır.			
a5	Distile suyla yıkar.			
a6	Hematoksilen çözeltisine daldırır ve 8 dk. bekletir.			
a7	Distile suyla yıkar.			
a8	%0,91'lik amonyak (3 mL) ve %70'lik alkol (97 mL) karışımına daldırır ve 8 dk. bekletir.			
a9	%70'lik alkole daldırır.			
a10	%80'lik alkole daldırır.			
a11	%96'lık alkole daldırır.			
a12	Orange-G2 çözeltisine daldırır ve 6 dk. bekletir (Görsel 1B).			
a13	%96 alkole daldırır.			
a14	Polychrome 3b çözeltisine daldırır ve 6 dk. bekletir (Görsel 1C).			
a15	%86'lık alkole daldırır.			
a16	Absolüt alkole daldırır (Görsel 1D).			
a17	Ksilole daldırır.			
a18	Havada kurutur.			
b	Diff Quick boyama (Görsel 2; Video 2)			
b1	Boyanacak örnek lamaları önce havada kurutur (Görsel 2A).			
b2	A (fikzatif) çözeltisine 5 sn. daldırır (Görsel 2B).			
b3	B (ksanten, eozin) çözeltisine 10 sn. daldırır (Görsel 2C).			
b4	C (tiyazin) çözeltisine 10 sn. daldırır (Görsel 2C).			

¹ Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi, semra-kafkas@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7520-6631, DOI: 10.37609/akya.4029.c20239

72. Stump Piyometra

Prof. Dr. Murat FINDIK¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, maske, bone, lateks eldiven, steril eldiven, intraket, serum seti, steril cerrahi set, cerrahi dikiş iplikleri, steril gazlı bez, ultrasonografi cihazı ve jeli, antiseptik çözelti, antibiyotik, genel anestezi ilaçları, serum, vajinoskop, pamuk, kâğıt havlu, steril eküvyon çubuğu, enjektör, kanül.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	<i>Stump</i> piyometra tanımını ¹ , etiyopatogenezini ² , klinik bulgularını ³ , tanısını ⁴ , komplikasyonlarını ⁵ ve prognozunu ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Yapılacaklar hakkında hayvan sahibine bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.
5 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
6	Ellerini yıkar ve muayene eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini okutur ve varsa Hayvan Bilgi Sistemi (HBS)'nde kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8	Hayvanın genel muayenesini yaparak durumunu değerlendirir ⁹ .
9	Abdominal palpasyon yapar ¹⁰ .
10	Vajinal muayene ve vajinal sitoloji yapar ¹¹ .
11	Ultrasonografik muayene yapar ¹² .
12	Radyografik muayene yapar ¹³ .
13	Kan örneği alır ¹⁴ .
14	Gerekliyse, kan hormon düzeylerine bakar ¹⁵ .
15 Tanı	Bulguları değerlendirir, karışabileceği olguları göz önünde bulundurarak tanıyı kesinleştirir ¹⁶ .
16	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve kurular.
17	Hasta sahibini yapılan işlemler ve muayene sonuçları ile ilgili bilgilendirir. Sağaltım konusunda tekrar onam alır.
18 Sağaltım	Ameliyatla <i>Stump</i> piyometra kitlesi ve varsa ovaryum kalıntısını uzaklaştırır ¹⁷ .
a	Hastayı ameliyata hazırlar ¹⁸ .
b	Ameliyat için hazırlanır ¹⁹ .
c	Laparotomi ile rutin OHE ensizyon bölgesinden bir mediyan hat ensizyonu yapar.
d	<i>Stump</i> piyometra kitlesini uzaklaştırır ²⁰ .

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mfindik@omu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1408-2548, DOI: 10.37609/akya.4029.c20240

73. Torsiyo Uteri

Prof. Dr. Ali RİŞVANLI¹

Araçlar*	Muayene giysileri, lateks eldiven, atık kutusu, sargı bezi, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, intraket, serum, kanama durdurucu ilaçlar, antibiyotik, genel anestezi, termometre, stetoskop, ultrasonografi cihazı, ultrasonografi jeli, sezaryen seti, cerrahi dikiş iğneleri, cerrahi iplik.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde torsiyo uterusinin etiopatogenezini ¹ , klinik bulgularını ² , prognozunu ³ ve komplikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
9 Ultrasonografi	Gebelik muayenesi yapar, gebelik yaşını belirler. Torsiyon yönünden inceler, fetüslerin canlılık ve iyilik halini değerlendirir ⁸ .
10	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
11 Tanı	Anamnez, genel klinik durum ve ultrasonografi bulgularına dayanarak torsiyo uteri şüphesiyle laparotomiye karar verir.
12	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
13	Tekrar eldiven giyer.
14	Sıvı elektrolit uygulamasına başlamak ve kan analizleri ⁹ için damar yolu açar.
15	Hayvanı ameliyata hazırlar ¹⁰ .
16	Eldivenlerini çıkarır uygun atık kutusuna atar.
17	Ameliyata hazırlanır ¹¹ .
18 Anestezi	Genel anestezi yapar ¹² .
19 Sağaltım	Laparotomi sırasında önce torsiyonu düzeltir. Sonra olgunun şiddetine ve gebelik yaşına bağlı olarak sezaryen operasyonu yapar ¹³ .

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, arisvanli@firat.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-5653-0025, DOI: 10.37609/akya.4029.c20241

74. Transmissible Veneral Tümöre Yaklaşım

Doç. Dr. Tuğra AKKUŞ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, spekülüm, kayganlaştırıcı jel, steril enjektör, lam, mikroskop, alkol, sitoloji boyaları, steril pamuk swap, kemoterapi ilaçları, antiseptik çözelti, pamuk, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Hastalığın genel özelliklerini ¹ , nedenlerini ² , klinik bulgularını ³ , tanı ⁴ ve sağaltımını ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hastanın ve sahibinin ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvan sahibinden anamnez alır ⁶ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, kurular ve temiz eldiven giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa “Hayvan Bilgi Sistemi” (HBS) kayıtlarını kontrol eder.
7 Gözlem	Hayvanın genel durumu ⁸ , vücut kondisyon skoru ⁹ ve vulva görünümünü ¹⁰ değerlendirir.
8 Genel muayene	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹¹ . Periferik lenf nodüllerinin muayenesini yapar ¹² .
9	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.
10	Hayvan sahibiyile fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
11	Tekrar eldiven giyer.
12 Genital muayene	Genital bölgenin palpasyonunu yaparak ¹³ vulvada kitle olup olmadığı elle kontrol eder (Görsel 1).
13	Eğer kitle dışarıdan gözle görülmüyorsa, spekülüm ve uygun bir ışık kaynağı yardımıyla vestibülüm ve vajinal kanalı inceler veya vajinal tuşe ile elle hissedilebilen bir yapı olup olmadığını araştırır ¹⁴ .
14	Hastalığı metastaz yönünden değerlendirir ¹⁵ .
15 Tanı	Tümörden sürtme veya tuşe ile sitolojik örnek alarak boyar ¹⁶ ve mikroskopik inceleme ¹⁷ yapar (Görsel 2).
16	Kesin tanı için alınan biyopsi materyalinin ¹⁸ histopatolojik muayenesini yaptırır.

¹ Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi, tugraakkus08@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6002-5942, DOI: 10.37609/akya.4029.c20243

75. Ultrasonografik Muayene

Prof. Dr. Ali RİŞVANLI ¹

Araçlar*	Muayene giysileri, lateks eldiven, atık kutusu, ultrasonografi cihazı ve jeli, tıraş makinesi/bıçağı.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Ultrason ve ultrasonografinin tanımını ¹ , kullanım amaçlarını ² , terimlerini ³ , uygulama yollarını ⁴ , tekniklerini ⁵ , prop çeşitlerini ⁶ ve muayene için uygun şartları ⁷ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁸ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁹ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.
8	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹⁰ .
10	Hayvan türüne, büyüklüğüne ve muayene edilecek organa göre göbek hizasından inguinal bölgeye kadar gerekli alanı tıraş eder (Görsel 1).
11	Tıraş edilmiş bölgeye yeteri kadar ultrason jeli döker (Görsel 2).
12	Ultrasonografi cihazını açar, uygun prop ve frekansı seçer ¹¹ (Video 1).
13	Gerekli ise <i>Doppler</i> muayene için cihazın renkli ve pulsed <i>Doppler</i> özelliğini açar.
14	Uterusun tespiti için önce idrar kesesini, ovaryumları muayene etmek için ise önce aynı taraftaki böbreği görüntüler ¹² .
15	Gebelik muayenesi yapar ve gerekli ise gebelik yaşını belirler ¹³ .
16	Fetüslerin canlılık ve iyilik halini değerlendirir ¹⁴ .
17	Gerektiğinde memeyi muayene eder ¹⁵ .
18	Ultrasonografi cihazını kapatır ve probu temizler ¹⁶ .

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, arisvanli@firat.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-5653-0025, DOI: 10.37609/akya.4029.c20244

76. Uterus Fıtıklarına Yaklaşım

Prof. Dr. Serhan Serhat AY ¹

Araçlar*	Tıbbi önlük/cerrahi takım (<i>scrubs</i>), maske, bone, lateks ve steril eldiven, stetoskop, EDTA'lı ve silikon vakumlu kan alma tüpleri, ultrasonografi, röntgen cihazı, intraket, endotrakeal tüp, preanestezik, anestezi, ağrı kesici, antibiyotik, serum çözeltileri, antiseptik çözeltiler, sabun, ılık su, atık kutusu, steril gazlı bez, enjektör, kanül, dikiş iplikleri, pamuk, sargı bezi, plaster, steril operasyon önlüğü, steril operasyon örtüleri, hasta monitörü, yumuşak doku operasyon seti.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Fıtığın tanımını ¹ , sınıflandırmasını ² , uterus fıtıklarının etiyolojisini ³ , risk faktörlerini ⁴ , patogenezi ⁵ , abdomen ve uterus anatomisini ⁶ , klinik bulgularını ⁷ ve karıştırılabileceği hastalık ya da patolojileri ⁸ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır, varsa kayıtları inceler ⁹ .
4 Gözlem	Hayvanı görsel olarak inceler, genel durumu ve şikayetlerini değerlendirir ¹⁰ .
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ¹¹ .
7	Ellerini yıkar, kurular ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9 Fiziksel muayene	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ¹² .
10	Kitleyi elle muayene eder ¹³ .
11	Kan alır. Serum ve plazma örneğini ayırıştırarak ¹⁴ hemogram ¹⁵ ve biyokimya sonuçlarını değerlendirir ¹⁶ .
12 Genital muayene	Ilık antiseptikli çözelti hazırlar ve hayvana uygun boydaki vajinal spekülümü hazırlar.
13	Kâğıt havlu (tercihen) veya pamuğu antiseptik çözelti ile ıslatır ve vulva dudaklarını temizler.
14	Vajinal muayene yapar ¹⁷ .
15	Eldivenlerini çıkarır, tıbbi atık kutusuna atar ve yenilerini giyer.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, serhan.ay@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2116-5149, DOI: 10.37609/akya.4029.c20245

77. Vajinal Hiperplazi ve Prolapsus Vajinaya Yaklaşım

Prof. Dr. Hasan Ceyhun MACUN ¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, steril eldiven, böbrek küvet, su, antiseptik çözelti, pamuk, sargı bezi, serviyet bezi, cerrahi set, cerrahi dikiş malzemesi, üretral kateter, %50 dekstroz çözeltisi, kayganlaştırıcı, sikatrizan pomat, antibiyotikli krem, GnRH veya hCG hormonları, atık kutusu.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Genital organların anatomisini ¹ ve vajina mukozasındaki östrüs siklusuna bağlı oluşan fizyolojik değişimleri ² bilir. Prolapsus vajinanın ve vajinal hiperplazinin etiopatogenezi ³ , klinik bulguları ⁴ , tanı ⁵ ve sağaltımını ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4	Hayvanın genel durumu ve anamnez bilgileri hakkında değerlendirme yapar ⁸ .
5	Hasta sahibine yapılacak muayene hakkında kısa bir bilgi verir, yapılacaklar konusunda onam alır.
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁹ ve bir yardımcıya kuyruğu yana aldırır.
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
9	Dışarı çıkmış olan kitleyi değerlendirir ¹⁰ (Video 1).
10 Tanı	Klinik bulgulara göre hastalıkların ön tanısını yapar.
11	Vajinal sitoloji bulguları ¹¹ ve kan serum progesteron seviyeleri ¹² ile siklusun dönemini araştırır.
12	Şüpheli durumlarda biyopsi yaparak histopatolojik değerlendirmeye gönderir.
13 Tiplendirme	Prolapsus vajina veya vajinal hiperplazi olarak değerlendirilen kitleyi sağaltım öncesi tiplendirir ¹³ (Görsel 1 ve 2).
14	Hayvan sahibiyile fikirlerini ve bulgularını paylaşır.
15	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.

¹ Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hceyhunmacun@kku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-5201-0943, DOI: 10.37609/akya.4029.c20246

78. Vajinal İrigasyon

Prof. Dr. Mehmet KÖSE¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, tıraş makinası, enjektör, antiseptik çözelti, irigasyon aracı, serviyet, steril serum fizyolojik, anestezi, antibiyotik pomat, vajinal spekülüm, sabun, ılık su, pamuk, atık kutuları.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde vulva ve vajinanın anatomik yapısını ¹ , reproduktif sistemin fizyolojik ve patolojik akıntılarını ² , vajinal irigasyonun endikasyon ³ ve komplikasyonlarını ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir, adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Muayene önlüğünü giyer, ellerini yıkar ve lateks eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Genel muayene	Hayvanın genel muayenesini yapar ⁷ .
8 Genital organ muayenesi	Hayvanın genital organ muayenesini ⁸ ve vajinal muayenesini gerçekleştirir ⁹ .
9	Hayvanın genel durumu ve şikayetleri hakkında değerlendirme yapar.
10	Yapılacak uygulama hakkında bilgilendirme yaparak hasta sahibinden sözlü ve yazılı onam alır.
11	Gerekirse perineal bölgenin tıraşını yapar.
12	Lateks eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve yenilerini giyer.
13 Anestezi	Gerekirse hayvana sedasyon ya da genel anestezi uygular ¹⁰ .
14	Hayvanı irigasyon için hazırlar ¹¹ .
15	Ilık steril serum fizyolojik veya antiseptiklerle irigasyon çözeltisi hazırlar ¹² ve bir enjektöre çeker (Görsel 1).

¹ Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mehmetkose1977@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-0070-8458, DOI: 10.37609/akya.4029.c20247

79. Vajinal Muayene

Doç. Dr. Abdurrahman TAKCI¹

Araçlar*	Steril ve lateks eldiven, antiseptik çözelti, alkol, vajinal spekülüm, ışık kaynağı, kayganlaştırıcı jel, pamuk, steril gazlı bez, otoskop, endoskop, lam, spatül, steril swap, biyopsi materyalleri, sedatif ilaçlar, enjektör.			
Video	1 	2 	3 	4
	5 	6 		
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Kedi ve köpeklerde üreme organlarının anatomisini ¹ , fizyolojisini ² vajinal muayenenin endikasyonlarını ³ , komplikasyonlarını ⁴ ve vajinoskopinin tanımını ⁵ bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.			
3	Hastanın anamnezini alır ⁶ .			
4	Yapılacak işlem hakkında bilgi verir, sözlü ve yazılı onam alır.			
5	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .			
6	Muayene için ellerini yıkar, kurular ve muayene eldivenlerini giyer.			
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.			
8	Hayvanın solunum sayısı, nabız ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁸ .			
9	Hayvanın vulvasını inceler ve varsa akıntılar yönünden değerlendirir ⁹ .			
10	Hastanın vulva ve çevresini klorheksidin ve alkol ile dezenfekte eder.			
a	Vajinoskopik muayene			
a1	Spekülüm ile muayene			
1	Hastayı uygun pozisyonda sabitler; köpeklerde ayakta, kedilerde lateral veya sternal pozisyonu tercih eder.			
2	Hayvanın türüne ve boyutuna uygun çapta spekülümü seçer ve kayganlaştırıcı uygular.			
3	Vulva dudaklarını nazikçe ayırarak spekülümü vajinaya dorsal yönde dikkatlice ilerletir (Görsel 1; Video 1 ve 2).			

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi, abdurrahmantakci@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0569-7957, DOI: 10.37609/akya.4029.c20248

80. Vajinal Sitolojik Değerlendirme

Prof. Dr. Murat FINDIK ¹

Araçlar*	Mikroskop, lateks eldiven, incelemesi yapılacak preparat, sedir yağı, vajinal sitoloji rapor formu, kalem, kâğıt.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Vajinanın anatomisini, vajinal mukozanın histolojik yapısını, hormonların vajinal mukoza üzerindeki etkilerini, vajinal sitolojinin tanımını, vajinal sitolojide görülen hücre tiplerini ve asidofilik-bazofilik indeks kavramlarını, vajinal sitolojinin endikasyonlarını ve dikkat edilmesi gereken durumları bilir.
2	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
3	Vajinadan uygun yöntemle alınan ve boyanan preparatları dış bakıyla ve mikroskop altında değerlendirir.
4	Preparata uzaktan bakarak ve x4 büyütme objektif kullanarak değerlendirir.
5	Baskın epitel hücre tipini x10 büyütme objektif kullanarak belirler.
6	Kornifikasyon oranını x40 büyütmede en az 100 epitel hücresi sayarak belirler.
7	x100 büyütmede hücrelerdeki detayları ve değişimleri belirler.
8	Preparat arka planını değerlendirir.
9 Sitolojik değerlendirme	Seksüel siklus evresini belirler.
a	Proöstrüs evresinin yaymadaki (<i>smear</i>) özelliklerini bilir.
b	Östrüs evresinin yaymadaki özelliklerini bilir.
c	Diöstrüs evresinin yaymadaki özelliklerini bilir.
d	Anöstrüs evresinin yaymadaki özelliklerini bilir.
10	Patolojik değişimler yönünden yaymayı değerlendirir.
11	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir, toplar.
12	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve kurular.
13	Vajinal sitoloji raporunu hazırlar.
14	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve sonuç hakkında bilgilendirir.
15	İncelenen preparatları arşivde saklar.
16	Yapılan işlemlerin kaydını yapar.

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşabilecek bir yere yerleştirir.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mfindik@omu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-1408-2548, DOI: 10.37609/akya.4029.c20249

81. Vajinanın Ampütasyonu

Doç. Dr. Tarık ŞAFAK¹

Araçlar*	Steril serviyet, steril eldiven, steril önlük, anatomik pens, portekü, makas, emilebilen dikiş materyali, atravmatik iğne, anestezi ilaçlar, idrar kateteri veya <i>Foley</i> kateteri, enjektör, antiseptik çözelti, maske, bone.			
Video	 1	 2	 3	 4
	 5	 6		
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Vajinanın ampütasyonunun endikasyon ¹ , kontrendikasyon ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.			
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .			
4	Hayvanın genel durumu ve getirilme nedeni hakkında değerlendirme yapar.			
5	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.			
6 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .			
7	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.			
8	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.			
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve ateş gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .			
10	Hayvanı ameliyata hazırlar ⁷ .			
11	Perineal bölgeyi tıraş ve dezenfekte eder.			
12	Hayvanı genel anesteziye alır ⁸ .			
13	Hayvanı sternal pozisyonunda ameliyat masasına yatırır.			
14	Ameliyata hazırlanır ⁹ .			
15	Operasyon bölgesini steril serviyet ile kapatır.			
16	İdrar sondası veya <i>Foley</i> kateterini idrar kesesine aseptik olarak yerleştirir ¹⁰ (Video 1).			
17	Gerekliyse epizyotomi yapar ¹¹ .			

¹ Kastamonu Üniversitesi Veteriner Fakültesi, tsafak@kastamonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6178-4641, DOI: 10.37609/akya.4029.c20250

82. Vajinanın Submukozal Rezeksiyonu

Dr. Öğr. Üyesi Murat Can DEMİR¹

Araçlar*	Operasyon giysileri, lateks eldiven, atık kutusu, sargı bezi, steril gazlı bez, antiseptik çözelti, enjektör, intraket, serum, kanama durdurucu ilaçlar, antibiyotik, genel anestezi, termometre, stetoskop, yumuşak doku seti, cerrahi dikiş iğneleri, cerrahi iplik.			
Video	 1	 2	 3	 4
	 5	 6	 7	
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Kedi ve köpeklerde vajinanın submukozal rezeksiyonu tanımını ¹ , endikasyonlarını ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.			
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁴ .			
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .			
5	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu gözlemler.			
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.			
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.			
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁶ .			
9	Eldivenlerini çıkarır ve ellerini yıkar.			
10	Hayvan sahibiyle fikirlerini ve bulgularını paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.			
11	Tekrar eldiven giyer.			
12	Sıvı elektrolit uygulamasına başlamak ve kan analizleri ⁷ için damar yolu açar.			
13	Perineal bölgenin tıraşını yapar (Görsel 1; Video 1).			
14	Bölgenin antiseptikle son temizliğini yapar ⁸ .			
15 Anestezi	Genel anestezi yapar ⁹ .			

¹ Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi, murat.can.demir@hotmail.com
ORCID iD: 0000-0002-3803-069X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20251

83. Vulva ve Vajina Tümörlerine Yaklaşım

Doç. Dr. Eyyüp Hakan UÇAR¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, antiseptik çözelti, sabun/ sıvı sabun, tıraş makinesi ve bıçağı, termometre, stetoskop, kan alma tüpü, steril enjektör, holder, kanül, alkol, pamuk, eppendorf tüpü, santrifüj, mikropipet, mikropipet ucu, dondurucu, cerrahi set, cerrahi dikiş malzemesi, steril gazlı bez, üriner kateter, vajinal spekülüm, pamuk uçlu svap, atık kutusu, ultrasonografi cihazı ve jeli, röntgen cihazı, %10'luk formaldehit çözeltisi, örnek kabı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde görülen vulva ve vajina tümörlerinin etiyojisini ¹ , klinik bulgularını ² , tanı ³ , sağaltım ⁴ ve prognozunu ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5 Gözlem	Hayvanın dış muayenesini yaparak genel durumunu değerlendirir ⁸ .
6	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
8 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .
9 Kan analizi	Kan örneği alarak hemogram ve tam biyokimya yönünden inceler ¹⁰ .
10 Vajinal muayene	Vajinoskop veya spekülüm kullanarak ya da vajinal tuşe uygulaması yaparak bölgedeki kitlenin yapısı, yaygınlığı ve bağlantısı hakkında bilgi edinir.
11	Varsa vajinal akıntılarını değerlendirir ¹¹ .
12 Vajinal sitoloji	Vajinal smear (yayma) örneği alır ve sitolojik olarak değerlendirir ¹² .
13	Gerekirse görüntüleme öncesi lavman uygulaması yapar ¹³ .
14 Ultrasonografi	Ultrasonografi ile genital ve abdominal organları muayene eder. Kısırlaştırılmış ise abdomeni kalıntı ya da kitle yönünden değerlendirir ¹⁴ .
15 Radyografi	Toraks ve abdomenin iki yönlü radyografisini alır ve metastaz açısından değerlendirme yapar ¹⁵ .
16	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hakan.ucar@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8988-3158, DOI: 10.37609/akya.4029.c20252

84. Vücut Sıcaklığı Ölçme ve Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak ELİFOĞLU¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, pamuk, antiseptik çözelti, dijital termometre.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde vücut sıcaklığı ölçümü yapılacak bölgeleri ¹ , vücut sıcaklığı değişimlerine etki eden faktörleri ² , türler göre vücut sıcaklığı referans değerlerini ³ ve vücut sıcaklığı değişimlerinin isimlendirmelerini ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁶ .
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini okutur ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın genel durumu ve getirilme sebebi hakkında değerlendirme yapar.
8	Kullanacağı dijital termometreyi koruyucu plastik kutusundan çıkarır (Görsel 1).
9	Dijital termometrenin temizliğini yapar ⁷ (Görsel 1; Video 1).
10	Kuyruğu kaldırır ve perineal bölgeyi kontrol eder.
11	Termometrenin uç kısmını rektum duvarına temas edecek şekilde rektuma yerleştirir ⁸ (Görsel 2; Video 2).
12	Termometreyi sinyal sesi işitilinceye kadar rektumda bekletir ve sesi duyunca çıkarır.
13	Dijital termometre ekranındaki değeri okur, ölçüm yeri ve zamanı ile ölçüm değerini kaydeder ⁹ .
14	Vücut sıcaklığını değerlendirir ¹⁰ .
15	Termometreyi antiseptik çözelti ve pamuk yardımı ile temizler.
16	Eldivenlerini çıkarır, biyogüvenlik kurallarına uygun şekilde atık kutusuna atar.
17	Ellerini yıkar ve kurular.
18	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır ¹¹ .
19	Ortamı temizletir.
20	Hayvan sahibini yapılan işlemler ve bundan sonra yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir.
21	Hastaya yapılan işlemlerin kaydını yapar.

¹ Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi, tbelifoglu@kku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-2302-6321, DOI: 10.37609/akya.4029.c20253

85. X (Sultan) Dikişı Atma

Doç. Dr. Gamze EVKURAN DAL ¹

Araçlar*	Operasyon bonesi, medikal maske, steril cerrahi önlüğü, steril cerrahi eldiven, portekü, doku penssi, cerrahi dikiş ipli, cerrahi dikiş iğnesi, makas, povidon iyot çözeltisi, steril serviyet, steril gazlı bez.
Video	 1 2
Basamak numarası	Basamaklar
1	X (Sultan) dikişi yöntemini ¹ , endikasyon ² , avantaj ³ , dezavantaj ⁴ ve komplikasyonlarını ⁵ bilir.
2	Operatif girişim öncesi ve sırasındaki süreçleri ⁶ bilir ve uygular.
3	Yapılan operasyonun X dikişine kadar olan işlemlerini tamamlar.
4	Cerrahi dikiş iğnesini, basit ayrı dikişteki gibi ilk önce yara hattının bir kenarından dıştan içe geçirir ve karşı tarafında içten dışa çıkarır (Görsel 1; Video 1 ve 2).
5	Cerrahi düğüm atmaksızın dikiş iğnesini karşı tarafta ilk dikişe paralel olarak yeniden dıştan içe geçirir ve karşı yara dudağında içten dışa çıkarır.
6	Cerrahi düğüm atarak dikiş X şeklinde tamamlar.
7	Cerrahi dikiş ipliği uçlarını uygun uzunlukta bırakarak makas ile keser.
8	Ensizyon hattını kapatacak sayıda X (Sultan) dikişini atar.
9	Ameliyatın bir sonraki kısmına geçer ⁷ .

* Kullanılacak malzemeleri kontrol eder ve kolay ulaşılabilecek bir yere yerleştirir. Steril operasyon aletleri (portekü, makas, serviyet penssi vb.), cerrahi dikiş ipliği (emilebilen/emilemeyen USP 3/0, 2/0, 0 veya 1). Tüm ekipmanların kullanım öncesi temizlik, dezenfeksiyon, sterilizasyon işlemlerini, tek kullanımlık malzemelerin ambalaj bütünlüğünü ve son kullanım tarihlerini kontrol eder.

¹ X (Sultan) dikişi, iki doku kenarını birleştirirken dikiş materyalinin çapraz şekilde ilerletildiği, dikişin doku üzerinde çarpı şeklinde görüldüğü bir teknik olup çoğunlukla kas tabakaları, derin fasya katmanları ve geniş yara dudakları gibi bölgelerin birleştirilmesinde kullanılır.

² **Endikasyonları:** Basit dikişin yetersiz kalabileceği geniş ve/veya gerginliğin fazla olduğu yara dudaklarının bir araya getirilmesi, kanama eğilimli dokularda hemostazın sağlanması amacıyla uygulanır.

³ **Avantajları:** Dayanıklılığı güçlüdür, dikiş hattı üzerindeki gerilimi daha geniş alana dağıtabilir. Yara dudaklarının eversiyon riskini azaltarak düzgün kaynama sağlar. Ayrıca dokuya uyguladığı basınç ile kılcıl damar sızıntılarını engeller.

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi, gamzevkrn@iuc.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9996-3290, DOI: 10.37609/akya.4029.c20254

86. Yalancı Gebeliğe Yaklaşım

Prof. Dr. Halis ÖCAL¹

Araçlar*	Lateks eldiven, maske, bone, ultrasonografi cihazı ve jeli, termometre, stetoskop, <i>Elizabeth</i> yakalı/boyun yastığı, antiprolaktin, antiemetik ve trankilizan ilaçlar.		
Video			
Basamak numarası	Basamaklar		
1	Yalancı gebeliğin görülme zamanı ve patofizyolojisi ¹ , klinik belirtileri ² , tanı ve ayırıcı tanı ³ , olası komplikasyonları ⁴ ve prognozunu ⁵ bilir.		
2	Hasta sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.		
3 Anamnez	Hayvanın anamnez bilgilerini alır ⁶ .		
4	Hayvan sahibinden yapılacaklar konusunda sözlü onam alır.		
5 Zapturapt	Hastanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .		
6	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.		
7	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır, varsa "Hayvan Bilgi Sistemi" (HBS) kayıtlarını kontrol eder.		
8 Gözlem	Meme inspeksiyon ve muayenesini yapar ⁸ .		
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .		
10 Ultrason muayenesi	Gebelik ve piyometra yönünden değerlendirir ¹⁰ .		
11 Tanı	Tanıyı kesinleştirir, olgunun prognozu ve sağaltım uygulamaları hakkında hayvan sahibini bilgilendirir.		
12 Sağaltım	Sağaltım için sahibinden sözlü ve yazılı onam alır. Klinik bulguların derecesine göre sağaltımda aşağıdaki işlemleri uygular.		
a	Hafif olgularda hayvan sahibine önerilerde bulunur¹¹.		
b	Şiddetli olgularda antiprolaktin ilaçlar kullanır¹².		
b1	İlaçların yan etkisi olan kusmaya karşı önlemler alır¹³.		
b2	Homeopatik ve fitoterapotik ajanlar da kullanabileceğini bilir¹⁴.		
c	Sinirsel belirtilerle seyreden olgularda trankilizan uygular¹⁵.		
13	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.		
14	Hayvan sahibini sağaltım süresince ve sonrasında yapılması gerekenler hakkında bilgilendirir ¹⁶ .		
15	Hastaya yapılan işlemleri kaydeder.		

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi, hocal@firat.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-9885-6303, DOI: 10.37609/akya.4029.c20255

87. Yaşlı Hayvanlarda Jinekolojik Tarama Programı

Prof. Dr. Güneş ERDOĞAN¹

Araçlar*	Muayene önlüğü, lateks eldiven, atık kutusu, ultrason jeli, antiseptik çözelti, sabun-sıvı sabun, tıraş makinesi/bıçağı, termometre, stetoskop, kan alma tüpü, steril enjektör, holder, kanül, alkol, pamuk, eppendorf tüpü, santrifüj, mikropipet, mikropipet ucu, dondurucu, atık kutusu, ultrason cihazı, röntgen cihazı.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Kedi ve köpeklerde yaşlanmaya bağlı görülen davranış değişimlerini ¹ , idrar kaçırma sorununu ² ve başlıca jinekolojik sorunları ³ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hastanın ve sahibinin ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini ⁴ alır. Davranış değişimi ve idrar kaçırma şikayeti varsa kaydeder.
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁵ .
5	Ellerini yıkar, eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7 Gözlem	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu değerlendirir ⁶ .
8	Hayvan sahibiyile fikirlerini paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
	Genel muayene
9	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁷ .
	İdrar kaçırma sorunu
10	Ayırıcı tanı amaçlı radyoloji ve ultrasonografi yapar ⁸ .
11	Gerekirse idrar ve kan örneği alarak üriner hastalıklar yönünden değerlendirir ⁹ .
12	Sorunun östrojen eksikliğine bağlı olduğundan emin olduktan sonra uygun medikal ve cerrahi sağaltım seçeneğini belirler ¹⁰ .
	Perine muayenesi
13	Perineal bölgenin inspeksiyonunu yapar ¹¹ .
14	Perineal bölgenin palpasyonunu ¹² , kitle varlığında ultrasonografik muayenesini yapar ¹³ .
15	Eldivenlerini değiştirir.

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi, gerdogan@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9807-810X, DOI: 10.37609/akya.4029.c20256

88. Yatay ve Dikey U (Mattress) Dikişi Atma

Prof. Dr. Armağan ÇOLAK ¹

Araçlar*	Ameliyat önlüğü, maske, bone, emilebilen veya emilemeyen dikiş materyali, cerrahi dikiş iğnesi, dişli pens, portekü, makas, steril eldiven, povidon iyot çözeltisi, alkol, steril serviyet, steril gazlı bez.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Yatay ve dikey U (Mattress) dikişlerinin hangi amaçla uygulanacağını ¹ , avantajlarını ² ve komplikasyonlarını ³ bilir.
2	Yapılan operasyona ilişkin basamakları tamamlar ⁴ , yatay veya dikey U dikişine geçer.
3	Dikiş iğnesini 2/3'lük bölümü tutulacak şekilde porteküye yerleştirir.
4	Yara kenarını dişli pens yardımı ile tutar.
a	Yatay U dikişi (Video 1 ve 2)
a1	İğneyi ensizyon hattının 6-8 mm uzağından deriye batırır ve karşı tarafta 6-8 mm uzaklıkta dışarıya çıkartır.
a2	Daha sonra çıkış noktasına paralel olarak ensizyon hattının 6-8 mm uzağından deriye batırır ve karşı tarafta 6-8 mm uzaklıkta başladığı taraftan dışarıya çıkartır.
a3	Elde edilen iplik uçlarını yaranın tek tarafında kalacak şekilde düğümler ⁵ (Görsel 1).
b	Dikey U dikişi (Video 3)
b1	İğneyi bir taraftaki ensizyon hattından 8-10 mm uzakta deriye batırır ve karşı tarafta aynı uzaklıktan dışarıya çıkartır.
b2	Daha sonra iğneyi 180° ters yönde döndürür ve ensizyon hattından 4 mm uzakta çıkış noktasına paralel olarak deriye batırıp karşı tarafta ensizyon hattından 4 mm uzaklıkta dışarı çıkartır.
b3	Dikiş ipliğinin uçlarını iğnenin ilk girdiği tarafta yer alacak şekilde düğümler (Görsel 2).
5	İplik uçlarını uygun uzunlukta (1-1,5 cm) bırakarak makas ile keser.
6	Ensizyon hattını kapatmaya yeterli sayıda dikiş atar.
7	Ensizyon hattını açıklık yönünden kontrol eder.
8	Ameliyatın bir sonraki kısmına geçer.
9	Bandaj, yakalık vb. dikişleri koruma önlemleri alır.

¹ Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, fgacolak@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0002-8314-6886, DOI: 10.37609/akya.4029.c20257

89. Yavru ve Yavru Zarlarının Retensiyonu

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali KARADAĞ¹

Araçlar*	Vajinoskopi seti, uzun pens/forseps, lateks eldiven, antiseptik çözelti, böbrek küveti, kayganlaştırıcı, pamuk, gazlı bez, damar içi kateterler ve kanül, plaster veya tıbbi bant, enjektör, serum, serum seti, termometre, serum ve plazma tüpleri, hasta başı monitörü, atık kutusu, ultrasonografi cihazı, röntgen cihazı, yumuşak doku operasyon seti, cerrahi dikiş materyali, ısıtma pedleri, infüzyon pompası, hemostatikler, oksitosin, kalsiyum glikonat, kristaloitler, geniş spektrumlu antibiyotik, PGF _{2α} , NSAID, kanama durdurucu ilaçlar, antiemetik, sedatif ilaçlar, anestezi ilaçlar, aspiratör, oksijen tüpü, ısıtıcı/inkübatör, yenidoğan resüsitasyon gereçleri.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Yavru ve yavru zarı retensiyonunu ¹ , klinik önemini ² , sınıflandırılmasını ³ , etiyojisini ⁴ , tanısını ⁵ ve komplikasyonlarını ⁶ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hastanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁷ .
4 Zapturapt	Hayvanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁸ .
5	Ellerini yıkar, muayene kıyafeti ve eldivenlerini giyer.
6	Dijital okuyucu ile hastanın mikroçipini araştırır ve varsa Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı bilgilerine ulaşır.
7	Hayvanın dış muayenesini yapar ve genel durumunu değerlendirir.
8	Hayvan sahibiyle fikirlerini paylaşır, yapılacaklar konusunda sözlü ve yazılı onam alır.
9 Vital bulgular	Hayvanın nabız, solunum sayısı ve vücut sıcaklığı gibi vital bulgularını değerlendirir ⁹ .
10	Akıntıyı kontrol eder ¹⁰ .
11	Abdominal palpasyonla ağrı duyarlılığını, uterusun simetrisi ve dolgunluğunu kontrol eder.
12	Meme bezlerini muayene eder ¹¹ .
13	Vajinal muayene ve/veya vajinoskopi yapar ¹² .
14	Vajinal sürüntü alarak değerlendirir ¹³ .
15 Ultrasonografik muayene	Ultrasonografik muayene yapar ¹⁴ .
16	Gerekirse radyografik muayene yapar ¹⁵ .
17	Damar yolunu açar ¹⁶ .

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner Fakültesi, m.ali.krdg@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1791-9588, DOI: 10.37609/akya.4029.c20258

90. Yenidoğan Bakımı

Dr. Öğr. Üyesi Afşin KÖKER ¹

Araçlar*	Steril eldiven, steril gazlı bez, ılık su, antiseptik çözelti, dijital termometre, yeni doğan stetoskobu, makas, mukus aspiratörü, infrared lamba veya ısıtıcı ped, dijital hassas terazi, süt ikamesi tozu, mama şırıngası, biberon veya mide sondası, kayıt defteri, havlu, atık kutusu, temiz havlu, pamuk, kaynatılmış soğutulmuş su, inkübatör.
Video	 1
Basamak numarası	Basamaklar
1	Yenidoğan bakımının endikasyon ¹ , komplikasyon ² , dikkat edilmesi gerekenleri ³ ve doğum şekline göre yenidoğanları değerlendirmeyi ⁴ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁵ .
4	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
5	Yenidoğanın vital parametrelerini kontrol eder ve gerekiyorsa müdahale eder ⁶ (Görsel 1).
6	Yavruların her birini havlu ile nazıkçe alır ve vücut sıcaklığını kontrol eder ⁷ (Görsel 2).
7	Her yavrunun burun ve ağız boşluğunu temizleyerek solunum yollarını açar ⁸ (Görsel 3).
8	Solunumu ve hızını kontrol eder ⁹ .
9	Mukozaların rengini kontrol eder.
10	Göbek kordonunu 1-2 cm mesafeden keser ve povidon iyot ile dezenfekte eder. Kanama varsa steril kompres uygular (Görsel 4).
11	Yavruların cinsiyetlerini ve görünür anomali olup olmadığını kayıt altına alır (Görsel 5).
12	Her yavrunun canlı ağırlığını dijital teraziyle ölçer ve kaydeder ¹⁰ (Görsel 6).
13	Yavruların her birinin emme refleksini kontrol eder (Görsel 7).
14	Annesiz ya da reddedilmiş yavruları yenidoğan inkübatörü/yoğun bakım kabineye alır ve 2-3 saatte bir beslenmelerini sağlar ¹¹ (Görsel 8).
15	Gaita ve idrar çıkışı için genital bölgeyi hafif masajla uyarır ¹² (Görsel 9; Video 1).

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, afsinkoker@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6580-1309, DOI: 10.37609/akya.4029.c20259

91. Yenidoğan Besleme

Doç. Dr. İbrahim Mert POLAT¹

Araçlar*	Ölçekli ve küçük uçlu yeni doğan biberonu, orogastrik beslenme sondası, silikon veya lateks uçlu steril enjektör, yenidoğan tartısı, termometre, lateks eldiven, stetoskop, ısıtıcı veya sıcak su banyosu, süt ikame maması.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Besleme sırasında dikkat edilecek kuralları ¹ , yenidoğanların beslenme ihtiyaçlarını ² , ikame mamaların ne zaman ve kadar süre ile kullanılması gerektiğini ³ , kolostrum yönetimini ⁴ ve beslemede yapılan hataları ⁵ bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hayvan sahibinin ismini öğrenir ve adıyla hitap eder.
3 Anamnez	Hayvanın anamnezini alır ⁶ .
4	Yenidoğanın güvenli bir şekilde tutulmasını sağlar ⁷ .
5	Ellerini yıkar, uygun kıyafetini ve eldivenlerini giyer.
6	Yenidoğanların bireysel takibi için ayırt edici kimlik bantları/farklı renkli tasmalar takar (Görsel 1).
7	Yenidoğanın dış muayenesi ve genel durumu hakkında değerlendirme yapar ⁸ .
8	Kullanılacak ekipmanları ve süt ikame mamasını hazırlar ⁹ .
9	Yenidoğanı avuç içinde ya da düz bir zemin üzerinde sabit tutar (Görsel 2).
a	Biberonla besleme
a1	Mamayı hazırlar ve biberonun delik çapını kontrol eder ¹⁰ .
a2	Anne sütü sıcaklığına yakın olacak şekilde mamanın sıcaklığını ayarlar (36-38 °C).
a3	Yavruyu sternal pozisyonda, başı hafif yukarıda olacak şekilde tutar ¹¹ .
a4	Emziği ağzının köşesinden nazikçe yerleştirir.
a5	Yavru aktif olarak emmeye başlarsa beslemeye devam eder.
a6	Beslemeyi sakince, yaklaşık 1 mL/sn.'den yavaş olacak şekilde yapar.
a7	Besleme sonrası perineal bölgeyi ılık nemli pamukla silerek idrar ve dışkılama refleksini uyarır.
b	Orogastrik besleme
b1	Sonda uzunluğunu hesaplamak amacıyla yenidoğanın philtrum'undan son kostaya kadarki mesafeyi ölçer (Görsel 3).
b2	Yavruyu başı dik ve doğal pozisyonda tutar.
b3	Sondayı ağızdan yavaşça ilerletir, trakeaya girmemesine özen gösterir ¹² .

¹ Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi, mpolat@kku.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-4029-1247, DOI: 10.37609/akya.4029.c20260

92. Yenidoğanda Yaşam Gücünün Değerlendirilmesi ve APGAR Puanlaması

Prof. Dr. Duygu KAYA ¹

Araçlar*	Lateks eldiven, havlu, ısıtmalı muayene masası, yenidoğana uygun stetoskop, termometre, nabız oksimetresi, EKG, <i>Doppler</i> ultrasonografi cihazı, glikometre, kan gazı ölçüm cihazı, dijital hassas terazi, yenidoğan klinik takip formu, APGAR puanlama formu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Yenidoğanda APGAR puanlama sistemini ve değerlendirme kriterlerini ¹ , önemini ² ve etkileyen faktörleri ³ bilir.
2	Anamnez doğrultusunda risk faktörlerini değerlendirir ⁴ .
3	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
4	İlk muayeneyi yapar ve yenidoğanın canlılığını değerlendirir.
5	Hava yolu açıklığı ve anomali varlığı yönünden yenidoğanı hızlıca kontrol eder.
6	Ağız ve burun boşluğunda sekresyon ve fetal membran kalıntısı olup olmadığını kontrol eder.
7	Doğumu izleyen ilk 1-5 dk. içerisinde, kas tonusu, refleks yanıtları, mukoza rengi, kalp hızı ve solunumu değerlendirir.
8	Yenidoğanın vücut sıcaklığını ölçer ⁵ .
9	Hipotermi, bradikardi, apne veya siyanoz varlığında acil müdahale protokolü uygular ⁶ .
10 APGAR puanlaması	Yenidoğanın APGAR değerlendirmesini yapar.
11	Doğumu takiben ilk 5 dk. içinde APGAR değerlendirmesi yapar, klinik gereklilik halinde 10, 15 ve 60. dakikalarda tekrarlar ⁷ .
12	Puan 0-3 ise acil resüsitasyon (hayata döndürme işlemi) uygular ⁸ .
13	Puan 4-6 ise destekleyici bakım ve klinik takip yapar ⁹ .
14	Puan 7-10 ise rutin bakım ve klinik takip yapar ¹⁰ .
15	Ciddi konjenital anomali varlığında ¹¹ veya resüsitasyona yanıt alınamadığında ¹² müdahaleyi sonlandırır.
16	Atıkları biyogüvenlik kurallarına uygun atık kutusuna atar.
17	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar, ellerini yıkar ve kurular.
18	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.
19	Ortamı temizletir.

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Veteriner Fakültesi, dygkaya@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9052-5924, DOI: 10.37609/akya.4029.c20261

93. Yenidoğanı Hayata Döndürme

Prof. Dr. Hande GÜRLER¹

Araçlar*	Yenidoğan stetoskobu, termometre, glikometre, nabız oksimetresi, terazi, ısıtmalı yüzeyli muayene tablası, havlu, kanül, kateter, enjektör, mikro tüp, puar, eldiven, hemostatik pens, yeni doğan klinik değerlendirme formu, oksijen tüpü, minyatür maske, endotrakeal tüp, kuvöz, naloksan, epinefrin, antiseptik, dekstroz, izotonik çözelti, antibiyotik, klorheksidin, pamuk, atık kutusu.
Video	
Basamak numarası	Basamaklar
1	Yenidoğanın hayata döndürülmesinin endikasyonlarını ¹ , doğum sırasında yavrunun değerlendirmesini ² , prematüre doğan ³ ve ölüm riski olan yavrulara ⁴ yaklaşımı bilir.
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, hasta sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.
3	Anamnez alır ⁵ .
4	Hasta sahibine yapılacak muayene hakkında kısa bir bilgi verir, yapılacaklar konusunda onam alır.
5	Ellerini yıkar ve eldivenlerini giyer.
6	Yenidoğanı hipotermiyi engellemek için sıcak havlu içine alır ⁶ (Görsel 1).
7	Yenidoğanın solunum yollarını temizler ⁷ (Görsel 2; Video 1).
8	Gerekliyse solunum uyarıcı ilaçlar uygular ⁸ .
9	Yenidoğanın vücudunu ovalayarak kurular (Görsel 1; Video 2-4).
10	Yenidoğanın vücut sıcaklığını kontrol eder (Görsel 3).
11	Yavrunun solunumunu sayar.
12	Yavrunun kalbini dinler ⁹ (Görsel 4).
13	Yenidoğan üçlüsü ¹⁰ söz konusu ise girişimde bulunur.
14	Genel fiziksel muayenesini yapar ¹¹ , refleksleri ¹² değerlendirir.
15	Tüm girişimlerden sonra APGAR puanlaması yapar ¹³ .
16	Göbek kordonunun bakımını yapar ¹⁴ (Görsel 5).
17	Yavruyu kuvöze alır (Görsel 6).
18	Eldivenlerini çıkarır, uygun atık kutusuna atar ve ellerini yıkar.
19	Kullanılan alet ve malzemeleri temizletir ve toplatır.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, handeulusoy@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7239-5388, DOI: 10.37609/akya.4029.c20262

94. Zapturapta Alma

Doç. Dr. Ayşe Merve KÖSE¹

Araçlar*	Lateks eldiven, sarı bezi, farklı ölçülerde ağızlık (maske), tasma, köpek yakalama aleti, kedi eldiveni, yapışkan bant, Elizabeth yakalığı, enjeksiyon kafesi, havlu, sedatif ilaç, dezenfektan.			
Video				
				
				
				
Basamak numarası	Basamaklar			
1	Köpek ve kedilerde zapturapta almanın endikasyonlarını ¹ , kontrendikasyonlarını ² , komplikasyonlarını ³ ve davranış ipuçlarını ⁴ bilir.			
2	Hayvan sahibini karşılar, kendini tanıtır, sahibinin ve hayvanın ismini öğrenir ve adlarıyla hitap eder.			
3 Anamnez	Hayvanın anamnez bilgilerini alır ⁵ .			
4	Muayene önlüğünü giyer ve eldivenlerini takar.			
5	Güvenlik önlemlerini alır ⁶ .			
6 Zapturapt	Uygulanacak muayene/işlem/operasyon için uygun zapturapt yöntemine karar verir.			
a	Sözlü kısıtlama⁷			
a1	Hayvana adıyla hitap eder.			
a2	Hayvana şefkatle, kendisini görebileceği şekilde yaklaşır.			
a3	Keskin ve net bir ses tonuyla 'bekle', 'kal' veya 'hayır' komutlarını verir.			
a4	Gerekirse diğer zapturapt yöntemlerine başvurur.			
b	Köpeği ağızlık kullanarak zapturapta alma			
b1	Köpeğe uygun boyutta ağızlık takar (Görsel 1; Video 1 ve 2).			

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, aysemervekose@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-1863-5955, DOI: 10.37609/akya.4029.c20264

- Arlt, S. (2018). Canine ovulation timing: A survey on methodology and an assessment on reliability of vaginal cytology. *Reproduction in Domestic Animals*, 53(Suppl. 2), 53–62.
- Arlt, S. P. (2020). The bitch around parturition. *Theriogenology*, 150, 452–457.
- Aspinall, V. (2019). Measuring Clinical Parameters. In *Clinical Procedures in Veterinary Nursing* (pp. 76–115). Elsevier Health Sciences.
- Bednarski, R. M. (2015). Dogs and cats. In K. A. Grimm, L. A. Lamont, W. J. Tranquilli, S. A. Greene, & S. A. Robertson (Eds.), *Veterinary Anesthesia and Analgesia* (5th ed., pp. 819–826). Wiley-Blackwell.
- Borikappakul, P., Chaivoravitsakul, N., Penchome, R., & Ponglowhapan, S. (2021). Clinical evaluation of the accuracy of foetal radiographic findings in parturition date prediction of small-size dogs. *Thai Journal of Veterinary Medicine*, 51, 85–89.
- Boyle, J. E. (2016). Injection techniques. In J. E. Boyle (Ed.), *Crow & Walshaw's manual of clinical procedures in dogs, cats, rabbits & rodents* (pp. 31–42). Wiley-Blackwell.
- Butt, E., Ashraf, I., Veitch, D., & Wernham, A. (2021). Dermatological surgery: An update on suture materials and techniques. Part 2. *Clinical and Experimental Dermatology*, 46(8), 1411–1419.
- Kalkan, C., & Alaçam, E. (2015). Jinekolojik Operasyonlar. In E. Alaçam (Ed.), *Evcil Hayvanlarda Doğum ve İnfertilite* (8. bs.). Medisan, Ankara.
- Kalkan, C., Yakıncı, C. (2024). *Veteriner Hekimliği Terimleri Karşılıklar Kılavuzu*. Akademisyen Yayınevi, Ankara.
- Campino, A., Sordo, B., Pascual, P., Arranz, C., Santesteban, E., Unceta, M., & Lopez-de-Heredia, I. (2018). Intravenous medicine preparation technique training programme for nurses in clinical areas. *European Journal of Hospital Pharmacy*, 25(6), 298–300.
- Camus, M. S., Allison, R. W., & Miller, D. (2020). Female Reproductive Tract. In A. C. Valenciano & R. L. Cowell (Eds.), *Cowell and Tyler's diagnostic cytology and hematology of the dog and cat* (5th ed., pp. 423–437). Elsevier.
- Cecere, J. T. (2021). Vaginitis. In L. P. Tilley, F. W. K. Smith Jr., M. M. Sleeper, & B. M. Brainard (Eds.), *Blackwell's Five-Minute Veterinary Consult: Canine and Feline* (7th ed., pp. 1397–1398). Wiley-Blackwell.
- Chastant, S., & Mila, H. (2019). Passive immune transfer in puppies. *Animal Reproduction Science*, 207, 162–170.
- Christensen, B. W. (Ed.). (2023). *Small Animal Theriogenology* (Vol. 53, Issue 5). Elsevier.
- Concannon, P. W., Castracane, V. D., Temple, M., & Montanez, A. (2018). Endocrine control of ovarian function in dogs and other carnivores. *Animal Reproduction*, 6(1), 172–193.
- Costa, R. dos S., Gomes Junior, D. C., Santos, A. da T. Q., Neto, J. M. da C., dos Santos, L. O., Schaffer, D. P. H., Neto, E. de A. C., & Maciel, M. de A. P. C. (2017). Inguinal gravid hysterocele in feline. *Acta Scientiae Veterinariae*, 45, 4.
- Csoltova, E., Martineau, M., Boissy, A., & Gilbert, C. (2017). Behavioral and physiological reactions in dogs to a veterinary examination: Owner–dog interactions improve canine well-being. *Physiology & Behavior*, 177, 270–281.
- Danış, E. M., & Yaşar, A. (2023). Klinisyen veteriner hekimliğinde iletişim becerileri ve özel süreçler. In *Veteriner hekimlik bilimlerinde güncel tartışmalar 2* (pp. 51–62). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Davidson, A., & Cain, J. (2023). Canine pregnancy, eutocia, and dystocia. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 53, 1099–1121.
- Dolf, G., Gaillard, C., Russenberger, J., Moseley, L., & Schelling, C. (2018). Factors contributing to the decision to perform a cesarean section in Labrador retrievers. *BMC Veterinary Research*, 14, 1–9.

- Dongaonkar, K. R., Gulavane, S. U., Chariar, V. M., & Shelar, K. R. (2019). Laparoscopic ovariectomy in dogs in late gestation. *BMC Veterinary Research*, 15(1), 19.
- Doom, M., & De Rooster, H. (2016). Peritonitis. In B. Tobias & S. Johnston (Eds.), *Complications in Small Animal Surgery* (pp. 20–27). Wiley-Blackwell.
- Emirođlu, S. B., & Sakin, F. (2022). Gebelikte ila kullanımı ve teratojenite. *Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği Bülteni*, 13(2), 90–98.
- Erdoğan, G., Yaygingöl, R., Uar, E. H., řen, Z. B., et al. (2015). A giant non-functioning granulosa cell tumor in a dog. *Animal Health Production and Hygiene*, 4(2), 408–410.
- Erdoğan, G. (2018). Veteriner jinekolojide Doppler ultrasonografi kullanım alanları. *Türkiye Klinikleri Veterinary Sciences Obstetrics and Gynecology Special Topics*, 4(1), 43–49.
- Erdoğan, G., & Yaygingöl, R. (2020). Clinical features and surgical outcomes of suture granulomas following ovariohysterectomy in two dogs. *Animal Health Production and Hygiene*, 9(1), 703–706.
- Erdoğan, G. (2022). The gynecological controls in the elderly female dogs. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 73(1), 3583–3588.
- Eshagh, K., Sklar, L. R., Pourang, A., Armstrong, A. W., Dhaliwal, H., & Eisen, D. B. (2022). Interrupted subcuticular suture spacing during linear wound closures and the effect on wound cosmesis: A randomized evaluator-blinded split-wound comparative effectiveness trial. *British Journal of Dermatology*, 187(3), 318–323.
- Feldman, E. C., Nelson, R. W., Reusch, C. E., & Scott-Moncrieff, J. C. R. (2015). *Canine and Feline Endocrinology* (4th ed.). Elsevier.
- Feliciano, M. A. R., Uscategui, R. A. R., Maronezi, M. C., Rodrigues Simões, A. P., Silva, P., Gasser, B., et al. (2017). Ultrasonography methods for predicting malignancy in canine mammary tumors. *PLOS ONE*, 12, e0178143.
- Feng, J., Jiang, X., & Zhi, Z. (2021). Subcuticular sutures versus staples for skin closure in patients undergoing abdominal surgery: A meta-analysis of randomized controlled trials. *PLOS ONE*, 16(5), e0251022.
- Fossum, T. W. (2019). *Small Animal Surgery* (5th ed.). Elsevier.
- Freitas, L. A., Mota, G. L., Silva, H. V., Carvalho, C. F., & Silva, L. D. (2016). Can maternal-fetal hemodynamics influence prenatal development in dogs? *Animal Reproduction Science*, 172, 83–93.
- Gaber, M., & Abdel-Wahed, R. (2015). Suture coding: A novel educational guide for suture patterns. *Journal of Surgical Education*, 72(5), 995–1004.
- Georiche-Pesch, S. (2022). Termination of Pregnancy. In A. K. Johnson & M. A. Kutzler (Eds.), *Feline Reproduction*. CABI.
- Górka, A., Ochota, M., & Nizański, W. (2025). Ultrasound biometry for estimating delivery dates in small and medium breed cats. *Theriogenology*, 232, 56–69.
- Graubner, F. R., Boos, A., Aslan, S., Küçükaslan, I., & Kowalewski, M. P. (2018). Uterine and placental distribution of selected extracellular matrix components in the dog. *Reproduction*, 155(5), 403–421.
- Greer, M. L. (2015). Puppy vaginitis. In *Canine Reproduction and Neonatology: A Practical Guide for Veterinarians, Veterinary Staff, and Breeders* (p. 268). Teton NewMedia.
- Grubb, T., Sager, J., Gaynor, J. S., Montgomery, E., Parker, J. A., Shafford, H., & Tearney, C. (2020). Anesthesia and monitoring guidelines for dogs and cats. *Journal of the American Animal Hospital Association*, 56.
- Grundy, S. A. (2018). Metritis and Mastitis. In K. J. Drobatz, K. Hopper, E. Rozanski, & D. C. Silverstein (Eds.), *Textbook of Small Animal Emergency Medicine* (pp. 791–794). Wiley.
- Gül, Y. (2022). Klinik Muayeneler. In *Veteriner İç Hastalıklarında Klinik Muayene ve Tanı Yöntemleri* (pp. 81–416). Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri.
- Gülbenat, Ö., Kayapınar, S. D., Çeribaşı, S., Kızıl, M., & Han, M. C. (2022). Deri yaralarında çeşitli dikiş materyallerinin yara iyileşmesi üzerine etkilerinin karşılaştırıl-

- ması. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi, 36(2).
- Gültekin, E. (2016). Etik aıdan doğru hekim-hasta iletişimi nasıl olmalıdır? Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, 24(3), 111–115.
- Gürbulak, K., Canoğlu, E., Abay, M., & Bekyürek, T. (2015). Kedilerde istenmeyen gebeliklerin sonlandırılması. Türkiye Klinikleri Veterinary Sciences Obstetrics and Gynecology Special Topics, 1(3), 14–18.
- Gyan Singh, G. S., Ravi Dutt, R. D., Sandeep Kumar, S. K., Sonu Kumari, S. K., & Chandolia, R. K. (2019). Gynaecological problems in she dogs. Haryana Veterinarian, 58, 8–15.
- Hamaide, A. (2016). Ovariectomy and ovari hysterectomy. In B. Tobias & S. Johnston (Eds.), Complications in small animal surgery (pp. 505–516). Wiley-Blackwell.
- He, W., Connolly, E. D., & Wu, G. (2024). Characteristics of the digestive tract of dogs and cats. In Nutrition and metabolism of dogs and cats (pp. 15–38). Springer.
- Hoad, G. J. (2018). Spaying bitches: Why, when, how? The Veterinary Nurse, 9(8), 418–421.
- Hollinshead, F., & Krekeler, N. (2016). Pyometra in the queen. Journal of Feline Medicine and Surgery, 18, 21–33.
- Itoh, T., Kojimoto, A., Uchida, K., Chambers, J., & Shii, H. (2021). Long-term treatment results for ovarian tumors with malignant effusion in seven dogs. Journal of the American Animal Hospital Association, 57(3), 106–113.
- Johnson, A. K. (2022). Disorders of the caudal reproductive tract. In Feline reproduction (pp. 140–142). CABI.
- Kalkan, C., Fındık, M., Rişvanlı, A., Erdoğan, G., Kaya, D., & Acar, D. B. (Eds.). (2025). Çiftlik Hayvanlarında Doğum Ve Jinekolojide 100 Temel Uygulama Rehberi. Akademisyen Yayınevi. Ankara.
- Kalkan, C., & Yakıncı, C. (2024). Veteriner Hekimliği Terimleri Karşılıklar Kılavuzu. Akademisyen Yayınevi.
- Karakaya Bilen, E., & Ünver, A. (2022). Kedi ve köpeklerde vulva ve vulva patolojileri ile ilgili operasyonlar. In T. Tekeli (Ed.), Kedi ve köpeklerde jinekolojik ve obstetrik operasyonlar (pp. 39–44). Türkiye Klinikleri.
- Kaszak, I., Ruszczak, A., Kanafa, S., Piłaszewicz, O. W., Sacharczuk, M., & Jurka, P. (2018). New insights of canine mastitis: A review. Animal Science Papers and Reports, 36(1), 33–44.
- Kaya, F., Bozkurt, G., Özcan, C., Cortu, A., & Yıldız, B. N. K. (2023). Could the different estrus periods significantly affect body temperature on clinical examination in bitches? Journal of Thermal Biology, 114, 103547.
- Kaymaz, M., Fındık, M., Rişvanlı, A., & Köker, A. (Eds.). (2020). Köpek ve Kedilerde Doğum ve Jinekoloji. Medipres.
- Kaymaz, M., Fındık, M., Rişvanlı, A., & Köker, A. (2016). (Eds.). Evcil Hayvanlarda Meme Hastalıkları. Medipres, Malatya.
- Kim, H. T., & Wakshlag, J. J. (2023). Nutrition and theriogenology: A glimpse into nutrition and nutritional supplementation during gestation, lactation, weaning and breeding dogs and cats. Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice, 53(5), 1083–1098.
- Koca, D., Yılmaz, O., & Avcılar, T. (2023). Radiographic measures of the pelvis differ in British Shorthair cats with dystocia and eutocia. Veterinary Radiology & Ultrasound, 64, 798–805.
- Kokaya, M., Ercan, N., Demirbař, Y. S., & Pereira, G. D. G. (2018). Serum oxytocin and lipid levels of dogs with maternal cannibalism. Journal of Veterinary Behavior, 27, 23–26.
- Kokaya, M., & Demirbař, Y. S. (2020). The use of carbetocin in the treatment of maternal cannibalism in dogs. Journal of Veterinary Behavior, 40, 98–102.
- Kustritz, M. V. R. (2020). Vaginal cytology in the bitch and queen. In R. Raskin & M. S. Meyer (Eds.), Veterinary cytology (3rd ed., pp. 552–558). Elsevier.
- Kuřcu, Y., & Atasoy, N. (2022). Deri, kas ve fascia dikişleri. Türkiye Klinikleri Veterinary

- Sciences Surgery Special Topics, 8(1), 58–63.
- Kutzler, M. A. (2018). Uterine and vaginal prolapse. In K. J. Drobatz, K. Hopper, E. A. Rozanski, & D. C. Silverstein (Eds.), *Textbook of Small Animal Emergency Medicine* (pp. 807–811). Wiley.
- Labib, F. M., Mansour, H. H., Mahdy, A. B., & Abdallah, A. A. (2018). Predicting the optimal time of breeding and the possible approaches for treatment of some estrus cycle abnormalities in bitches. *Slovenian Veterinary Research*, 55(20), 125–135.
- Lawler, B. M., Guedes, A. G., Tearney, C. C., Ienello, L., Walters, B., Haley, A. L., & Wendt-Hornick, E. (2024). Evaluation of preoperative intraperitoneal injection of bupivacaine for intraoperative antinociception in cats undergoing ovariohysterectomy: A randomized clinical trial. *Research in Veterinary Science*, 180, 105439.
- Lekic, N., & Dodds, S. D. (2022). Suture materials, needles, and methods of skin closure: What every hand surgeon should know. *Journal of Hand Surgery*, 47(2), 160–171.
- Lenox, C. E. (2023). Nutritional management of critically ill and hospitalised patients. *Companion Animal*, 28(12), 199–203.
- Lezama-García, K., Mariti, C., Mota-Rojas, D., Martínez-Burnes, J., Barrios-García, H., & Gazzano, A. (2019). Maternal behaviour in domestic dogs. *International Journal of Veterinary Science and Medicine*, 7(1), 20–30.
- Limmanont, C., Ponglowhapan, S., Tanhan, P., Sirinarumit, T., & Sirinarumit, K. (2019). Fetal head diameter in dogs and cats measured by radiography and ultrasonography. *Thai Journal of Veterinary Medicine*, 49(2), 175–182.
- Lopate, C. (2018). Gestational aging and determination of parturition date in the bitch and queen using ultrasonography and radiography. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 48(4), 617–638.
- Lopate, C. (2023). Ultrasonography for the evaluation of pregnancy in the female canine. *Reproduction in Domestic Animals*, 58, 144–162.
- Maenhoudt, C., & Santos, N. R. (2021). Vaginal Endoscopy in the Bitch. In *Veterinary Endoscopy for the Small Animal Practitioner* (2nd ed., pp. 363–381). Wiley.
- Magdalena Schrank, M., Mollo, A., & Romagnoli, S. (2024). Spontaneous ovulation in the cat: Incidence among queens presented at a veterinary teaching facility. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 1–7.
- Maheshwari, M., & Khan, I. A. (2024). Advances and techniques in subcuticular suturing for abdominal wall closure: A comprehensive review. *Cureus*, 16(7).
- Margeti, C., Kostakis, C., Tsioli, V., Karagianni, K., & Flouraki, E. (2024). Local anaesthesia techniques in dogs and cats: A review study. *Pets*, 1(2), 88–119.
- Matsuno, Y., Yamazaki, S., Mitsuka, Y., Abe, H., Moriguchi, M., Higaki, T., & Takayama, T. (2021). Subcuticular sutures versus staples for wound closure in open liver resection: A randomised clinical trial. *World Journal of Surgery*, 45(2), 571–580.
- Max, A., Jurka, P., Bartyzel, B. J., & Grzegorzółka, B. (2015). Foetal mortality in dogs and cats not related to spontaneous abortions. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Agric., Aliment., Pisc., Zootech.* 2015, 316(33)1, 81–88.
- McAlexander, H. W., Grimes, J. A., Ullman, S. L., Lai, G. P. C., Davis, M., Darrow, B. G., & Dickerson, V. M. (2024). Diagnostic and surgical treatment for traumatic bile peritonitis in dogs and cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 262(7), 1–6.
- Meghasree, C. S., Sudha, G., Darshan, C. N., Ravindranath, B. M., Navya, M., & Becha, B. B. (2019). Vaginal exfoliative cytology, serum progesterone and vaginoscopy for breeding management in bitches. *Indian Journal of Canine Practice*, 33(1), 31–34.
- Millward, L. M. (2018). Cytology. In K. Polak & A. T. Kommedal (Eds.), *Field Manual for Small Animal Medicine* (pp. 441–456). Wiley.
- Módena, S. F., Caldeira, E. J., Peres, M. A., & Andreollo, N. A. (2016). Influence of tobacco, alcohol and diabetes on the collagen of cremaster muscle in patients with inguinal hernias. *Arquivos Brasileiros de Cirurgia Digestiva*, 29(4), 218–222.

- Mota-Rojas, D., Martínez-Burnes, J., Napolitano, F., Domínguez-Muñoz, M., Guerrero-Legarreta, I., Mora-Medina, P., Ramírez-Necochea, R., Lezama-García, K., & González-Lozano, M. (2020). Dystocia: Factors affecting parturition in domestic animals. *CABI Reviews*, 15, 1–16.
- Mülazimoğlu, S. B., Beceriklisoy, H. B., Schäfer-Somi, S., Kaya, M., Bumin, A., Özenç, E., Gültiken, N., Kanca, H., Günen, M. Z., Kutsal, O., Emre, B., Evangelos, K., & Aslan, S. (2016). Köpek meme tümörlerinde B-mode ekodosen analizi ve renkli Doppler ultrasonografi. *Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 22, 961–969.
- Nelissen, P. (2015). Uterine and Vaginal Prolapse. In L. R. Aronson (Ed.), *Small Animal Surgical Emergencies* (pp. 420–428). Wiley.
- Noriega, J. R., & Thomovsky, E. J. (2024). Therapeutic interventions using the peritoneal and coelomic cavity in dogs, cats, and exotic pets. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 262(9).
- Özak, A. (2023). Cerrahi Dikiş İplikleri ve Dikiş Teknikleri. In İ. Özaydın (Ed.), *Veteriner Genel Cerrahi* (pp. 525–546). Nobel Tıp Kitabevleri.
- Palmer, J. S., Zellner, E., Leonard, S., Viall, A. K., & Berger, D. J. (2021). Characterization of recessed vulvas in dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 259(7), 744–748.
- Parys, M., Nelson, N., Koehl, K., Miller, R., Kaneene, J. B., Kruger, J. M., & Yuzbasiyan-Gurkan, V. (2016). Safety of intraperitoneal injection of adipose tissue-derived autologous mesenchymal stem cells in cats. *Journal of Veterinary Internal Medicine*, 30(1), 157–163.
- Pennington, C. (2020). In female dogs undergoing elective neutering, is ovariectomy or ovariohysterectomy superior? *Veterinary Evidence*, 5(2), 1–16.
- Pereira, K. H. N. P., Fuchs, K. D. M., Corrêa, J. V., Chiacchio, S. B., Lourenço, M. L. G., & diğerleri. (2022). Neonatology: Topics on puppies and kittens neonatal management to improve neonatal outcome. *Animals*, 12(23), 3426.
- Pereira, K. H. N. P., Fuchs, K. D. M., Mendonça, J. C., Xavier, G. M., Câmara, D. R., Cruz, R. K. S., & Lourenço, M. L. G. (2024). Neonatal clinical assessment of the puppy and kitten: How to identify newborns at risk? *Animals*, 14(23), 3417.
- Pereira, M. C., Schrank, M., Mollo, A., & Romagnoli, S. (2024). Spontaneous ovulation in the cat: Incidence among queens presented at a veterinary teaching facility. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 26(7).
- Plater, B. L., & Lipscomb, V. J. (2020). Treatment and outcomes of ureter injuries due to ovariohysterectomy complications in cats and dogs. *Journal of Small Animal Practice*, 61(3), 170–176.
- Plumb, D. C. (2022). *Plumb's Veterinary Drug Handbook* (10th ed.).
- Pollard, R., & Hecht, S. (2015). Female Reproductive Tract. In *Atlas of Small Animal Ultrasonography* (2nd ed., pp. 403–421). Wiley.
- Priyadarshini, N., Das, D. P., Panda, S. K., & Samal, L. (2021). Transmissible venereal tumours (TVT) in bitches: A haematological, biochemical and histopathological study. *Journal of Entomology and Zoology Studies*, 9(1), 490–493.
- Proctor-Brown, L. A., Cheong, S. H., & Diel de Amorim, M. (2019). Impact of decision-to-delivery time on fetal mortality in canine caesarean section in a referral population. *Veterinary Medicine and Science*, 5, 336–344.
- Rayburn, S. (2022). Everyday handling for veterinary patients. *Today's Veterinary Nurse*, 5(4), 30–36.
- Reyes-Sotelo, B., Mota-Rojas, D., Martínez-Burnes, J., Olmos-Hernández, A., Hernández-Ávalos, I., Casas-Alvarado, A., & Mora-Medina, P. (2020). Thermal homeostasis in the newborn puppy: Behavioral and physiological responses. *Journal of Animal Behaviour and Biometeorology*, 9(3).
- Riemer, S., Heritier, C., Windschnurer, I., Pratsch, L., Arhant, C., & Affenzeller, N. (2021). A review on mitigating fear and aggression in dogs and cats in a veterinary setting. *Animals*, 11(1), 158.

- Romagnoli, S., Bensaia, C., Ferré-Dolcet, L., et al. (2019). Fertility parameters and reproductive management of Norwegian Forest Cats, Maine Coon, Persian and Bengal cats raised in Italy: A questionnaire-based study. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 21, 1188–1197.
- Romagnoli, S., Krekeler, N., De Cramer, K., Kutzler, M., McCarthy, R., & Schaefer-Somi, S. (2024). WSAVA guidelines for the control of reproduction in dogs and cats. *Journal of Small Animal Practice*, 65(7), 424–559.
- Rossi, L., Lumberras, A. E. V., Vagni, S., Dell'Anno, M., & Bontempo, V. (2021). Nutritional and functional properties of colostrum in puppies and kittens. *Animals*, 11(11), 3260.
- Runcan, E. E., & Da Silva, M. A. C. (2018). Whelping and dystocia: Maximizing success of medical management. *Topics in Companion Animal Medicine*, 33, 12–16.
- Russo, M., England, G. C. W., Catone, G., & Marino, G. (2021). Imaging of canine neoplastic reproductive disorders. *Animals*, 11(5), 1213.
- Santos, N. R., Beck, A., Blondel, T., Maenhoudt, C., & Fontbonne, A. (2020). Influence of dog-appeasing pheromone on canine maternal behaviour during the peripartum and neonatal periods. *Veterinary Record*, 186(14), 449.
- Sarıbay, M. K., Gözer, A., & Bahan, O. (2022). Kedi ve köpeklerde jinekolojik operasyonlarda kullanılan dikiş materyalleri ve teknikleri. In T. Tekeli (Ed.), *Kedi ve köpeklerde jinekolojik ve obstetrik operasyonlar* (pp. 28–33). Türkiye Klinikleri.
- Schneider, M., Kuchta, A., Dron, F., & Woehrlé, F. (2015). Disposition of cimicoxib in plasma and milk of whelping bitches and in their puppies. *BMC Veterinary Research*, 11, 178.
- Siena, G., & Milani, C. (2021). Usefulness of maternal and fetal parameters for the prediction of parturition date in dogs. *Animals*, 11(3), 878.
- Smith, K., Gkika, S., Hammond, C., & Swift, E. (2023). Preliminary evaluation of a multidisciplinary pathway for people who self-harm in acute inpatient mental health care. *British Journal of Mental Health Nursing*, 12(3), 1–10.
- Socha, P. A. (2023). Application of ultrasound fetometrics in predicting the date of delivery in bitches and kittens. *VetLife Reproduction*, 8, 11–13.
- Solano-Gallego, L., & Masserdotti, C. (2015). Reproductive system. In L. Raskin & M. S. Meyer (Eds.), *Canine and feline cytology* (3rd ed., pp. 313–352). Elsevier.
- Sontaş, B. H. (2021). Jinekolojik Ultrasonografi. In A. Bayrakal & O. İskefli (Eds.), *Kedi ve Köpeklerde Temel Ultrasonografi ve Ekokardiyografi*. Güneş Tıp Kitabevleri.
- Sophia, X., Jayakumar, C., Hiron, M. H., & Abhlah, R. S. (2023). Obstetrical emergencies in domestic cats. *Indian Journal of Animal Research*, 1, 1–4.
- Talat Naoman, U. (2021). Causes and treatment of feline dystocia. *Journal of Applied Veterinary Sciences*, 6, 28–31.
- TDK (2024). *Veteriner Hekimliği Terimleri Sözlüğü*. Hazırlayanlar: Veteriner Hekimliği Terimleri Çalışma Grubu, TDK Yayınları, Ankara.
- Tekeli, T., Güler, M., & Erdem, H. (2022). Kedi ve köpeklerin güç doğumlarında cerrahi yaklaşımlar. In T. Tekeli (Ed.), *Kedi ve köpeklerde jinekolojik ve obstetrik operasyonlar* (pp. 111–115). Türkiye Klinikleri.
- Topal, E., & Yakıncı, C. (Eds.). (2021). *Hekimlikte Temel Uygulamalar Rehberi*. İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Toydemir, T. S. F., Bağcigil, A. F., Özgür, N. Y., & Kırsan, İ. (2015). Examination of aerobic bacteria from milk samples of bitches with clinical mastitis. *İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 41(2), 227–231.
- Van de Weyer, Y., Orlowska, A., Zendri, F., & Crosby-Durrani, H. E. (2024). Fatal complications associated with caesarean section in the bitch. *Journal of Comparative Pathology*, 211, 1–7.
- Vasiu, I., Sărpataki, O., Bedecian, I., Pop, A. R., & Brudaşcă, F. G. (2016). Haematologic and biochemical changes in bitches with clinical and subclinical mastitis. *Bulletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine Cluj-Napoca Veterinary Medicine*, 73(2), 248–252.

- Vasiu, I., Dąbrowski, R., Martinez-Subiela, S., Ceron, J. J., Wdowiak, A., Pop, R. A., Brudařcă, F. G., Pastor, J., & Tvarijonaviciute, A. (2017). Milk C-reactive protein in canine mastitis. *Veterinary Immunology and Immunopathology*, 186, 41–44.
- Vasiu, I., Pop, A. R., Matei-Buzura, I. A., & Brudařcă, F. G. (2018). Haptoglobin serum level in lactating bitches with mastitis. *Romanian Journal of Veterinary Medicine and Pharmacology*, 13(5), 316–321.
- Vasiu, I., Tăbăran, A. F., Pop, A. R., Brudařcă, F. G., Tvarijonaviciute, A., & Dąbrowski, R. (2018). Usefulness of cytological evaluation of milk in diagnosing mastitis in bitches. *Medycyna Weterynaryjna*, 74(10), 640–645.
- Vasiu, I., Dabrowski, R., & Tvarijonaviciute, A. (2021). Lactation-related mammary gland pathologies: A neglected emergency in the bitch. *Reproduction in Domestic Animals*, 56, 208–230.
- Vasiu, I., Dabrowski, R., Plusa, A., & Tvarijonaviciute, A. (2023). A systematic review of mammary gland inflammations in queens (*Felis catus*). *Animal Reproduction Science*, 256, 107318.
- Verma, A., Sowjanya, S., Sarthak, C. H., Sanjeev, K., Yamuna, B., Srinivas, A., & Murallidhar, D. (2022). Therapeutic management of acute clinical mastitis in a Great Dane bitch. *International Journal of Pharmaceutical Research and Applications*, 7(6), 753–755.
- Veronesi, M. C., & Fusi, J. (2022). Feline neonatology: From birth to commencement of weaning—What to know for successful management. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 24(3), 232–242.
- Weldeyohanes, G., & Fesseha, H. (2020). Dystocia in domestic animals and its management. *International Journal of Pharmacy and Biomedical Research*, 7, 1–11.
- White, R. N., & Brearley, M. (2018). Tumours of the urogenital system. In *BSAVA manual of canine and feline oncology*(4th ed., pp. 249–263). BSAVA.
- Whitehead, K., Cortes, Y., & Eirmann, L. (2016). Gastrointestinal dysmotility disorders in critically ill dogs and cats. *Journal of Veterinary Emergency and Critical Care*, 26(2), 234–253.
- Wilkinson, J. M., Treas, L. S., Barnett, K. L., & Smith, M. H. (2016). Procedure checklists for fundamentals of nursing(3rd ed.). F. A. Davis.
- Willems, A., Paepe, D., Marynissen, S., Smets, P., Van de Maele, I., Picavet, P., Duchateau, L., & Daminet, S. (2017). Results of screening of apparently healthy senior and geriatric dogs. *Journal of Veterinary Internal Medicine*, 31, 81–92.
- Wilson, C., & Girling, S. (2020). Animal handling, restraint and transport. In B. Cooper, E. Mullineaux, & L. Turner (Eds.), *BSAVA Textbook of Veterinary Nursing* (6th ed., pp. 263–290). BSAVA.
- Yakıncı, C., Baykan, Z., Naar, M., & Tanrıverdi, L. H. (Eds.). (2023). *Hekimlikte Acil ve Temel Uygulamalar Rehberi*. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Zhang, W., Xie, J., & Zeng, A. (2022). The origin and development of interrupted subcuticular suture: An important technique for achieving optimum wound closure. *Dermatologic Surgery*, 48(6), 619–624.

*: Tüm kaynaklar için ilgili bölüm yazarına ulaşılabilir.